

ВОЖЫК

Альманах сатыры і гумару

У нумары:

Паэзія.
Казімір КАМЕЙША. Занямонка. Незадаволены.
Барада. Бакоўка. Дзед і ўнук. Партрэцікі.
Гумарыстычныя вершы 3

Карта «Гумарыстычныя далягяды.
Магілёўшчына» 6

Персона.
Уладзімір ПРАВАСУД: «Не толькі смяяцца,
але і высмейваць...» 14

Проза.
Васіль ТКАЧОЎ. Мая жонка хоча замуж.
Сур'ёзны жарт у дзвюх дзехах 18

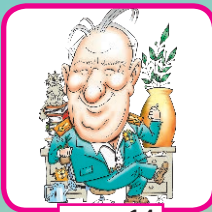
Вернісаж.
Малюе Пятро КОЗІЧ 33

Паэзія.
Мікола ВЯРШЫНІН. Пра Мухі Зуброў. Быкі Ме-
сяц. Мураші. Слон. Каза-Карова. Свае — свайму.
Байкі. Безгаспадарчы заглама. Подых сатырыка.
Юна мутворцы. Патрабавальнасць. Заклад поспе-
ху. Каламбурсы 37

Проза.
Міхась СЛІВА. Свая каманда. Змей-спакушальнік.
Сметніца. Кветкі для жонкі. Гаючыя ўласціва-
сці. Боршч для мужа. Адгулялі. Гумарэскі. ... 40

Паэзія.
Павел САКОВІЧ. Паддыктоўку Бога. Няўжоя стаў
«невыязны»? Танцуйце ўсе «ЛЯВОНІХУ». Насіў я
дзевак на руках. Хто каго? З чаго піць?
Пародыі 46

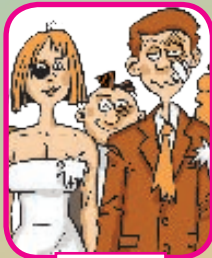
Пяром і пэндзлем.
Міхалі ШУЛЬГА. Андрэй МАЦУРАЦ. Мір Кастусь. КАР-
НЯЛЮК. Барыс КАВАЛЕРЧЫК. Тацяна ДЗЕМІДОВІЧ.
Віктар САЛАНЕЦ, Віктар ЛОЎГАЧ. Думкі ўголасці
Паэзія.
Міхась УЛАСЕНКА. Церушынкі. Мініацюрэў
Смех без межаў.
У нас у гасцях — часопіс «Перац» (Украіна) 5

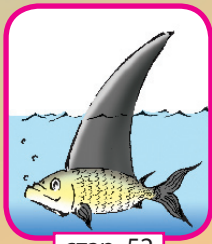
стар. 14

стар. 35

стар. 45

стар. 52

«Вожык» — альманах
сатыры і гумару
№ 1 (1475), 2010 год.

Выдаецца з кастрычніка
2009 года (часопіс сатыры
і гумару «Вожык» —
з ліпеня 1941 года).
Рэгістрацыйны № 520.

Выходзіць адзін раз
у паўгоддзе.

Заснавальнік —
Міністэрства інфармацыі
Рэспублікі Беларусь,
РВУ «Літаратура і Мастацтва».

Галоўны рэдактар
Юлія ЗАРЭЦКАЯ.

Рэдакцыйная калегія:
Анатоль АКУШЭВІЧ,
Сяргей ВОЛКАЎ,
Навум ГАЛЬПЯРОВІЧ,
Мікола ПРГЕЛЬ,
Тамара ДАНИЛЮК,
Валянціна ДУБРОВА,
Юлія ЗАРЭЦКАЯ,
Казімір КАМЕЙША,
Алег КАРПОВІЧ,
Уладзімір МАТУСЕВІЧ,
Міхась ПАЗНЯКОЎ,
Павел САКОВІЧ,
Уладзімір САЛАМАХА,
Васіль ТКАЧОЎ.

Рэдакцыя:
Казімір КАМЕЙША,
Павел САКОВІЧ
(аддзел літаратуры),
Аляксандр КАРШАКЕВІЧ
(мастацкі аддзел).

Сам-насам з Парнасам.
АнатольЦЫРКУНОЎ.Гора-аратар.Багатымусюды
добра.З-забезграшоўя.Кампазітар-мічурынец.Усё
сваё.Дрэжныпрыклад.Эпітафіясатырыку.Пасля
шлюбу. На Лысай гары. Новы Сізіф. Эпіграмы62
ВасільНАЙДЗІН.Дайцепараду.Лістурэдакцыю.
НінаГАЛІНОСКАЯ.Незацугляў.ЯўгенМІКЛАШЭЎ-
СКІ. Крывое люстра. Мініяцюры..... 63

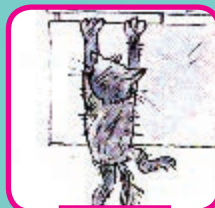
Проза.
Віктар АРЦЕМ'ЕЎ. Вясёлыя бываліцы.
Мініяцюры 64

Калючык.
ЛёляБАГДАНОВІЧ.Кешка.Хованкі.Яечня.Вясёлаяне-
быліца.Коця.Чысцюха.Тапкінагусіныялапкі.Пужлівы
мікрафон. Вершы71
Уладзімір МАЦВЕЕНКА, Вольга ЛАБАЖЭВІЧ.
Загадкі..... 73
МіхалШУЛЬГА.Галаваперашкаджае.ВіктарЛОЎГАЧ.
ШкадакароўкуЛавіяго!Спалохалася.КастусьКАРНЯ-
ЛЮК. Хачу многа!.. Смяшынкі 74
Аляксандр КАРШАКЕВІЧ. Андрэй за ўсіх мудрэй.
Комікс па матывах славянскіх казак.....76
ЯнкаГАЛУБОВІЧ.Паратунак.Казка.Васільковарадасць.
Апавяданне79
Ігар СІЧАВІК. Хітрая Котка. Казка.....81

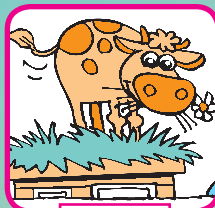
Класікі смяюцца.
Аскольд ЧУРКІН.82

Вясёлая пошта.
Алег ТАТУН. Жарты нарачанскія. З натуры...86
ВольгаСАКАЛОВА.ДзвеМарылігаварылі...ЯўгенКІШ-
КОЛазня.УладзімірКУЧМІНСКІ.Паслярэкламы.Вер-
шы88
МіколаСІСКЕВІЧ.Кузуркі.ГаннаАТРОШЧАНКА.Прыго-
дыХвядоса.АнатольГАРАЧОЎ.Сямейнаешампанскае.
Вершы.....89
ГалінаНУПРЭЙЧЫК.Дыялог.ВацлаўХАДАСЕВІЧ.Калі
маешгрошы...ВалерыяМІХНО.Дружбакі.Уладзімір
ДАНІЛЮК. «Языкасты» падатак. Вершы.90
СяргейПРЫЁМКА.Сон.Верш.МіхасьДУБОВІК.Ка-
рэктарскіягрэхі.СяргейПАПЦЕНАК.Пазнаёміліся...
ГенрыхХАРЭВІЧ.Нетойстаршыня.МіколаНАВА-
РЫЧ. Вось дык вось! Усмяшкі 91

Студэнцкая гумарына.
Сяргей УКРАЇНКА. Кажуць студэнты..... 92
Імёны і даты.
КузьмаЧОРНЫ,ЯкаўГЕРЦОВІЧ,ЯраслаўПАРХУТА,
Уладзімір БАРАНОЎСКІ, Леанід ГАЎРЫЛКІН . 94
Крыжаванка..... 96

стар. 57

стар. 65

стар. 76

стар. 82

Рэдактар стылістычны
Ірына КАЧУРКА.
Камп'ютэрная вёрстка
Алена МАКАРЭНКА.

Адрас рэдакцыі:
220005, Мінск,
проспект
Незалежнасці, 39.

E-mail:a.vojik@yandex.ru

Тэлефоны:
галоўнага рэдактара,
аддзела літаратуры,
мастацкага
аддзела — 284-84-52,
бухгалтэрыі — 284-66-72,
факс — 284-84-61.

Рукапісынерэцэнзуюцца
і не вяртаюцца.
Перадрукоўваючы
матэрыял, трэба
абавязковаспасылацца
на«Вожык».Разглядаюцца
рукапісы, надрукаваныя
на машынцы або
набраныянакамп'ютэры.
Аўтарыпублікацыйнясуць
адказнасць за падбор
і дакладнасць фактаў.
Рэдакцыяможадрукаваць
матэрыялы,непадзяляючы
пазіцыюідумкаўаўтараў.

Падпісана да друку
13.01.2010
Фармат 70х90 ¹/₁₆.
Афсетны друк.
Папера афсетная.
Ум. друк. арк. 7,02
Ул.-выд. арк. 8,83
Тыраж экз. 1739
Зак. 126

РУП «Выдавецтва
«БеларускіДомдруку».
220013, Мінск,проспект
Незалежнасці, 79.
ЛП № 02330/0494179
ад 3.04.2009.
© «Вожык», 2010

На вокладцы: малюнак Аляксандра КАРШАКЕВІЧА.

Казімір КАМЕЙША

ЗАНЯМОНКА

Мой зямляк пяюн быў звонкі,
А заехаў за Сулу,
Дык адтуль вярнуўся з жонкай,
З галасістай занямонкай,
А ў пасаг прывёз пчалу.

Бачу: воз паўзе праз поле,
Дрогка едзеца пчале.
— Што вязеш, — пытаю, — Коля?
Усміхаецца:
— Чмяле!...

І прывёз такую «пчолку»,
Тая «мёду» так дае,
Што хаваецца Міколка
Часта ў пушчы ад яе.

Тры, як кветкі, скачуць дочки,
Не шанцуе на сына.
Той бы аніколі ўпrotchкі
Не адправіў земляка.

Пасядзіць у сховах недзе,
А як сонца ноч скрадзе,
Зноў, таемна ад суседзяў,
Пад сваю страху брыдзе.

Злосць забудзецца, адтае —
І ўсё смачнае на стол!
І яна нібы не тая,
Ды і ён нібы не той.

А ўсміхнуцца як умее,
Слёзкай прыхітрыць пагляд!

І ўжо шчочка пунсавее,
Як вячэрні далягляд.

Зноў пасцельку мякка сцеле
І ад шчасця аж трымціць.
Зноў сышліся, прыкіпелі,
Чаркай нават не разліць!

НЕЗАДАВОЛЕННЫ

Жонка скардзіцца: «Пятро
Мне даўно ад'еў нутро.
Быццам сам ён непад'еты
І вару я ўсё не ў смак.
Гэта ўсё яму не гэтак,
Ну а тое ўсё — не так.
А як чарку сцэбане,
Маты гэтакія гне.
І тады ўжо ад Пятра
Не чакаю я добра».

Ну якое там дабро,
Дзе жыве такі Пятро?!

БАРАДА

Смяешся — трэба ёй патрафіць,
А курыш — ёй зацяжку дай.
Пакуль у вусны чарка трапіць,
Глыток урве і барада.

Яна, як ладны куст кудзелі,
Паўзла па скронях, па вушах.
І не было раўні нідзе ёй,
Бяры хоць дзеда Талаша.

Бывае ўзімку, як бярозу,
Так густа выбеліць мароз,
І зазвініць яна з марозу,
Нібы пушчанскі той авёс.

Гусцей самое кажурыны,
Яшчэ і гонар важны свой.
Калі б які фасон казліны,
Дык не — зубрыны грозны крой!

А як пакрыўдзіш — не даруе,
Нос свой і іншы падатрэ.
Яно ўжо галавой кіруе
І на сябе ўсё больш бярэ.

Пра гонар свой сама і бае:
— Ну, як жа вам без барады.
Яна й маршчынкі ўсе схвае,
І ты, стары, — як малады.

Камар ніякі не праб'ецца
Праз смоль яе, каб пекануць.
Смяецца хай ці то злуецца,
Дык бачыш скрозь яе адну.

Мог сон у барадзе схавацца,
Ці запаўці прамень які.
— А як жа з ёю цалавацца? —
Яшчэ хіхікалі жанкі.

— Янапацешыцьзваслюбую, —
Казала нейкая з кабет. —
Ого, глядзі, як пацалуе,
Дык і прывяжа да сябе.

Яна жыла, трымала марку,
Нібы гняздо сабе звiла,
Пакуль заезджая цыгарка
Яе ўсур'ёз не дапiкла.

Ды так балюча прысмалiла,
Што агалiла паўшчакi,
І ўся яе былая сiла
Пабегла недзе нацянькi.

А брытва потым як прайшлася,
Твар засвяціўся маладым.
Адна мянушка засталася
Ад той славутай барады.

БАКОЎКА

Спіць яна даўнейшым сном,
Не навідавоку.
Быццам з хатай заадно,
А заўсёды збоку.

Нават ёсць жыхар такi,
Знаюць засцянкаўцы,
Адляжаў свае бакi
Ён даўно ў бакоўцы.

Вечна збоку быў пры ўсiх,
Нават без прыпёку.
Трэба —
сам не iдзе прасiць,
Просiць торба збоку.

Без кабеты збабылеў,
Грудзi ўпалi, шчокi,
Але дзетак, кажуць, меў,
Праўда, недзе збоку.

Бы ў падполлi прасядзеў
Нейкiм засцянкаўскiм.
І нарэшце знелюдзеў
Гэны пан Бакоўскi.

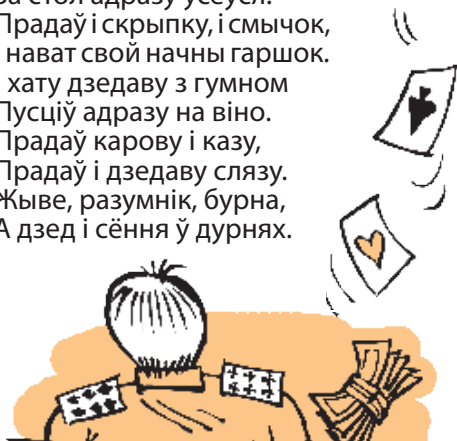
І жыве, нiбыта воўк,
Думаючы зноўку,
У якi падацца бок.
І... iдзе ў бакоўку.

ДЗЕД І ЎНУК

Калі пад стол хадзіў пяшком
І сябраваў з начным гаршком,
Ужо тады чаго быў варты!
Як з дзедам зрэжуцца у карты,
Дык карта так яму ідзе,
І ў дурнях застаецца дзед.

Хоць скрыпка ў жэўжыка была
І талент нават меўся.
Як вырас, выйшаў з-пад стала,
За стол адразу ўсеўся.
Прадаў і скрыпку, і смычок,
І нават свой начны гаршок.
І хату дзедаву з гумном
Пусціў адразу на віно.
Прадаў карову і казу,
Прадаў і дзедаву слязу.
Жыве, разумнік, бурна,
А дзед і сёння ў дурнях.

ПАРТРЭЦІКІ

ВЕЦЕР

Забілі дзверы, і акно,
І нават фортку,
А ён у шчыліну пралез,
Ён вёрткі.

РОТ І КАША

І рот не тое кажа,
Калі захоча каша.

КОРАК

Паглядзіш: нейкі там заморак,
А бутлі моц
Трымае —
Корак!

ЦУКЕРКА

Цукерка з той была кагорткі —
Нікуды без чужой
Абгорткі!

НАПАРСТАК

Краўцу падтакваў толькі ён —
Убок адводзіў вастрыё.
Казалі, нават піў з яго прымака,
Ды не адчуў, няшчасны, смаку.

АБРУЧ

Як стары лячылі цэбар —
Прасачылася вада —
Голас свой на свет на цэлы
І абруч тады падаў.

Збілі клёпкі нетаропка,
Пару ўціснулі ануч...
Каліўсенамесцыклёпкі,
Нешта значыць і абруч.

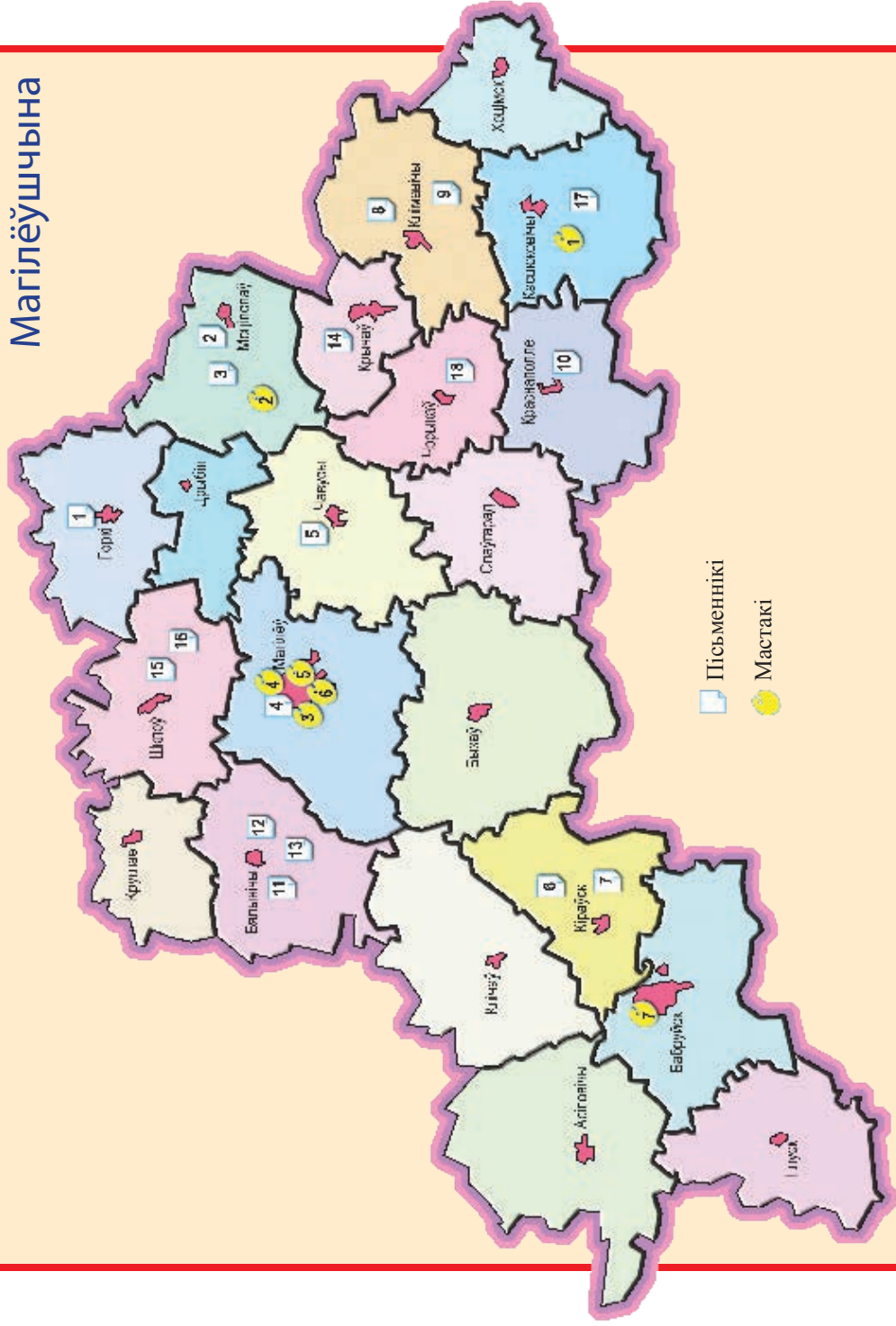
СТАРОЕ ВЯДРО

Было ў ім дно
І ручкі дужка,
Ды не было душы,
А — душка!

Гумарыстычныя далягляды.

Магілёўшчына

ПІСЬМЕННІКІ

Горкі: паэма «Тарас на Парнасе» (1).

Мсціслаўскі раён: Георгій ЮРЧАНКА (2), Міхась УЛАСЕНКА (3).

Магілёў: Эдуард ВАЛАСЕВІЧ (4).

Чавускі раён: Іван АНОШКІН (5).

Кіраўскі раён: Ядвігін Ш. (6), Уладзімір САЛАМАХА (7).

Клімавіцкі раён: Павел КАВАЛЁў (8), Мікола ПАДАБЕД (9).

Краснапольскі раён: Андрэй МРЫЙ (10).

Бялыніцкі раён: Рыгор ЯЎСЕЕЎ (11), Васіль НАЙДЗІН (12), Віктар КУНЦЭВІЧ (13).

Крычаў: Уладзімір ДУКТАЎ (14).

Шклоўскі раён: Яўген КРУПЕНЬКА (15), Ніна ГАЛІНОЎСКАЯ (16).

Касцюковіцкі раён: Алесь ПІСЬМЯНКОЎ (17).

Чэрыкаўскі раён: Валянцін КРЫЖЭВІЧ (18).

МАСТАКІ

Касцюковіцкі раён: Панцеляй-мон ЛЕПЯШЫНСКІ (1).

Мсціслаўскі раён: Міхась ЛІСОЎСКІ (2).

Магілёў: Яўген БУЛАВА (3), Аляксандр БУЛАЙ (4), Мікалай РУДКОЎСКІ (5), Віктар МІХЕЕЎ (6).

Бабруйск: Леанід МУРАШКА (7).

«Вожык» працягвае
гумарыстычнае падарожжа
па творчых абсягах Беларусі,
згадваючы імёны
нашых гарадоў ды вёсак,
згадваючы і тых творцаў
гумарыстычнага накірунку,
хто дадаваў славы
сваім мясцінам.
Гэтым разам
кіруемся на Магілёўшчыну.
Гумарыстычнае неба
Магілёўшчыны
высвечана не толькі
яркімі сузор’ямі
паэтычных
і праявістых імён,
тут у свой час
невядомы аўтар
выявіў для нас
цэлы Парнас,
а герой ягоны
нават меў
добрае знаёмства
з насельнікамі боскай гары.
Але ж і клопату
задаў той невядомец
нашым даследчыкам.
І сёння яшчэ
б’юцца яны
над цяжкаю загадкай
ды так і не прыйдуць
да адзінай думкі.
Ну, а імёны
астанніх аўтараў
чытачу добра вядомыя.

ГОРКІ.

Нават калі вы ніколі не пісалі вершаў, але хочаце патрапіць на Парнас, здзейсніць гэта не так і цяжка — трэба ехаць у Горкі. На той самай горкаўскай гарыстасці, кажуць, і ёсць беларускі Парнас. Памятаеце?

Ці знаў хто з вас, браткі, Тараса, што палясоўшчыкам служыў?

(Паэма «Тарас на Парнасе»).

Дык хто ж з нас сёння не ведае таго Парнаса?! Кожны старэйшы і малодшы беларус ведае.

Дасціпны ўсё ж быў Тарас, бо столькі гумарыстаў за сабою павёў! Нават найвядомейшая сёння паэма «Сказ пра Лысую гару», кажуць, з’явілася, дзякуючы таму ж Тарасу. Ну, вядома ж, пісалася пад яго густ.

Трэба згаджацца з адным — гумарыстычны Парнас у Горках не дае нам права забывацца на добрае, шчырае і ўсмешлівае слова, якое характэрна беларусу.

МСЦІСЛАЎСКІ РАЁН.

Кудрычы. У гэтай вёсцы нарадзіўся вядомы беларускі гумарыст Георгій ЮРЧАНКА (1928). Скончыўшы ў 1951 годзе Магілёўскі педінстытут, Георгій Хведаравіч доўгі час настаўнічаў на Гродзеншчыне. Тады ж і пачаў друкавацца. За пісьменнікам адразу трывала замацавалася слава парадыста. Відаць, няма ў нашай літаратуры прозвішча, якога б «не заўважыў» сваім гумарыстычным пяром Г. Юрчанка. Прычым і прازیчная, і паэтычная імітацыі ў творцы бездакорныя.

Як запрог Георгій Хведаравіч свайго Пегаса, так і едзе на ім, не спыняючыся, усе гады. Толькі аднойчы распрог яго ў вожыкаўскай кніжцы «Распрэжаны Пегас» (1965). А яшчэ ён ездзіў «Вярхом на вожыку» (1968), зведаў «Парнаскія ўхабы» (1979), будзіў «Негавяваную пегасню» (1989)...

Востра акрэсліў Г. Юрчанка і ўзор сучаснай байкі:

У кабінце пеўнік-нач.

Кукарэкае.

А астатняе чытач

Дакумекае.

Юшкавічы. Тут нарадзіўся добры сябра «Вожыка», гумарыст Міхась УЛАСЕНКА (1937). У свой час ён шмат падарожнічаў па гарадах і вёсках былога Саюза — служба на Балтыйскім флоце, цалінныя землі Казахстана, Сібір, будаўніцтва Брацкай ГЭС... Цяпер Міхась Аляксандравіч жыве і творыць у Горках, працуе ўласным карэспандэнтам абласной газеты «Зямля і людзі».

Яго трапныя, вострыя, смешныя, па-філасофску мудрыя сатырычныя мініяцюры, эпіграмы, пародыі, гумарыстычныя вершы добра вядомыя чытачу. Зборнік «Дробязі жыцця» (2005) склалі арыгінальныя чатырох-радкоўі, многія з якіх — іранічныя, крыху насмешлівыя, а недзе і саркастычныя.

І круціцца «творчае» кола,
Аж цёмна ўвачу ад «раманаў»...
Камп’ютэр — вышэйшая школа
Бездараў і графманаў.

МАГІЛЁЎ.

У гэтым славутым горадзе пашча-сціла нарадзіцца Эдуарду БАЛАСЕВІЧУ (1918 — 1997). Калісьці ў нашай літаратуры ён трывала прапісаўся як паэт-байкапісец. Байкі Эдуарда Станіслававіча былі не менш вядомыя, чым творы Кандрата Крапівы. Яны нават перадаваліся з вуснаў у вусны. А яго славуты «Хама» стаўся хрэстаматычным.

Аднак у творчасці сваёй Э. Баласевіч звяртаўся і да п’ес-аднаактовак, пісаў лірычныя вершы, санеты. Лепшыя вершы і байкі змяшчаў у «Вожыку». Чытачы ж ведаюць паэта па шматлікіх (больш за дзесятак) кнігах баек. Выйшлі таксама кніжкі-байкі для дзяцей. Камедыі, скетчы былі надрукаваны ў зборніках «Свет клі-

нам не сышоўся» (1958) і «З хвораі галавы на здравую» (1961).

Гумар Э. Валасевіча і сёння не страціў сваёй актуальнасці, бо ён навеяны рэаліямі самога жыцця, у якім заўсёды ёсць велічыні пастаянныя. І заганы таксама паўтараюцца.

Быў Э. Валасевіч майстрам і дасціпнай, кароткай байкі. Згадайма хоць бы гэту.

Квактуха

Тапырылася колькі дзён, квактала...
А яйка не знясла, што абяцала.

...

Сярод людзей квактух такіх нямала.

ЧАВУСКІ РАЁН.

Анонаўка. У гэтай вёсцы ўхапіўся аднойчы за «Хвост Пегаса» (так называлася яго апавяданне) вядомы ў рэспубліцы гумарыст Іван АНОШКІН (1928).

Смяяцца Іван Архіпавіч пачаў неўзабаве пасля вайны, калі было не да смеху, надрукаваўшы ў 1946 годзе ў абласной газеце, а потым і ў «Вожыку» свае першыя гумарэскі.

У 1959 годзе ў Бібліятэцы «Вожыка» выйшла першая кніжка І. Аношкіна «Лішні мінус». І з таго часу ў яго творчы багажнік пачалі плюсавацца зборнікі апавяданняў, аповесцей, гумарэсак, а таксама кнігі для дзяцей. У 1985 годзе ў Бібліятэцы пабачыла свет і кніга апавяданняў і гумарэсак «Курам не да смеху».

КІРАЎСКІ РАЁН.

Добасна. Некалі тут, у гэтай вёсцы, у маёнтку, у сям'і яго ўпраўляючага, нарадзіўся Ядвігін Ш. (Антон Іванавіч Лявіцкі) (1868 — 1922), адзін з пачынальнікаў нашай прозы. Нават самыя першыя творы пісьменніка, апавяданні «Важная фіга», «Заморскі звер», «Пазыка», узабагачалі нашу літаратуру жанрава, пісьменнік сме-

ла карыстаўся сродкамі сатырычнага выкрыцця адмоўных з'яў у жыцці. Талент жа яго фарміраваўся пад уплывам фальклору.

Вельмі высокую ацэнку творчасці Ядвігіна Ш. даваў Максім Багдановіч. Ён асабліва падкрэсліваў у ёй талент байкапісца. «Няма спрэчкі, што ў асобе Ядвігіна Ш. мы маем аднаго з найлепшых нашых баечнікаў», — пісаў паэт у артыкуле «За тры гады».

У 1892 годзе Ядвігін Ш. напісаў камедыю «Злодзеі». Пастаноўка яе была забаронена паліцыяй, а рукапіс бяследна загінуты.

Бераснёўка. Гэта вёска — радзіма беларускага пісьменніка Уладзіміра САЛАМАХІ (1949). З першымі апавяданнямі У. Саламаха дэбютаваў у 1977 годзе ў часопісе «Маладосць». У прозу прыйшоў, сцвердзіўшы сябе ў дакументальным і мультыплікацыйным кіно.

У сваіх апавяданнях і аповесцях пісьменнік стварыў цэлы шэраг запамінальных вобразаў, яго творчасці ўласціва добрае веданне жыццёвага матэрыялу, шырокае выкарыстанне гумару ў абмалёўцы характараў. Працаваў Уладзімір Пятровіч у часопісах «Маладосць», «Полымя», быў галоўным рэдактарам часопіса «Вожык». Зараз — галоўны рэдактар выдавецтва «Беларуская энцыклапедыя імя П. Броўкі».

КЛІМАВІЦКІ РАЁН.

Склімін. З гэтай вёскі паходзіць Павел КАВАЛЁЎ (1912 — 1995). У нашай літаратуры «служыў» у званні прэзідэнта. А неяк сам прызнаўся, што пісаў і нават друкаваў вершы. Можа, таму заўсёды так шчыра падтрымліваў паэтаў, асабліва маладзейшых. А жыццё пісьменніку не шкадавала ні добрых сустрэч, ні шчырых сяброў, ні самых розных выпрабаванняў.

Доўгі час (больш за дзесяць гадоў) Павел Нічыпаравіч узначальваў часопіс «Вожык». У калектыве слыху чала-

векам паважаным. Але паважанасць тая не выключала і высокай патрабавальнасці.

У творчай спадчыне пісьменніка не толькі вядомыя кнігі прозы «Сонца ў вокны», «Падзенне Хвядоса Струка», «Пакінь нас, трывога», але і зборнікі гумарыстычных апавяданняў «Пісьмо ў два адрасы» (1959), «Павер, кахаю...» (1969), «Як здароўе, доктар?» (1972).

Пожар. Тут нарадзіўся Мікола ПАДАБЕД (1937) — будучы журналіст і пісьменнік, які «агнём сатыры і гумару» змагаўся з падхалімамі і хабарнікамі, бюракратамі і прахіндзеямі ўсіх масцей. Многія героі яго фельетонаў, гумарэсак, крытычных артыкулаў узяты з жыцця, маюць рэальных прататыпаў. Таму і не дзіва, што «героі» пазнавалі сябе, абураліся... Часам сатырык меў за свае фельетоны і сур'ёзныя непрыемнасці.

Больш за трыццаць гадоў Мікалай Іванавіч узначальваў бялыніцкую райгазету «Зара над Друццю». Але знаходзіў і хвіліны для смеху — друкаваўся ў «Вожыку», у рэспубліканскіх часопісах і газетах, у калектыўных зборніках. Выдаў дзве кнігі гумару — «Мазалі мядовага месяца» (2001) і «Мільён за ўсмешку» (2008).

КРАСНАПОЛЬСКІ РАЁН.

Палуж. Радзіма пісьменніка Андрэя МРЫЯ (Андрэя Антонавiча Шашалевiча) (1893 — 1943). Першы свой твор пісьменнік надрукаваў у 1924 годзе ў газеце «Савецкая Беларусь». А вось сапраўдную славу А. Мрыю прынес сатырычны раман «Запіскі Самсона Самася», надрукаваны ў 1929 годзе ў часопісе «Узвышша».

Лёс творцы склаўся трагічна. Трапіў ён у жорсткія жорны ГУЛАГа, адкуль і не вярнуўся. Не ўсё, створанае таленавітым пісьменнікам, дайшло да чытача. Роман «Жывы дом», многія апавесці і навелы былі канфіскаваны і зніклі.

«Запіскі Самсона Самася» ў 1988 годзе перадрукаваў часопіс «Полымя». У 1990 годзе паводле твора пастаўлены тэлефільм «Пратарчака жыцця, або Запіскі Самсона Самася».

БЯЛЫНІЦКІ РАЁН.

Барок. У вёсцы з гэтай лясістай назвай нарадзіўся вядомы паэт-гумарыст Рыгор ЯЎСЕЕЎ (1942 — 2004). Добрая, шчырая ўсмешка, «аўсяны» чуб, здаецца, падкрэслівалі ў ім вясёлую, жартаўлівую схільнасць натуры. Ён і дэбютаваў у 1960 годзе гумарыстычнымі вершамі і байкамі.

А свой творчы шлях Рыгор Мінавіч пачынаў у бялыніцкай раённай газеце «Зара камунізму», скончыў Магілёўскі педінстытут і Вышэйшую партыйную школу. Працаваў у часопісе «Полымя», у Дзяржкамвыдзе БССР, у выдавецтве «Мастацкая літаратура», а потым стала «прапісаўся» ў «Вожыку».

На творчым рахунку паэта кнігі сатыры і гумару «Верабей пад воблакамі» (1976), «Гатовая рэпка» (1976), «Вялікая лыжка» (1977), «Мох на бяргаві» (1979), «Шаравая бліскавіца» (1986).

Ёсць у Р. Яўсеева і кнігі для дзяцей. Ганарыўся паэт і слоўнікам бялыніцкіх гаворак «Маці казала так...», які пабачыў свет у 1978 годзе. Напісанае, кажуць, застаецца. Сабранае і запісанае — таксама.

Бярозаўка. Яшчэ адна лясістая вёска стала маленькай радзімай Васіля НАЙДЗІНА (1944). Першае гумарыстычнае апавяданне ён надрукаваў у газеце «На страже Балтыкі» падчас службы ў ваенна-марскім флоце. Пасля службы «прычаліў» да бялыніцкай раённай газеты, «даслужыўся» там да намесніка галоўнага рэдактара. Як і яго зямляк Рыгор Яўсееў, скончыў Магілёўскі педінстытут, Вышэйшую партыйную школу, а затым трапіў і ў «Вожык». Працаваў у самым гарачым цэху — у аддзеле фельетонаў. Затым — намес-

нікам рэдактара «Мінскай праўды», загадчыкам рэдакцыйна-выдавецкага аддзела Сакратарыята Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.

Але якія б сур'ёзныя пасады Васіль Іванавіч не займаў, смяяцца не пераставаў. Умеў бачыць камічнае ў самых ардынарных з'явах і ўчынках. Друкаваўся на старонках «Вожыка», іншых рэспубліканскіх выданняў. Яго творы ішлі нарасхват у артыстаў эстрады. Выйшлі зборнікі гумару «Мужчынскія сакрэты» (1981), «Аддаю вам...» (1984), «Сустранемся ў Барселоне» (1991), «Кветка кактуса» (1992). Гумарэскі і апавяданні друкаваліся ў калектывных зборніках «Сакрэт фірмы» (1979), «Кубік Рубіка» (1987), «Ад гарэлкі розум мелкі» і «Размова па шчырасці» (абодва 1990).

Чырвоны Бор. Віктар КУНЦЭВІЧ (1957), які тут нарадзіўся, прывык цвёрда трымаць у сваіх руках руль — пасля службы ў арміі ён працаваў шафёрам таксі. Але і пяро Віктар Іванавіч таксама трымае ўпэўнена. Пісаць вершы пачаў яшчэ ў школе, а вось упершыню «па-даросламу» дэбютаваў у мясцовым друку ў 1986 годзе байкаю «Бабёр». У перапынках паміж выбухамі вясёлага смеху паэт паспеў завочна скончыць журфак БДУ.

Па натуры В. Кунцэвіч — лірык, выдаў чатыры кнігі паэзіі. Але і ў вершах пра каханне, якія яму асабліва ўдаюцца, прысутнічае і мяккі гумар, і лёгкая іронія...

Крычаў. У гэтым горадзе нарадзіўся Уладзімір ДУКАЎ (1953), беларускі пісьменнік. Свой творчы шлях ён пачаў з усмешкаю: дэбютаваў школьнікам у газеце «Піянер Беларусі» з гумарыстычным апавяданнем «Вандраванне па муках». Пазней друкаваўся ў мясцовым і рэспубліканскім перыядычным друку. Выдаў кнігу мініячур і афарызмаў «Смешкі-пацешкі» (1998). Яго кнігі прозы «Трэцяя асоба» (1997) перасыпана крупінкамі

трапнага гумару, а ў зборніку «Кніжнік» (2005) побач з «сур'ёзнай» прозай суседнічае і гумарыстычная.

Уладзімір Уладзіміравіч шмат адшчыраваў на журналісцкай ніве: працаваў карэспандэнтам клімавіцкай раёнкі, затым рэдагаваў магілёўскую. Цяпер узначальвае магілёўскае абласное аддзяленне Саюза пісьменнікаў Беларусі.

ШКЛОЎСКИ РАЁН.

Саськаўка. Гэта шклоўская вёсачка ўскалыхала паэтычны талент Яўгена КРУПЕНЬКІ (1936 — 1990). Пасля заканчэння сярэдняй школы будучы паэт працаваў у шклоўскай раённай газеце «Чырвоны барацьбіт», а пасля службы ў арміі трывала асталяваўся ў Мінску, быў супрацоўнікам часопісаў «Блакнот агітатара», «Бярозка», газеты «Чырвоная змена». Закончыў Літаратурны інстытут імя М. Горкага. Зарэкамендаваў сябе нядрэнным лірыкам. Выдаў шэраг зборнікаў вершаў, кніжак для дзяцей.

А гумар, казалі, у паэта з калыскі. Вясельмі былі продкі. Варылі на куццю не толькі крупы, а і крупеньку. Адсюль і прозвішча паэтава.

У 1978 годзе ў Бібліятэцы «Вожыка» выйшла кніга гумару Яўгена Міхайлавіча «Слон пад мікраскопам» (вершы, байкі, мініячюры). А пра той жа мікраскоп паэт сказаў так:

Ён нездарма завецца мікраскоп,
Бо любіць павялічыць недахоп.

Пабачылі свет таксама зборнікі гумару і сатыры «Юбілейныя бліны» (1984), «Карэнні» (1986).

Вялікія Лазіцы. Тут нарадзілася Ніна Васільеўна ГАЛІНОЎСКАЯ (1935). Піша пераважна для дзяцей. Першую сваю кнігу назвала «Давайце пазнаёмімся». Тое «знаёмства» потым перарасло ў добрае сяброўства з чытачом як дзіцячым, так і дарослым. Бо гумар паэткі мае свае сакрэты, узроставыя межы для якіх — зусім не перашкода.

КАСЦЮКОВІЦКІ РАЁН.

Бялінкавічы. У гэтай вёсцы нарадзіўся вядомы паэт Алесь ПІСЬМЯНКОУ (1957 — 2004). Не пісаць, ён, як часта жартаваў, не мог з прычыны хаця б таго ж прозвішча. Пісаць дрэнна таксама не дазваляла прозвішча. За вочы яго часцей за ўсё называлі Пісьмянок, а трапны на слова Анатоля Вялюгін ахрысціў «пшанічным вусам»... Але, як аднойчы прызнаўся сам паэт: «...Я ніколі не пісаў вершаў — я іх думаў». Таму сябры назывуць пасмяротную яго кнігу — «Думаць вершы».

Памёр Алесь (Аляксандр Уладзіміравіч) Пісьмянкоў раптоўна ў сваім рабочым кабінце ў часопісе «Вожык», галоўным рэдактарам якога быў у апошнія гады жыцця.

Усе, хто ведаў А. Пісьмянкова, памятаюць яго басавіты голас, які мог прымусіць звярнуць на сябе ўвагу і самую шумлівую публіку. А ў літаратуры звярнуў на сябе ўвагу сваім адметным паэтычным голасам.

Згадваючы паэта, згадаем і яго жартоўную літкансультацыю:

Патыліцу доўга не чухай,
Ты ісціну ведаеш сам:
З абухам
Не бегай за мухай,
Як некалі Клышка пісаў.
Жыві і пішы без прымусу,
Сцяжынку сваю церабі.
Ты кажаш: «Капрызная Муза...»
З каханкі
Служанку
Зрабі!

ЧЭРЫКАЎСКІ РАЁН.

Пільня. У гэтай вёсцы ў сакавіку 1945 года нарадзіўся Валянцін Іванавіч КРЫЖЭВІЧ. Пасля школы служыў у Савецкай Арміі, а яшчэ — друкаваўся са сваімі артыкуламі і вершамі ў газетах «Во славу Родины» і «Заря».

Сапраўдная ж «зара» журналіста і пісьменніка В. Крыжэвіча загарэла-

ся падчас працы ў чэрыкаўскай раёнцы «Заклік Ільіча». Менавіта тады ён скончыў завочна журфак БДУ, а яго гумарэскі і апавяданні з'явіліся не толькі ў раённых і абласных выданнях, а і ў рэспубліканскім друку. Першае гумарыстычнае апавяданне «Шапка» было надрукавана ў «Вожыку» ў 1970 годзе. Пазней гумарэска «Малінавы звон», надрукаваная ў часопісе, трапіла на Усесаюзнага радыё, а на Беларускім радыё загучала інсцэніраваная гумарэска «Фруктовая штаны».

Больш за трыццаць гадоў Валянцін Іванавіч аддаў чавускай раённай газеце «Іскра»: працаваў галоўным рэдактарам, апошнія тры гады — намеснік. І столькі ж часу застаецца верным сябрам «Вожыка». Яго гумарэскі і апавяданні адрозніваюцца тонкай іроніяй, дасціпным гумарам, цікавым сюжэтам і нечаканай канцоўкай. Нават у прыгодніцкіх аповесцях пісьменніка адчуваецца добры гумар.

КАСЦЮКОВІЦКІ РАЁН.

Студзянец. У гэтай вёсцы нарадзіўся Панцеляймон Мікалаевіч ЛЕПЯШЫНСКІ (1868 — 1944) — дзеяч рэвалюцыйнага руху, публіцыст, пісьменнік, педагог, а таксама — аўтар серыі карыкатур, якія друкаваліся ў 1904 — 1905 гг. на старонках газеты «Іскра» і былі накіраваны супраць меншавікоў — «Як мышы ката хава-лі», «Паліцэйскі ўчастак», «Мартаў і яго цень», «Сучасны Сізіф» і інш.

МСЦІСЛАЎСКІ РАЁН.

Белы Мох. Хіба можна нарадзіцца ў вёсцы з такой жывапіснай назвай і не стаць жывапісцам? Тут і нарадзіўся выдатны беларускі жывапісец, графік Міхась Якаўлевіч ЛІСОЎСКІ

(1931 — 1970). Яго карыкатуры і шаржы, прысвечаныя мастакам і пісьменнікам рэспублікі, сталі прыкметнай з’явай нацыянальнай культуры. У жанры станковай сатырычнай графікі ён працаваў фактычна толькі адзін, быў схільны да карыкатуры-партрэта. Па сваёй вастрыні, змястоўнасці і дакладнасці характарыстык партрэтныя шаржы М. Лісоўскага не мелі сабе роўных, вылучаліся не толькі выключным знешнім падабенствам, але і перадавалі ўнутраную сутнасць той ці іншай асобы. Шматлікія карыкатуры і сяброўскія шаржы на тэмы культурнага жыцця рэспублікі выдадзены асобным альбомам «Няўрокам кажучы» (1971). Малюнкi вылучаюцца дакладнасцю і вастрынёй характарыстык, умелым скарыстаннем гіпербалы як сродку сатырычнай тыпізацыі.

МАГІЛЁЎ.

Яўген БУЛАВА (1955) хоць і нарадзіўся ў Мінску, але па праву можа лічыць сябе магiляўчанiнам: усё свядомае жыццё жыве ў гэтым горадзе, скончыў там машынабудаўнiчы iнстытут, працаваў iнжынерам. Пазней вучыўся ў БДУ. Журналіст, мастак. Намеснік галоўнага рэдактара газеты «Магілёўскія ведамасці».

Аўтар зборніка карыкатур «Наскальная живопись эпохи частичной компьютеризации». Малюнкi Яўгена Сцяпанавіча ў стылі iнтэлектуальнай, лакалічнай, але вельмі выяўленчай графікі.

Аляксандр БУЛАЙ (1976) — маладзейшы калега Яўгена Булавы. Ён таксама скончыў Магілёўскі машынабудаўнiчы iнстытут, займае пасаду намесніка галоўнага рэдактара «Магілёўскай праўды».

Першую карыкатуру Аляксандр Пятровіч надрукаваў у газеце «Знамя юности» ў 1993 годзе. Многія яго карыкатуры маюць філасофскі пад-

тэкст. Малюнкi адрознівае стрыманая, нешматслоўная лінейная графіка, па-плакатнаму выключна выразная і дасканалая.

Хоць і нарадзіўся Мікалай Васільевіч РУДКОЎСКІ (1949) у Ардэжскім раёне Ленінградскай вобласці, але лёс свой звязаў з Магілёвам. Скончыў педагагічнае аддзяленне Мінскага мастацкага вучылішча ў 1969 годзе. Працаваў літработнікам у кіраўскай раённай газеце «Кіравец» Магілёўскай вобласці, цяпер — спецыяльны карэспандэнт «Магілёўскіх ведамасцяў».

У карыкатурах, што друкаваліся ў «Вожыку», пераважала вытворчая, маральная тэматыка. Дакладнасць кампазіцыі малюнка і артыстычнасць персанажаў адрознівае малюнкi М. Рудкоўскага ад iншых мастакоў.

Яшчэ адзін магiлёўскі мастак — Віктар МІХЕЕЎ (1964). Карыкатаурай пачаў займацца падчас вучобы ў Магілёўскім машынабудаўнiчым iнстытуце, афармляў насценгазеты. Пасля малюнкi сталі друкавацца ў «Вожыку», «Крокодиле», iншых часопiсах і газетах.

Тэхніка малявання Віктара Антонавіча — сучасна-стылізаваная. Героі яго карыкатур (сацыяльнага, гумарыстычнага накірунку) вельмі ярка, экспрэсіўна выяўляюць свае эмоцыі.

БАБРУЙСК.

У «Вожык» Леанід МУРАШКА (1940) прыйшоў як аўтар тэм для карыкатур. У той час ён працаваў машыністам Мінскага лакаматыўнага дэпо Беларускай чыгункі і тэмы, як кажуць, браў з жыцця.

Затым Леанід Рыгоравіч паспрабаваў маляваць сам: яго карыкатуры змешчаны ў калектыўным зборніку «Калючы букет» (1977), які выйшаў у Бібліятэцы «Вожыка». Малюнкам уласцівы простая жыццёвая кампазіцыя, дасціпнасць зместу.

Уладзімір ПРАВАСУД: «НЕ ТОЛЬКІ СМЯЯЦА, АЛЕ І ВЫСМЕЙВАЦЬ...»

Шарж Аляксандра КАРШАКЕВІЧА.

Сустрэча гэта была задумана ўжо даўнавата, аднак усё адкладвалася, хоць герой наш жыве амаль у дзесяці кроках ад рэдакцыі. Нарэшце ў маім мабільніку прагучала:

— Дык заходзь — я дома.

Хуценька сунуў кішэню дыктафон, шапку ў ахапку — і да яго. А пакуль не націснула кнопка запісу, назаву і героя. Знаёмцеся: пісьменнік, вядомы гумарыст, былы вожыкавец Уладзімір Рыгоровіч ПРАВАСУД.

— Напачатку нагадаем нашым чытачам, што сёння яны будуць сведкамі сустрэчы двух вожыкаўцаў — старэйшага і маладзейшага. «Дापывацца» дазволь мне, маладзейшаму.

Давай жа пачнём нашу гаворку не здалёку, а з дня сённяшняга. Зусім нядаўна выйшаў з друку трохтомнік тваіх твораў. Гэта — падзея. Гэта — як-нікак — своеасаблівы збор твораў, дзе можна прасачыць увесь творчы шлях пісьменніка Уладзіміра Правасуда. Таму і не церпіцца задаць тое самае традыцыйнае пытанне: «А якое ж адчуванне ў самога аўтара пасля такога саліднага выдання? Што рабіць з «сярпом» пасля такога плённага «жніва»? Не хаваць жа яго пад страху?!»

— Выхад чарговай кнігі для аўтара — заўсёды падзея. А што тычыць трохтомніка, дыктуті асабліва маральнае задавальненне. Боты сваімі вачыма бачыш плён тваёй нялёгкай працы, якой аддаў больш як пяць дзесятак доўжыцца.

Ты адразу заўважаеш і тое, што табе асабліва ўдалося, і тое, дзе, як кажуць, недацягнуў. Аякжа, усё відаць. Тое, што друкавалася некалі, магло біз губіцца, ізабыцца, ізнікнуць, а тут усё перад табой, пад роднымі вокладкамі.

Нават па датах, якія стаяць пад вершамі ці на рысамі, мне лёгка вяртацца назад, згадаць мінулае і тое, як, пры якіх абставінах, нават у якім настроі пісаўся той ці іншы твор. А спыняцца, адкладваць пры ўбок, ці, як ты кажаш, «хаваць серп пад страху», не хочацца. Адно, што згадамі пачынаеш больш сур'ёзна адносіцца да сваёй творчай працы. Гадываць свой адбітак і на творчы пошук.

— Пачалі мы з нядаўняга. Але крышку закранем і далёкае. Твае першыя крокі ў літаратуры?

— Пачалося ўсё яшчэ ў школе, неяк сама сабой. Пісаў у насценную газету, вастрасловіў на сваіх сяброў. А потым смеліўся і нараёнку выйсці, нават

фельетона пачаўтам змяшчаць. Вучыўся на лепшых узорах айчыннага гумару. Богам гумару і са- тырысёння для мяне з'яўляецца Кандрат Крапіва. А першы верш мой быў надрукаваны ў газеце «Піянер Беларусі» ў 1953 годзе. У час службы ў арміі пісаў і на рускай мове, друкуючыся ў газеце Прыбалтыйскай ваеннай акругі. Тады жастаўся і аўтарам часопіса «Вожык». Нават памятаю сваёй першы друкаваны верш, які меў назву «Размова».

— Здароў, Кузьміч!

— Здарова, брат!

— Скажы, ты слухаў мой даклад?

І як жа слухаў, з захапленнем?

— Прыйшоў я крыху са спазненнем,

Аднак да слухаў.

Толькі ноччу

Ніяк не мог заплюшчыць вочы.

— Даклад усхваляваў цябе? Я рады.

— Не, выпайся пад час даклада.

Вось з гэтага верша, можна сказаць, усё сур'ёзнае пачалося.

— А як склаўся твой творчы лёс пасля службы ў арміі?

— Пасля дэмабілізацыі мяне незапрасілі на працу ў лельчыцкую раённую газету «Савецкае Палессе». Хутка заўважылі ў рэспубліканскім друку і ўжо ў красавіку 1962 года пачаўся ў «Калгаснай праўдзе». Загады працы ў газеце аб'ехаў усю рэспубліку, быў у самых далёкіх і блізкіх, лепшых і горшых

калгасах. Адна часова друкаваўся ў «Вожыку», а ў 1967 перайшоў у часопіс, дзе і прапрацаваў большак трыццаці гадоў, амаль палову свайго жыцця.

— Вось мы і дайшлі да самага галоўнага: да тваёй працы ў «Вожыку». Як табе працавалася ў часопісе?

— У «Вожыку» быў магутны калектыў. Назаву толькі некаторыя вядомыя прозвішчы: Уладзімір Корбан, Генадзь Кляўко, Янка Сіпакоў, Міхась Пянкрат, Якаў Герцовіч, Яраслаў Пархута... Усё было, як у той творчай лабараторыі. Працавалі і вучыліся адзін у аднаго. З Я. Пархутам мы шчыравалі ў аддзеле фельетонаў. Ён нешта напіша і тут жа чытае мне. І я стараюся напісаць так, каб яму спадабалася. Адзінадушна мы стэраем. Усё — як у сапраўднай творчай май-стэрні.

— Ці мог бы ты згадаць што-небудзь смешнае з гадоў працы ў «Вожыку»?

— Яго было колькі хочаш. Толькі ўладкаваўся на працу, а тут сенакосная пара пачынаецца. Корбан кажа: «Трэба нешта пранарыхтоўку кармоў напісаць». І ўсе глядзяць на мяне: я ж толькі з «Калгаснай праўды» прыйшоў. «Добра, — кажу, — паеду ў Смалявічы, там мяне першы сакратар райкама партыі знаёмы. Можа, калгас праіць для прапясочкі слабейшы». А сакратар узмаліўся: «Навошта мой калгас? Побач Асіповіцкі раён, бярэ там любую гаспадарку. Во табе і машына. А мы цябе пачакаем, сустрэнем з юшкай». І паехаў я. А потым з'явіўся фельетон «Запрагайце, хлопцы, коні». Запрагаюць, значыць, зімой коней і едуць саломы шукаць...

Ці яшчэ. І дзе калгасны справаздачна-выбарчы сход. Выступае і той, і гэты. Кожны нешта гаворыць, хваліць старшыню. І раптам устае па стух:

— А я зараз скажу тое, — і глядзіць на старшыню, а старшыня спалохана — наяго. Усе заміраюць.

— І нічога не скажу, — кажа па стух і садзіцца.

Наогул, той, хто мае справу з гумарам, смешна не знаходзіць даволі лёгка. Яно заўсёды побач.

— Некалі Кандрат Кандратавіч Атраховіч, адчуўшы ў сваёй асобе моц сатырыка, выбраў сабе псеўданім Крапіва. І добра, як мы ведаем, пялка тая «пякучка-крапіва». Думаецца, сатырыку Правасуду не было патрэбы ў псеўданіме... Як дапама-

Гумар воіну не шкодзіць.

гала табе ў творчасці і журналісцкай працы само прозвішча? Ці даводзілася калі хавацца за псеўданім?

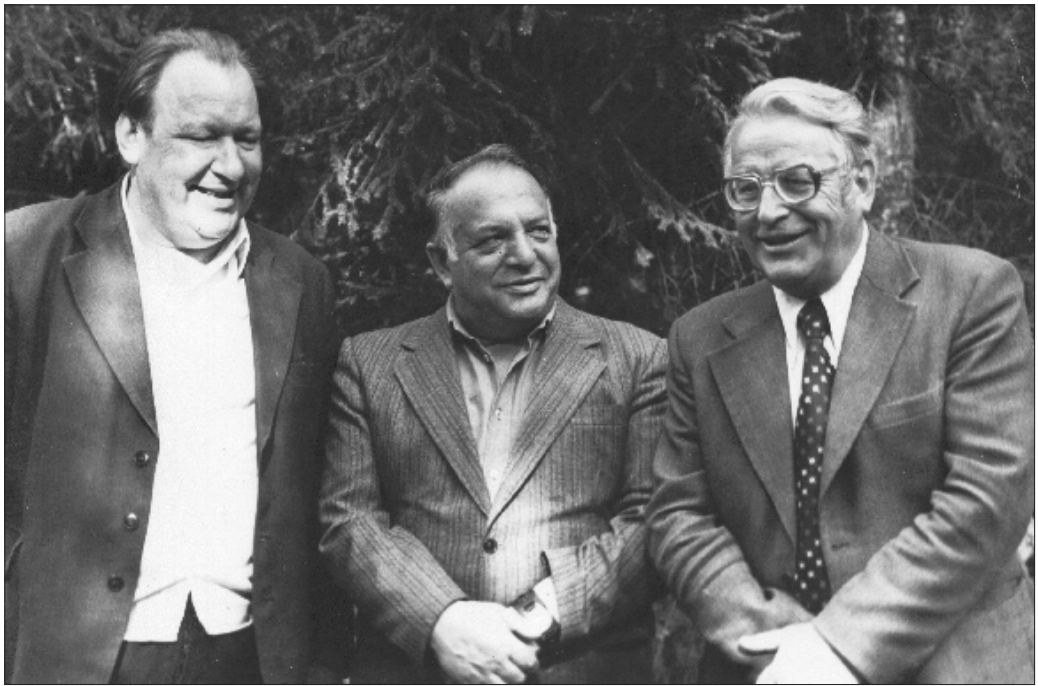
— Не, псеўданіма мя ніколі не карыстаўся. Прозвішчам несамо дапамагала. Прыязджаюў камандзіроўку, называю сваё прозвішча, аўмяне пытаюцца: «Гэта ў вас псеўданім такі?» «Не, — кажу, — бацькі далі такое прозвішча». Напэўна, нехта з родзічаў меў да чына не недасуда, прычым, справядлівага. Я імкнуўся ў сваім жыцці ва ўсім адпавядаць свайму прозвішчу.

— А як бы а характарызаваў ты сённяшні стан сатыры і гумару? Мне здаецца, тут таксама нейкая крызісная сітуацыя. Быццам бы і не спыняўся літаратурны працэс. З'яўляюцца новыя творы прозы і паэзіі. У літаратуру ідуць новыя, маладыя творцы, а вось з гумарам... Ці мае якую перспектыву наш «смешны» жанр? Беларусы ж спрадвеку любілі смяцца, умелі па-добра-

му пажартаваць, не лазілі, як кажуць, у кішэню за дасціпным трапным словам. Дык што з намі, урэшце, сталася?

— Штотычыць літаратуры, дык тут, магчыма, не хапае нейкай аб'ядноўваючай сарцавіны, нейкіх асоб, якія б прыклам сваім натхнялі маладзейшых. Раней у нас былі Крапіва, Корбан, Валасевіч, Скрыпка. Іх гумар «запальваў» не толькі шматліка чытачады слухача (гумар шырока гучаў і сасцэны), але яшчэ даваў прыклад маладзейшым творцам. Сёння ж гумарісаты раней запатрабаваныя. А беларусы як смяяліся, так і смяюцца.

Праўда, вёска сёння крыху не тая. Спашлюся на сваё асабістае. Некалі ў маёй Падгаці кожны ведаў адзін пра аднаго амаль усе. Калі, напрыклад, натым канцы вёскі цётка Тэклія запаліла ў печы, дык цётка Матруна ці Агапа, што жывуць на гэтым канцы, дакладна ведаюць, якое снаданне прыгатуе тая сёння. А калі нехта за колесвінчо, лічы, што амаль не ўся вёска ў той дзень таксама пакаштуе свежаніны.

Разам з сябрамі.

БыўунастакіПятроАхраменкапамянушчы Пецька.Жыўбедна.Якпачаласякалектывізацыя,дыкусекінулісяжывёлу свежаваць:той бычкарэзаў,тойкабанчыкакалоў.АўПецькі толькінекалькікурэйухляве.Дыкёнраспаліў сяродвуліцыкасцёр—дыпеўнясмажыць.Ітут жаўсіхпачаўсклікацьнапачастунак.Дадумаўся, бачыце!..

А быў яшчэ Пекур. Гэта мянушка. Вядома, крыўдзіўся, калі так яго называлі. І вось прыходзіць з другою вёскаю мужчына цялё купляць. Нарваўся якраз на Пекура—гэта той самы Пецька накіраваў яго і назваў прозвішча.

—Добры дзень, дзядзька Пекур!—крыкнуў незнаёмы. —Цялё прадаеце?

Той як кінецца да яго з кулакамі:

—Вось я табе зараз як упакую!

Такшто, бачыце, я росу гумарыстычнымся роддзі...

—Дык вось адкуль гумарыстычныя карані Уладзіміра Правасуда! Відаць, падобных гісторый набралася б на цэлую кнігу. Ці выкарыстоўваў ты іх дзе ў сваіх творах?

—Аякжа... Ёсць у мяне цэлы прайзачыныцкл «Падгачане». Дарэчы, ён уключаны ў трохтомнік. Думаю, што з часам усё складзе аднайменную кнігу.

—А што значыць гумар для цябе самога? Якім ты ўяўляеш гумарыста?

—Асабістая параўнаў бы гумарыста з клоунам. Хай гэта цябе не здзіўляе. Вось возьмем цырк. Выступае акрабат. Усё з саміраннем сэрца сочаць за яго рухамі. Пасля выступае клоун, робіць тое ж самае. Але ўсё смяюцца. А зараз возьмем публіцыста гумарыста. Яны звяртаюцца да аднаго і таго ж матэрыялу. Але першы б'е, як кажуць, прама «ўлоб». Другі ж гэта робіць з падкалу пінкай, а таму смешна.

Я перакананы, што гумарыст павінен не смяяцца, а высмейваць.

—У тваім творчым набытку шмат баек, якія вядомыя шырокаму чытачу. Наогул, як ты адносішся да гэтага жанру? Многія сцвярджаюць, што байка сваё аджыла. «Эзопы» сёння не ў модзе.

—Не, байка не ўстарэла. Лічу, што яна той жа драматычны твор, дзе ёсць алегарычныя адзеянне, і абавязкова—павучанне. Некалі П.Пестракска заўпрыблізна так: «Байка—гэта тонкі жанр, але з шырокім абагульненнем».

У хвіліны роздуму.

Байка жыве і, думаю, уяеёсць сваё будучае.

—Апошнія свае байкі ты будуеш на міфалагічных сюжэтах. Зусім нядрэнна ў баечным перастварэнні гучаць «Апалон і Дафна», «Паліфем і Галатэя», «Афіна і Арахна». Чым выкліканы такія зварот да міфалагічных вобразаў?

—Толькі тымі меркаваннямі, што міфалагічныя сюжэты вельмі добра і натуральна кладуцца на баечную аснову. І маральжатам зусім сучасная, і павучанне тое ж ёсць, і драматызм—усё, што трэба для байкі. І гучыць свежа.

—Ну, а зараз давай кранемся крыху больш асабістага. Ці вядзеш ты дзённікі?

—Не, дзённікаў ніколі не пісаў. І ным жа гэта. Усё асабістае я нашу ў сабе. На вошта гэта тым пачынаць яшчэ іншых?

—А як увогуле пачуваецца вядомаму пісьменніку-гумарысту на пенсіі?

—Нічога... Пярэзрук пакуль што не выпускаю. Рыхтую новую «порцыю» гумару для «Вожыка». Летам жыву на дачы. Мне не даюць сумаваць два каты—Каця і Дружок. Гэта маці і сын. Утраіх разам адчуваем сябе добра.

—І апошняе. Што пажадаў бы ты абноўленаму «Вожыку»?

—Трымацца!.. Шукаць і знаходзіць!..

—Што ж, дзякуй табе за цікавую гаворку. Будзем з нецярпеннем чакаць тваіх новых твораў.

Гутарыў Казімір КАМЕЙША.

• Проза

Василь ТКАЧОЇ

МЯЯ ЖОНКА ХОЧА ЗАМІЖ

Сур'язны жарт у дзвюх дзях

ДЗЕЙНЫЯ АСОБЫ:

Сам, альбо Самусь Анатоль Міхайлавіч.

Жана, яго жонка.

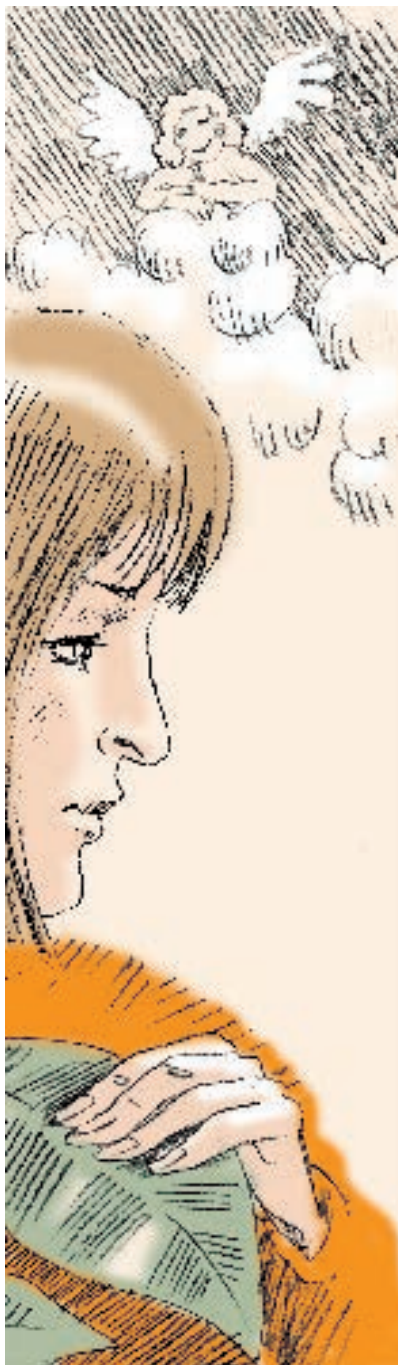
Платон, іх сусед.

Яна, яго жонка.

Іна, жанчына, праякуюда пэўнага часу мала
што вядома.

Усе героі — ад 30 да 40 гадоў. Хаця, як пагля-
дзець на іх збоку.

Нашы дні. Горад.

ДЗЕЯ ПЕРШАЯ

Залаўзвычайнай гарадской кватэры. Шафа (абавязкова), канапа, стол, тэлевізар, побач вазон.

У пакоі Жана і Яна. Жана працірае лісточкі фікуса. Яна гартае часопіс. Яе нешта ў ім зацікавіла, і там укрываецца, быццам перад люстэркам, трымаючы часопіс на выцягнутай руцэ...

Яна. Ну, і што ж ты вырашыла, суседка?

Жана. Вырашыла. Я вырашыла: выходзіць замуж!..

Яна. Дык ты ж, здаецца, замужам?

Жана. Так, замужам. І ня мала гадоў. А толку? Фікус вольна даглядаю, як бачыш. А я марыла... заўсёды марыла... займець уласную кватэру... І ў ёй, у той кватэры, развесці шмат кветак... І ў сенават бачыла, як будуць мае дзеці праціраць вольгія лісточкі, паліваць... А сёння паліваю і праціраю гэтыя брыдлы фікусы сама... А кветкі?..

Яна (агледзелася па баках, асцярожна). Дык вазьмі на радзі... Сваю найлепшую «кветку».

Жана. Ад каго?

Яна. Ці мала прыгожых мужчын?

Жана. Лёгка сказаць.

Яна. Ды і ты ж прывабная жанчына. Ну! І ўсё справы!..

Жана. А Сам мой, думаеш, пагодзіцца? Ён жа ведае, што дзяцей у нас няма па ягонай віне. Адкуль, скажа, яно ўзялося?

Яна. Твой Сам і сам не гам, і другому не дам, гляджу! Ух!.. (Траснула кулаком).

Жана. Дык што ты мне яшчэ хацела параіць, Яна?

Яна. З'ездзі ў Крым. Ці яшчэ куды... Пяску цяпер гэтага ўсюды хапае...

Жана. Навошта?

Яна. Ты як маленькая!
Жана. Не адпусціць мой Сам, мой Сам усьмяхнецца Міхайлавіч.
Яна. Пачакай. Пачакай, суседка!.. (Выходзіць).

З'яўляецца Сам. У яго добры настрой. Нешта напывае, кідае на канапу сумку.

Сам. Еду! Еду, дарагая і каханая мая! Нарэшце! (Цалую жонку ў шаку). Я пераканаў шафу, што трэба ехаць у гэтую камандзіроўку, толькі мне!.. Калі хочаце мець уяўленне пра тое, як растуць у нас дрэвы і што маюць з гэтага нашы людзі!..

Жана. Есці будзеш?

Сам. І есці буду! Усё буду! Білет узяў, яшчэ мяне паругадзілі ў ёсць даўтобуса. Разумееш, буда на чаўну, але, калі вогнішча!.. Юшка!.. Водар соснаў!.. Прыгажосць!..

З'яўляецца Яна.

Сам. Яначка, уцябенашчаць ямачка!

Яна. Дзякуй за камплімент, Анатоль Міхайлавіч.

Сам. Няма, няма за што, суседка!

Яна. Мяне і Платон мой пакахаў за тое, што ў мяне ёсць ямачка...

Сам. А Платон ведае справу!.. Ну і Платон!.. Ну і спакуснік!.. Дык што та мучыце? Паперка нейкая, бачу, у руках?

Яна. Не паперка — пуцёўка...

Сам. Куды, калі не сакрэт?

Яна. У Крым. У санаторый.

Сам. Едзеш у санаторый?

Яна. У тым і справа, што не... Выдалі на працы, а якая паеду, на каго Сашку свайго пакіну? Спыраша загарэлася, а потым перадумала.

Сам. Не дуры!.. Бач ты!.. «На каго Сашку?» Платон, відаць, не адпускае? Га?

Яна. Платон?
Сам. Але!
Яна. Па ім дык... хоць на Месяц...
хоць на Марс...

Сам. Дык у чым тады праблемы?
Яна. Мы вось парайліся з Плато-
нам... і я вырашыла... што не будзем
вяртаць пучёўку ў наш прафсаюз, а
аддадзім яе суседзям...

Сам. Гэта ж што ў нас за суседзі
такія?

Яна. Вы.

Сам. Мы?

Яна. Вы.

Сам. Пачакай, пачакай, нешта яні-
чога не магу зразумець.

Яна. А што тут зразумець? Няхай
вось Жана з'ездзіць у Крым, адпач-
не... Яе ж нічога не трымае... Фікус
япалью... лісточкі пратру... Магудля
цябе, Сам, і што-небудзь прыгата-
ваць. Каб з голаду не памёр. Смач-
ненькае.

Сам плюхнуўся на канану Жана нясе-
ваду, пырскае на яго.

Сам. Яначка, дыя гэтых пучёвак
магу дастаць — ведаеш, колькі?

Яна. Чаму ж тады не дастаеш?

Сам. Я кахаю Жану! І я павінен яе
кахаць толькі адзін! Разумееш? Адзін!

Яна. Каб кахаў, дык адправіў бы
намора!.. (Рашуча выходзіць, але пуч-
ёўку пакінула).

Паўза.

Сам. Гэта яна што, сур'ёзна?

Жана. Што, сур'ёзна?

Сам. З курортам?

Жана. Сур'ёзна.

Сам. І ты б паехала?

Жана. Чаму б — «паехала»? Паеду!

Сам. Ты... гэта... добра... падума-
ла? Абмазгавала... гэта... добра?..

Жана. Ты жездзіш... начуешкаля
вогнішчаў... юшкусёрбаеш... Адкуль я
ведаю, з кім?

Сам. Ну з кім я магу тую юшку
сёрбаць? З ляснічым, і толькі! Нерабі

глупстваў, Жаначка! Прашу цябе! Ну,
кахаю калі ж!.. Толькі цябе!..

Жана. Я хачу замуж.

Сам. Што?!

Жана. Што чуў.

Сам. А ты дзе? Не замужам хіба?

Жана. Так, і даўно. Дзесяць гадоў,
здаецца. А фікус сама праціраю.

Сам. Хочаш, я буду?

Жана. Дзіўны ты чалавек, Сам.

Сам. Я ведаю. Я дзіўны. Але я не
куру. Зрабі папраўку на гэта. І не п'ю...
можна сказаць.

Жана. А Платон і п'е, і курыць, і
двух дзетак мае...

Сам. Хочаш, і мы возьмем?

Жана. Навошта браць, калі я магу
нарадзіць?

Сам. Ад каго?

Жана. Ну, хоць бы і... не ад
цябе.

Сам (жахнуўся). Не ад мяне?!

Жана. Адцябене атрымліваецца...

Сам. Дарагая! Ну адкуль я ведаю,
чаму не магу? Куды яно ўсё тое па-
дзелася, з чаго дзеці бяруцца?! Хто
скажа? Які Глоба? Які Настрадамус?
Жана. Тады змірыся, Сам, змірыся.
І зразумей мяне. Ну, возьмем хлопчыка
ці дзяўчынку...

Сам. Возьмем. Я згодны. Хоць
сёння.

Жана. Будзе ён нам чужы. Як не
мяркуй. А вось калі я нараджу, то на-
палову дзіця будзе для цябе родным...
па маёй лініі...

Сам. Не магу дапаць... Пачакай,
дай сабрацца з думкамі... Напалову?..
Родным?.. Па тваёй лініі?..

Жана. Адля мяне дыкі зусім род-
ным будзе тое дзіця... Ну, зразумеў?

Сам. Зразумеў. Я, здаецца, зразу-
меў... Але ж што гэта атрымліваецца?
З табой павінен нехта шурі-муры...
пераспаць нехта... павінен?

Жана. Кароль Артур, здаецца,
немог мець дзяцей, дык ён прывёў
свайго друга, васала...

Сам. Дык дзе я табе вазьму свай-
го друга? Тым больш — з салам? Ён
што, з Украіны павінен быць?

Жана. Падумай, Сам. Паедзеш у камандзіроўку, час будзе...

Сам. Непаеду! Ад-бой! Домараз-гортваюцца такія падзеі, бачу, што ўсё самае цікавае будзе на гэтых квадратных метрах, дземеыстаім. Гарачая кропка — тут!.. Барадзіно!.. На нас пручь французы!..

Жана. А з работы цябе не папруць?

Сам. Што-небудзь прыдумаем. (Стукае ў сцяну). Платон, зайдзі! (Уруху). Так, адзін рэпартаж мы зробім тут... астатнія — паглядзім, дзе...

З'яўляецца Яна.

Яна. Платона няма, пабег у краму. Па малако.

Сам. Скажы, каб зайшоў, як вернецца.

Яна. Я з ім не размаўляю.

Сам. Даўно?

Яна. Не, як ад вас прыйшла... Ты яму запіску напішы, Анатолю Міхайлавічу. Я перадам.

Сам. Напішу. Не цяжка. (Напісаў). Зашто паскубіся? Відаць, падпрымусам выпраўляецца на курорт, таты не хочаш ехаць?

Яна. Каб жа!.. Ужо піва недзе выпіў, булькач. Ці можа, яшчэ чаго. Вочы блішчаць, бачна ж!.. Як на маладзенькіх усё роўна глядзіць... За-яўляе: «Я ўжы дзень не піў!» Дыка ў яго і спыталася: з якога гэта часу ў тыдні стала два дні? Хмыкнуў, пыкнуў і пабег па малако. А запіску я перадам. (Выходзіць).

На парозе з'яўляецца Платон.

Платон. Прывітанне, сусед!

Сам. Ага, прывітанне, Платон.

Платон. Пісаў?

Сам. Кожны герой павінен напамінаць пра сябе, каб яго не забыла чалавечтва!..

Платон. Пасля ўчарашняга не запамню...

Сам. Так, так. Пісаў. Заказным. Ты мне патрэбны.

Платон. Трэцяга няма, ці што?

Сам. Не, нас пакуль усяго двое.

Платон. Амне сёння якраз і мож-на — адгул у мяне.

Сам. А ў мяне, адчуваю, будзе прагул. Але! Але кабы не было, вы-ручай.

Платон. Ці першы ж раз?

Сам. Піва будзеш? Безалкаголь-нае? (Адкаркоўвае бутэльку).

Платон. Адбезалкагольнага піва дагумавай жанчыны — адзін крок. Дзе тая штука, у якую гаварыць трэба?

Сам. На сталае. Добра... Пойдзем далей. Але паколькі ў мяне дома няма такой тэхнікі, на якой бы змог заманціраваць рэпартаж лесу... то будзем гаварыць сур'ёзна, безлішніх слоў...

Платон. З лесу раней не было...

Сам. Будзе. Цяпер перабіраемся ў лес.

Платон. З фермы было... з поля было... капусту ссякалі... пад глыбокую восень... як мороз ударыў... помніш?... Я сякарай на тваёй кухні тады два качаны раскалашмаціў... па храпцы меціў...

Сам. Падрыхтаваліся! Увага! (На дыктафон). І вось мы ў лесе. Лес маніць дасябенотолькі грыбнікоў і аматараў адпачынку. Лес — наша багачца. Лес — гэта сталы і табураваткі, падлога ў кватэрах, хаты ў вёсках...

Платон (нібымі іншым). Дамавіны таксама з лесу.

Сам (крэкнуў, скасавурыўся на Платона). Ды што там гаварыць!.. Што такое лес, мы ведаем з дзяцінства. Давайце падыдзем далей, дзе, што працуюць у лесе, бліжэй, пацікавімся, як ідзе ў іх справа...

Платон (у дыктафон, адкашляўшыся). Зямля ў нас такая, што і са сна расціне хоча... Паглядзіце вуноў — пясок, што ў Каракумах.

Сам падказвае жэстамі, каб гаварыў больш аптымістычна.

Платон. Дыкуды тым Каракумам?! Сахара!.. Беспрасветная!.. Адна крас-

це, расцесасна, куды я нападзенецца!...Цягнецца!...Лесжавырошчваць трэба. Ну. Што і робім. Сёлета я са сваімі людзьмі пасадзіў дзесяць гектараў сасны з бярозай...каліне больш...хто таммераў?...аўсяго палясныцтву пасаджана, уга, колькі гектараў!...Вокмянеабняць...Ашто зкарнявой губкай рабіць? Замучыла, нішчыць сасну, падла!..

Сам (нервеуецца). Дзякуй, дзякуй, Сідар Сідаравіч. А цяпер пяройдзем на ўчастак, дзе рабачыя пілуць лес. (Узмах рукі).

Платон перакуліў шафу.

Сам. Толькі што вы пачулі, як упала чарговая сасна. Можна васна хвіліначку, таварыш? Я звяртаюся да рабачага, які толькі што заваліў чарговую сасну. Зараз мы даведаемся, хто гэта за такі ў нас тут спрытны лесаруб. Назавіцеся, калі ласка.

Платон (змяніў голас). А, ага!.. Гэта Сідар Сідаравіч у нас працуе на тым участку...дзесаджаюць лес...адзёго піляць—я, значыць...Раман Раманавіч Цвік...па-руску калі—гвозд...галоўны тут. Адным словам, працуем! Сасну за сасной!.. Толькі падавай!.. Што яшчэ сказаць? З-за гэтай работы няма калі і ў краму збегаць...Непадумаўце чаго лішняга...Хлеба купіць, каўбаскі...каб заку...каб за куток які знайсці ў нашым лесе і перакусіць...Усё працуем і працуем, так сказаць!.. Пайду абедаль. Вы не хочаце пасмакаваць знамі крупніку?

Сам. Прыемнага апетыту вам, Раман Раманавіч! А за запрашэнне на крупнік—вялікі дзякуй. Мяне вуны жонка кліча... Цьфу ты!..

Платон. Ды мы заўсёды, ага!..

Сам паціснуў руку Платону. Ідуць на кухню.

Званок у кватэру. Выходзіць Жана, адчыняе дзверы. На парозе з'яўляецца Іна. Па жываце відаць, што яна цяжарная.

Іна. Добры дзень.

Жана. Добры. Вам да каго?

Іна. Тут пра жывае Самусь Анатоль Міхайлавіч?

Жана. Тут...

Іна. Дома, бачу. Выдатна. А на рабодзе казалі, што ён у камандзіроўцы.

Жана. Збіраецца...

Іна. Цудоўна. Дзе ж ён? (Кліча). Каханчык! Дацябепрыйшли!.. Двое!.. (Пагладзіла жывот). Чакаем!.. (Ходзіць пакватэры, заглядае ў кожны куток, ацэньвае абстаноўку). Невельмі каб... Чакала большага... Антыкварыяту ўвогуле няма... Сціпла, надзвычай сціпла...

З кухні выглядае Платон.

Платон. А, я думаў... (папярхнуўся) мая прыйшла. (Імгненна знікае).

Іна (услед Платону). Куды ж ты, каханчык мой? (Жане, якая, здаецца, нічога не разумее). Гэта і ёсць ён, Самусь. Ён у мяне інтэрв'ю браў, Самуся я добра запомніла: вось што пасля таго інтэрв'ю атрымалася... (Пагладзіла жывот).

Жана (смяецца). Насмяшылі вы мяне, жанчына!.. Па-першае, гэтане той чалавек, даякога вы прыйшлі...

Яна. Хіба?

Жана. Уявіце сабе. А, па-другое, ад майго Сама — гэтага не бывае... (Акругліла жывот). Ірада, як кажуць, старацца б...

Іна. Бывае, аказваецца. Бывае.

З'яўляецца Сам. Ubачыўшы Іну, выпадкова выпусціў з руківідэлец.

Сам. Прабачце. Героі маіх рэпартажаў збіраюцца ў мяне на кватэры? Так, атрымліваецца?

Жана. Гэта ў залежнасці ад таго, што лічыць тваімі рэпартажамі?

Іна. Вітаццатрэба, Анатоль Міхайлавіч.

Сам. Прабачце, я забыў, як вас велічаць. Ды і ўтварыла вас нешта не прыпомню...

Іна. Іна.

Сам. Ну, і што вас прывяло да мяне, Іна?

З'яўляецца Яна.

Яна. А майго тут няма?

Жана. Паслухай, суседка, паслухай... Мне здаецца, тут будзе зараз незвычайны паказ...

Яна (адразу зацікавілася Інай, ёй не да мужа). Госці, бачу, у вас?

Жана. А то ж!.. Уляцела ў кватэру, як да сябе дамоў.

Сам. Госці, так. Слухаю, Іна.

Іна (паглядзіла живот). Вам гэта аб чым-небудзь гаворыць?

Сам. Не.

Жана. Дык не, ці гаворыць?

Сам. Пачакайце, па адной... Я нічога не магу зразумець... Што вам трэба ад мяне, паважаныя жанчыны?

Жана. Калі ідзеце браўінтэрв'ю ў гэтай Іны?

Сам. Непрыпомню, у мяне было столькі сустрэч!.. Ну, шмат!.. Хіба ж усё запомніш іх, гэтых жанчын?..

Жана. Гуляка!

Сам. Прычым тут гуляка? Мне што, загадаеш, можа, памянць прафесію? Набуду ўлюпайсці? Ці варта ў ніком куды? Дык на гэтаневучыўся! Прабач!

Жана. Разбірайцеся тут самі... (Хацелавыйсці, аднак перааддзварыма спынілася).

Іна. Пачакайце, жанчыны. Пачакайце. (Саму). А, можа, вы і сапраўды не той чалавек, даякога ў мяне маюцца дэмаграфічныя прэтэнзіі? (Разглядвае зусіх бакоў Сама, нават памацала яго некалькі разоў). Той і не той. Не зразумею. Быў сцяну ўпёрлася. Ілбам.

Сам. Рот паказаць?

Іна. Не трэба. Зубы і язык мяне не цікавяць.

Сам. Аднак пакажу. (Разавіў рот).

Іна (самкнула Саму сківіцы). Да-статкова.

Жана. Можа, нам выйсці? Для большпоўнага, большгрунтоўнага

агляду цела? Тэт-а-тэт? Каб не пера-шкаджаць?

Сам. Не, не! Не трэба! Стаяць да канца! Я не вінаваты! Ды не можа ў мяне быць дзяцей!..

Іна. Ого, не можа!.. Быццам я не помню!.. Могуць, могуць быць!.. Не разумеюлькі аднаго: ён ці не? Заблыталася. Канчаткова. Калі ў профіль глянуць... Падбародак і няваты быў... Вочы нахабныя... Такія нахабныя, што страх!.. Як у маньяка, відаць?..

Сам. Што, даведку паказаць?

Іна. Хочацесказаць, што можаце наведваць ужо жаночую лазню?

Сам. Хоць бы і так!

Іна (да Жаны). Яны, мужчыны, калі апрануцца, усе на адзін твар.

Сам. Ну, вось!.. Яна абазналася!.. Абазналася, спадарыня Іна? Паўтары ім больш выразна!.. Давай, давай!..

Жана. Было б добра, каб не. Каб не абазналася. Я б тады цябе, мой ты Самусь, на руках насіла.

Яна. Майго не паносіш — цяжкі. Дарэчы, дзе ён?

Сам. На кухні.

Яна. Ах ты, абармот, ах ты, ненажэра!.. Ён і тут свайго не ўпусціць!.. (Знікае на кухні).

З кухні чуваць лаянка. «Ідзі дамоў!» — «У мяне, можа, адгул?» — «Загул у цябе, а не адгул! Каму сказала?!» — «Ці эй, мёртва гаразбудзіш!» — «Ці ў цябе дома гэткай кашыняма?» — «Каша ёсць, да кашы няма.» — «Ах ты, лайдак! Пачакай, ты мяне шчэўспомніш! Людзей паса-ромеўся!» — «Ну, Яначка, дзетвая ямачка?..»

Іна. Добра, так і быць. Гэты дом я пакідаю. (Дастала паперку). У мяне тут ёсць яшчэ некалькі адрасоў... Знойдзем, знойдзем бацьку майму сыночку!..

Жана. Мілая Іна, папрашу цябе: калі знойдзеш ты пагобацьку, дай тады мне яго адрас... Вельмі прашу...

Сам. Навошта? Навошта табетой адрас?

Іна. А вам, сапраўды, для чаго? Жана. На ўсялякі выпадак. Спатрэбіцца. (Мляўка пацягнулася).

Сам (гучна). Мая жонка хоча замуж!

Іна. Тут, я бачу, живуць напалову людзі, напалову вар'яты. Да сустрэчы!..

У гэты час паказваюцца ў пакоі Платоніяна. Жонка штурхае мужа ў спіну, той упарціцца, хавае твар ад Іны...

Платон. Так сказаць, гатоў!.. Сёння адгул!.. Ага!.. А мяне цягнуць на расстрэл, не інакш!.. На галгофу!.. А думайцеся!.. Спыніцеся!.. Дык што тут у вас?.. Крывавае пабоішча?..

Іна. Жанчына, сапраўды: спыніцеся! Яна. Што яшчэ ты мне загадаеш, прыгажуня?

Іна (радасна). Дык гэта ж Самусь і ёсць! Ён! Клянуся! Вось цяпер я ўспомніла!

Яна. Ну і прасты тутка ж ты! Ну і сцераж! Бачылі? Ёй мой Платон спадабаўся! Чулі, мой Платон лёг на паганую душу спакусніцы!.. Невыйдзе!.. Не бываць таму!..

Іна. Пасадзі яго на табурэтку. Хадзіла на «узі» — будзе сын. Ён, ён бацька майго дзіцяці. Але перш, чым зрабіць такое заключэнне, я павінна пазнаёміцца з вашымі ўмовамі жыцця. Ці і ў вас, як тут? У мяне на дачы мэбля лепшая. Калі не пагрэбуеце, магу ахвяраваць?

Яна. Што ты вярзеш, лахудра? (Кідаецца на Іну). Які бацька? Якая мэбля? Мой Платон, акрамя работы і мяне, нікога не бачыць!

Платон. І нічога!.. Во!..

Іна. Ну ён жа ў мяне інтэрв'ю браў. Ён. А потым да мяне ў госці пайшлі. Я, праўда, тое інтэрв'ю не чула... але нейкі карабок мне падсоўваў пад нос... і я расказвала, які ўраджай вырошчваю на трох сотках...

Платон. Карабок, відаць, быў з падшампуні?.. Ці з пададкалону?.. А мо

і адцыгарэт?.. Карабок гэтых усюды валяецца — у-у-у — шмат!..

Іна. Я... я нічога не зразумею...

Жана. І я.

Сам. Ты, Платон, як той папугай: запамінаеш усё словы і рухі, калі выручаеш мяне. Восына пракудзіў!.. Не пераймай ніколі тое, што табен спатрэбіцца па тваімнутранымперакананні. Ведай адлегласць. Адлегласць... ведай!..

Платон. Ды гэта я проста сёння выпіў, таму нясу розную лухту! Кагоі люблю, кагоі кахаю, ды толькі сваю Яначку!.. (Стараецца абняць яе, тая адпихнула Платона, ён упаў).

Іна (дапамагаючы падняць Платону). Такімі мужчынамі не раскідваюцца! Яна. Сапраўдныя мужчыны на косяцы не кідаюцца!

Іна. Паглядзі на сябе!..

Яна. Лепш дрэйфаваць на хвалях, чым біцца аб скалы!..

Іна. Забірай свайго рэпарцёра. Не патрэбны ён мне. На пасаду бацькі майго сынулія шчэ застаецца (загнула ў спіс) сем кандыдатаў. Знойдзем тое, што шукаем!.. (Выходзіць).

Паўза.

Сам. Што гэта было?

Жана. Канцэрт.

Яна. Спектакль, у якім, наколькі я зразумела, галоўную ролю ўсё ж сыграў мой Платон. Так, так: уціхім балодзе... Ну, прызнавайся, дзе, што і як?

Платон. Сёння ў мяне выхадны. Адгул. Я пайшоў спаць. Звяртайся заўтра. (Выходзіць).

Яна. Няўжо здрадзіў ён мне? Як думаеце, суседзі маё даражэнкія?

Сам. Нічога не магу сказаць. З мужчынамі іншы раз бывае ітакое.

Яна. Эх, мужчыны, мужчыны!

Сам. Эх, жанчыны, жанчыны!

Вярнуўся Платон.

Платон. Дык ты ідзеш ціне? Пайшлі мірыцца, Яна!

Яна. Ну, і не падхалім? Угаварыў.
(Выходзіць).

Зацямненне.

Раніца наступнага дня. Укватэры
на зэдліку сядзіць Платон. Перад ім
стаіць, узяўшы рукі ў бокі, Яна. Побач
калыска.

Платон. Дыжартаваў я, жартаваў!
З кім павядзешся!.. Набраўся гэтых
замашак у Сама... Ну, а ў каго ж?..

Яна. А цяпер, даражэнькі, пажар-
тую я. Дачку адвяду да маці, а з ма-
лым, Сашкам, застанешся адзін...

Платон. А ты... куды ж?

Яна. На курорт!

Платон. На курорт?

Яна. На курорт!

Платон. Даруй, Яначка!

Яна. Хопіць, хопіць, Платон, з та-
бой цацкацца!

Платон. Я ж не спраўлюся адзін
з Сашкам. Ён жа яшчэ хадзіць не
ўмее.

Яна. Навучыцца. (Збірае рэчы).

Платон. Калі тое будзе!

Яна. Будзе!

Платон. Дык ты што, так і адразу?

Яна. Не, схаджуюшчэ дасуседзяў,
атады і паеду. Папрашу, каб затабой
наглядалі. Дажыўся, што ўжо аднаго
пакінуць нельга. Цішэй, малога раз-
будзіш! (Выходзіць).

Платон (скардзіцца Сашку, жала-
сліва). А мамка на курорт, сынуля...
што ёй да нас з табой? Не жыццё,
а так!.. Ты спіш? Спі, спі. Мне б на
тва ім месца пачуць. І ніякіх праб-
лем!.. Э, ды што там гаварыць!..

З'яўляецца Сам.

Сам (ківае на сумку). Ты куды са-
браўся, Платон?

Платон. Я?

Сам. Ну, не я ж!

Платон (буркліва). На курорт еду.

Сам. Шчаслівай дарогі!

Платон. Пажадай шчаслівай да-
рогі лепш маёй Яне.

Сам. А, вось учым справа!.. Таму
яны па прасілі мяне рэціравацца на
кухню. А я — да цябе. Няхай па плят-
караць. Уселічаць, што я ў камандзі-
роўцы. А я — ашуканец, аказваецца.
Восьхтоя. (Паптам успомніў). Радые
ж! (Уключыў дынамік).

Чуваць голас Платона па транс-
ляцыі.

Сам выключыў радыёпрыёмнік.
З'яўляецца Яна, бярэ сумку. Паца-
лавалася сына, які па-ранейшаму спіць.

Яна. Дасустрэчы ўсім! (Памахала
рукой, выходзіць).

Сам. Ну, і што рабіць будзем?
Мая хоча замуж. Твая хоча... на ку-
рорт.

Платон. Зап'ю, дальбог! Зап'ю!..

Сам. Дурная справа не хітрая.
А Сашка? Сашку — што, з сабой браць
будзеш? Згубіш яшчэ дзе.

Платон. Толькі што Сашка... Яна
звязала мяне парухі нагах гэтым
Сашкам! Давядзецца афармляць ад-
пачынак панагляду за сынам. Я — ву-
саты нянь!

Сам. Амаль. Ты... ты мне скажы...
я нікому... абяцаю... Тая Іна — са-
праўды... адцябемае... дадатковую
вагу?.. (Паказаў на жывот).

Платон. А ты ведаеш, пасля
ўсяго, што пачуў ад яе, і сам пачы-
наю верыць... Толькі кант жывата
нічога канкрэтнага сказаць немагу.
Астатняе — праўда, відаць, дай па-
мяці... Здаецца, так... Здаецца, калі
неяк перабраў, то скарыстаў тваё
імя... Даруй. Ці мне, можа, гэта так
сама прыснілася, падалося? Калі ж
я заўсёды і ва ўсім сумняваюся...
І вось — вынік...

Сам. Дзіўна, дзіўна! Маі мімемка-
рыстаюцца ўсе, акрамя мяне самага.
А я пра сосны байкі ім раскажваю...
Колькі страчана!.. Трымай пяць! (Па-
ціснуў Платону руку).

Платон. За што?

Сам. За знаходлівасць. За дзёрз-
касць. Замужчыню рашучасць!..

Платон. А не аванс гэта, Сам?
Сам. Няважна, аванс не аванс.
Заходзь. (Выходзіць).

Платон. Пачакайце! Я — адзін дома? Адзін! Адзін! Сашка — не перашкода! Зусім адзін!.. Ну, і едзь!.. Хоць адпачну, як чалавек!.. (Скачаад радасці). Дзесалют? Небачусалюта! «Любимый город может спать спокойно...»

І яму падалося, што не дзепаблізу ў небе пырскае салют... І быццам чуваць усё новае і новае выбухі...
Зацямненне.
У кватэры Сама.

Сам (чытае газету). А Яна на курорт паехала.
Жана (працірае фікус). Ведаю. Замест мяне.

Сам. А прычым тут ты?

Жана. Я адмовілася, не прападаць жа пуцёўцы.

Сам. Ды ўсё наадварот. Спыраша Яна адмовілася, потым ты... Лёгка ўсё ў вас, жанчын.

Жана. А потым — я. Ну, і што?

Сам. На месцы Платона я не адпусціў бы яе.

Жана. Ого! На якім жа месцы тады павінна быць я?

Сам. Насваім. Кожны — насваім.

Далывае плач дзіцяці.

Сам. Пачалося!

Жана. Нічога страшнага, Платон справіцца.

Сам. Якое ж трэба сэрца мець маці, каб пакінуць малое ў такім зросце? Ды на каго?

Жана. Як... на каго? Думай, што гаворыш, Сам. Платон — надзейны, бачыцца мне, чалавек. Наяго можна пакласціся.

Сам. Платон жа, акрамя гаечнага ключа, нічога больш у руках не трымаў.

Жана. Багата ты ведаеш, што ён трымаў, што не трымаў усваіх руках. А калі і не трымаў, то — калі ласка,

такая магічымасця муадразу. Малайчына, Яна! Малайчына! Ты — адважная! Я зайдрошчу табе!..

Сам (зіроніяй). Канечне, малайчына, нічога не скажаш: хвостом круціць!

Заходзіць Платон, гушкаючы малога.

Платон. Ратуйце, суседзі, падкажыце, парайце! Прапаў, неінакш!.. Трыдні, як паехал на той пракляты курортжонка, а ўжо, здаецца, паўгода прайшло!..

Сам. Жана, патрымай малога. Ад Платона не пахне жанчынай. Таму ён і капрызіць, мусіць.

Жана (узяла скрутак). Ідзі, ідзі да мяне, мой харошанькі. (Малы перастаў плакаць).

Платон. Дзякуй табе! Фу, цяпер можна ўздыхнуць на поўныя грудзі. Закапаўся з гэтым шкоднікам, з Сашкам. Украму збегаць трэба. Закватэру заплаціць. Затэлефон. А ён не адпускае. Толькі яна парог — адразу ўгвалт. Няўжоразумеешто, блазнюк малы?

Жана. А ты думаў! Малы-малы, а Сашка сёння — вочы і вушы Яны.

Платон. Жана, зразумей хоць ты мяне. Ды не ў распушту я, не ў распушту сабраўся!

Сам. Мы разумеем.

Жана. Ідзі, Платон, па справах. Не хвалюйся. Бачыш, суцішыўся?

Самі Платон выходзяць. Жана паклала малога на канапу.
З'яўляецца Яна.

Яна (спяшаючыся). Ну, як тут мае?

Жана. Жывыя пакуль.

Яна. Сашка?! А родненькі мой! (Пацалавала таго).

Жана. Ці эй, разбудзіш малога.

Яна. А і разбуджу, няхай мамку пабачыць.

Жана. Не, так не дамаўляліся: яшчэ пажыві хоць тры — чатыры дні маці, няхай Платон пакрэчка...

Яна. Няўжо крэкча?

Жана. Нетое слова — стогне, ды так моцна, што і нам праз сценку чуваць.

Яна. Ведаеш, Жана, а мне нешта ішкадаяго, Платона, зрабілася... Збіралася така дпомсціць яму затуую здраду, так... ух!.. а сэрца, ведаеш, не камень: адлягло.

Жана. Сама жхацела правучыць.

Яна. Сама. Ага. Мож, ён і не здраджваў мне зусім?

Жана. Не ведаю. Я допыт не вяла. Ты вяла.

Галасы. Яна хаваецца. Заходзяць Сам і Платон. Рукі заняты рознымі скруткамі.

Платон. Спіць?

Жана. Спіць. Цішэй, не шуміце. Сам. І так ходзім ледзь вачутна... на дыбачках...

Ходзяць ледзь не на кончыках пальцаў.

Платон. Дык ён тут будзе спаць ці дамоў забраць?

Жана. Прачнецца, я сама прыясу.

Платон. А што я адзін дома, без Сашкі, буду рабіць?

Жана. Схадзі куды... пагуляй... Яна жтам, відаць, уморыг плавае не адна?..

Платон. Яна? Уморы? З якім-небудзь вусатым ракам?.. (Трасе галавой). Не паверу!..

Жана. Ну, а сам жа... рыльца, як кажуць, у пушку... ці не?

Платон. А хто прызнаецца? Які мужчына? Ён толькі можа сказаць, што нічога не было... Неразумна ўвогуле пытацца.

Жана. Дык было ці не?

Платон. У каго?

Жана. У цябе.

Платон. А я думаў... у Сама твайго? Сам, даруй...

Сам. Нічога, нічога.

Платон. У мяне не было інтиму.

Ніколі. Нават з уласнай жонкай. Я ўвогуле не ведаю, што гэта такое. Адказ задавальняе?

Жана. Ой, не веру!.. Па тваіх жа вачах бачу, што хлусіш...

Платон. У мяне такія вочы, як у артыста Паўлава — заўсёды нейкія виваватыя...

Сашка заплакаў. Выходзіць са хованкі Яна.

Платон. (Убачыўшы яе, трымаецца за сэрца). Гэта ты ці прывід які?

Яна. Я. Я!

Платон. Прыехала? Так хутка?

Яна. Прыехала.

Платон. Навошта? Купалася б... у Чорным... з чорным... вусатым...

Яна. (Абняла Платона). Патабезасу-мавала, Платоне. І па дзецях нашых.

Платон. У нас дзеці добрыя... Асабліва Сашка... З іммыгся бравалі... Жылі душа ў душу... Ён мне руку дае: трымай, бацька, пяць!.. Не тысяч, канечне, а пяць пальчыкаў... Ого, каб тысяч!.. Хаця цяпер сем трэба... сама мала... з хвосцікам... А я табе не здраджваў... Сам, пацвердзі.

Сам. У мяне няма ліхтара... на жаль.

Платон. Як я цябе, дык выручай. Мужчынская салідарнасць называецца!..

Яна. Не трэба спрачацца.

Жана. Мож, адсвяткуем вяртанне Яны з курорту?

Платон. Гэта можна. А дзе і сапраўды ты была, Яначка?

Яна. А не скажу!

Платон. Ну і не трэба!..

Усе дзуржана крываюць на стол. Толькі Яна гушкае малаго. І ў гэты самы час заходзіць Іна.

Іна. Так, весяліцеся?

Усе знерухомелі.

Іна. Зямля круглая. Пошукі зноў прывялі да вас. Дык дзе сярод вас,

мужчыны, усё ж бацька майго дзіцяці? Хто? Колькі можна яго, бацьку таго, валацугу, шукаць? Прызнавайцеся!.. І не хавайцеся, не хавайцеся за жончыны спадніцы! Глядзець у вочы мне, блазнюкі старыя!.. Ну, каму кажу?!..

Зацямненне.

ДЗЕЯ ДРУГАЯ

Утойжак ватэры. Тутуседзейныя асобы.

Іна. А я, між іншым, знайшла бацьку майго дзіцяці. Не сярод вас. Не палохайцеся. Недрыжыце. (Прыглядаецца да падлогі). Унаступіла пакуль чыста... не мокра?..

Платон (заблягчэннем выдыхнуў). Фу-у-у ты, га!

Сам. Нарэшце!

Платон. Праз такія жорны прайсці!..

Жана. Дык ты бацьку знайшла сваймоў дзіцяці ці бацьку свайго дзіцяці?

Іна. А якая розніца? І табе, дарэчы, прынесла яго адрасок. Калі ласка! (Падала паперку). Я прывыкла трымаць слова.

Сам (перахапіў паперку). Гэта што яшчэ тут за шоу, я пытаю? Дайце сюды! (Чытае). Вуліца Сялянская... дом адзін... кватэра... Вадзім. Не, Вадзім, табе сваё не аддадзім!.. (Рве паперку). Дача года думаліся!.. Гэта, ведаеце, як называецца? Не? Тады скажу: сутэнёрства.

Іна падае Жане другую.

Сам. (Хацеў перахапіць гэтую паперку, але не атрымалася). Дамаёй жонкі будучы перакрыты ўсенаркграфікі, усе каналы!.. Хто яшчэ неразумее гэтага? Хто? Ты, Платон?

Платон. Я не разумею багата чаго, але толькі не гэтага... Чаму, цікава, падазраю не спачатку, як заўсёды, пала на мяне?

Іна. А то не заляцаўся ты, Платоша?

Платон. Не заляцаўся.

Іна. Перакананы? Упэўнены?

Платон. Цалкам. Поўнасю. На ўсе сто.

Іна. А я не, не пераканана, не ўпэўнена. І вось чаму...

Платон. І чаму ж?

Іна (дастала зноў паперку). У мяне тут адзначаны дні, калі ты прыходзіў дадому п'яны, як цюцька. Называць дні?

Платон. Не трэба, я іх і так ведаю: дзень аванс і дзень палучкі. Дзесятага і дваццатага. Ну, і што?

Іна. Як што? Калі ідзе п'яны мужчына і яго паманіць пальчыкам, як сабакчу, любя жанчына, тоякі мужчына прайдзе міма?

Платон (зрабіў крок наперад). Я! Яна. Памаўчы, Платон. Хто б гаварыў «я»!..

Платон (Іне). Хочаш сказаць, што ты і мяне калі-небудзь маніла сваім пальчыкам? Цю-цю-цю!..

Іна. О, яшчэ колькі разоў!

Платон. Не помню... Не прыгадваю... Паклёп, адным словам!..

Іна. А ты прыгадай, што ты помніш, калі п'яны ідзеш павуліцы, апотым па двары дадому? Што?

Платон. Хаця тут ваша, жанчыны, праўда. Іду па прыборах. Перадвачыма — панель...

Іна. А я што гаварыла? Панель. Гэтым усё і сказана!

Платон. Панель, што ў машыне... панель кіравання... дошка прыбораў... Каб табе, дурніца, было больш зразумела і не цягнула туды, куды не трэба! На панель, праякую ты думаеш, ходзяць дзяўчаты.

Іна. Гляньце вы на яго! Хвост петушыцы! А ці не рана?

Платон (Іне). Адстань! Іду, значыць, па прыборах... Трошкі працверазею, як цябе ўбачу, Яна... А так — нічога... Ага. Шчыра. Як насповедзі. Тут у кропку. Згодны.

Іна. І вось ты ў мяне на каленях... потым у ложку... і што робіш, не помніш...

Платон. Быць такога не можа! Хочаш сказаць, што я з табой, з такой прыгажуняй... цыфу!.. з такой фіфай куляўся ў ложку? Гэта каб я?!

Іна. Але, так і было.

Платон. Яна, а ты чаму маўчыш, не скажаш сваё рашучае, важнае слова? Дзе наш сямейны гарант? Чаму не ў дзеянні?

Яна. Ты вінаваты, а я павінна цябе выручаць? Не, даражэнькі, не! Кабу не чым так ты правініўся, тады біншая справа. Атак — не, і неспадзявайся.

Платон. Уцяжкую хвіліну, толькі ўцяжкую хвіліну па знаеццачала век. Мы гэтак запомнілі прывыпад купры — помнім.

Яна. Прашу не палохаць мяне!

Іна. А для п'яных усе жанчыны прыгожыя. Для п'яных не прыгожых жанчын не існуе.

Платон. Ну, можа, калі толькі перабраўшы... Яно і зразумела... Але я не здраджваю!.. Клянуся!.. Сам, дзе твой мікрафон? Я скажу на ўсю краіну!.. Праўду!..

Сам. Даць?

Платон. Даць!

Сам. Калі ласка. (Падае дыктафон).

Платон. А што мне сказаць? Дык... ага... Чога не было, таго не было... І быць не павінна... Мы не такія, каб раскідваць сваю энергію налева і направа... мы за сям'ю... за суверэн і тэт!..

Сам. Назавіся, калі ласка.

Платон. Сцяпан Сцяпанавіч. Ці Раман Раманавіч? Хто я?

Сам. Называй сваё сапраўднае прозвішча. Мы ўжо не ў лесе.

Платон. Ага, значыць... З лесу выйшлі!..

Яна. Герой! Мой Платон герой! На ўвесь белы свет хоча агаліцца! Бачылі такога? Няхай нарабоце пачуюць! У тваіх Плешчаніцах!..

Сам. Ну, чаму маўчыш?

Платон. Пасля прамовы сваёй жонкі, я, здаецца, зусім забыўся, як мяне зваць, якое ў мяне прозвішча.

Сам. Падкажу. Платон Лагуноў.

Іна. А вы, значыць, Самусь?

Сам. Я — Сам.

Іна. Не, не вы, а ён — сам...

Сам. Пачакайце. Дайце сказаць слова Платону, уключаны дыктафон. Час ідзе. Вы што, хочаце, каб і ваш голас прагучаў у эфіры?

Іна. А што? Калі трэба — я заўсёды. Заадно і прывітанні перадам сваім палюбуйнікам, нагадаю ім, адшчапенцам, што я жывая, здаровая і ў добрай, так сказаць, форме.

Сам. Пасля Платона.

Іна. Дамовіліся.

Сам. Платон, чаму маўчыш? Апошні раз пытаю.

Платон. Перадумаў.

Іна. Гавары, не бойся, бацьку я знайшла, не хлушу! Уяго заробатная плата, як вша, разам узятая. Няўжо Платон ты ці хоць той сам... Цыцэрон, думаеш, што я на твае капейкі паквапілася б? Восем будучы элементці!.. Не роўня вашым!..

Платон. Спыранна радзіць трэба...

Іна. Народзім. Непершы раз. Ну, ну, смялей, смялей, татка! Дзе твой ранейшы напор?

Платон. Я... я цябе зараз задушу!.. Ахты, тарпеда-а!.. (Ганяецца за Інай). Не дазваляе бешанта жыраваць!.. Не бываць такому!.. Ніколі!.. Наш сямейны карабель ніхто не па топіць!.. Пачакай мяне!.. Пачакай!.. Знішчу!.. Упарашок сатру!.. Колькі ж яна наш сямейны карабель тарпедзіраваць будзе?..

Іна. Ой! Ратуйце! На цяжарную жанчыну нападзенне сярод белага дня! Ратуйце!.. Забіваюць!.. Амаль гвалтуюць!.. (Знікае).

Платон. Пайшлі дамоў, Яна.

Яна. Пайшлі, бабнік!..

Платон. Ну, ну!.. «Бабнік». Тут пракурорнічога не разбярэ, а яна — «бабнік»!.. Лёгка вам пачатку намужчыну паставіць!.. Ох, і лёгка, бачу!.. Шлёп — і атрымлівай!.. (Азіраючыся на Сама і Жану). А фактаў — і на пшык не хопіць!..

Знікаюць.

Жана. Не падыходзь да мяне.
(Чытаепаперку). Вуліца Сялянская...
дом адзін... кватэра... Вадзім... Эмбрыён...

Вяртаецца Яна.

Яна. Госпадзі! Не мог трапіцца
вам гэты Вадзім хоць бы з нармаль-
ным прозвішчам! «Эмбрыён». Немец,
ці што?

Сам. Хоць сам Напалеон... хоць
хто, а наша крэпасць устаіць! Я пра-
вільна гавару, Жана?

Жана. Сумняваюся, што ўстаіць.

Сам. Ну што з вамі, жанчынамі,
паробіш?!

Яна. Я Сашку забяру. І адразу ж
з Платонам вернемся да вас. Ёсць
размова.

Сам. А... а як жа хлопчык адзін
будзе? З кім?

Яна. Мама прыйшла. Просіць Саш-
ку. Даўно не бачыла. (Знікае).

Сам. Што гэтая ны задумалі, мілі-
тарысты? Не скажаш?

Жана. А мне адкуль знаць? Хіба
ты яны не ведаеш? Ад яе ўсяго можна
чакаць.

Заходзяць Яна і Платон.

Яна. А вось і мы! Прашу праба-
чэння. У Платона, у Анатоля Міхай-
лавіча, у нашага паважанага Сама.
Гэта ўсё прыдумала я... Жана тут ні
прычым...

Платон. Што... прыдумала?

Яна. З Інай. З яе цяжарнасцю.

Сам. Ну не жмагла прызнацца.

Яна. Вось і прызнаюся.

Сам. Ці не позна? А ў мяне, між
іншым, камандзіроўка сарвалася.

Яна. Лепш позна, чым ніколі.

Платон. Жах! Вывяржэнне вул-
кана!..

Яна. Таму стойце ад мяне на ад-
легласці, каб нікога з вас не абліло
варам. І гарачым попелам.

З'яўляецца Іна.

Іна (выцягвае падушачку з-пад жа-
кета). Вось і ўсё, шануюныя!

Платон. З паспяховымі родамі!

Сам. Далучаюся!

Жана гучна смяецца.

І ў гэты час чуваць дзіцячы плач.

Яна. Гэта не Сашка!

Званок у дзверы.

Усе кідаюцца да дзвярэй. Жана вяр-
таецца са скруткам на руках. Яе ўсе
абступілі, разглядаюць малаго.

Сам. Дзіця?

Яна. З усімі шчэ немаўля. Толькі-
толькі, відаць, нарадзілася?

Іна. Бедненькае!..

Сам. Хлопчык?

Жана. Сын. А хацела дачку...

Сам. Ну, будзеш тут яшчэ пера-
біраць!..

Яна. Хапай, што ёсць!..

Жана. Так усё нечакана. Як снег
на галаву ўлетку. Я пакуль шчэ нічога
не магу зразумець. Канечне, я вельмі
рада.

Яна. На каго хоць падобны?

Разглядаюць.

Іна. На Сама.

Сам. Няўжо? Не, быццам бы... не!

Жана. А на каго ж тады?

Сам. На Платона...

Платон. Дай мне глянуць! (Раз-
глядае. Жана). Ты пакладзі яго на ка-
напу. Так нам зручней будзе партрэ-
т яго маляваць.

Жана. Маё! Маё! Не дам!..

Платон. Разгарні хоць, разгарні.
Вось так. На Платона, кажаце?

Сам. На цябе, і не спрачайся.

Яна. Прыгледзься больш уважлі-
ва... Пратры вочы...

Платон. Матухны мае!.. На маю
цешчу. І ніякіх!.. І носе, і рот... зубоў
таксама няма...

Сам. Ён, між іншым, падобны на Будзённага...

Яшчэразусеўважлівапрыглядаюцца да падкідыша.

Платон. Хопіць табе, Сам! У яго ж вусоў няма.

Сам. Вырастаць.

Жана. Няважна, на каго ён падобны: нам паслаў яго сам Бог.

Усе задралі галовы ўгору.

Іна (прынюхалася да падкідыша). Ён... ён што — п'яны?!..

Платон (імкліва). Ану! Пусціце спецыяліста! (Абнюхае). Немагу зразумець...

Яна. Ты ж піва піў, абармот! Кі ты эксперт?! Дазвольце!.. (Абнюхае). А дыго, здаецца, пахне каньяком? Армянскім.

Іна (таксама прынюхалася яшчэ раз). Гарэлка. Інспрачайцеся. «Крышталь». Сам. Што вы за глупствы гаворыце! Толькі нарадзіўся — і п'яны?

Іна. Цяпер бывае. Іншая маці і не помніць, што нарадзіла.

Сам (абнюхаў таксама падкідыша). Не, віно, звычайна віно пахне...

Жана. Чым бы ён для вас не пах, а мне здаецца, пахне ён тым, чым пахнуць усе дзеці...

Іна. Ён п'яны, гавару вам!

Жана. Праспіцца. Я свайго дзіцяці ўкрыўду не дам. Запомніце раз і назаўсёды.

Платон. Вось... вось і добра... Як жа назавеце сынулю?

Яна. Цяпер імёнаў хапае. Арцёмы, Дзянісы, Максімы...

Іна. У мяне таксама сын — Васілёк. Мне падабаецца гэтае імя. Уявіце сабе сіні васілёк у жыццё!.. Гэта ж... гэта ж такая прыгажосць!.. І жавараначнад васількам іспявае... пад самай мнебам...

Платон. А я Платон... І ніякі жаваранак... акрамя жонкі... на дамнай не спявае... Улюбыві час дня і ночы... М-да-а!..

Яна. Калі так пойдзе і далей, то надта бой будзе неўзабавеспяваць хор!.. Турэцкага!..

Сам. А імя прыдумаем, прыдумаем імя. Балазе, ёсць для каго.

Жана. А я ўжо прыдумала. Назавем сыночка Багданам. Ён нам Богам даны. Баг-дан!

Усе пляскаюць у ладкі.

Жана. Сам, дзе тая бутэлекча?

Сам. Спатрэбілася, аднак. (Даўбэ тэльку Жане, тая корміць малога).

Іна. Чаму ж мы бяздзейнічаем? Ведаецца, гэта ўжо не жарты, не розыгрышы!..

Платон. А што рабіць трэба?

Іна. Як — што? Міліцыю выклікаць! Нарколага!

Платон. Толькі не нарколага! Толькі не яго!..

Яна. Пачакайце! (Панюхала падкідыша і адразу ж накінула сяна Платона). Ах ты, нягоднік! Гэта вось адкаго пахне армянскім каньяком, і гарэлкай, і віно!.. Блізка не падыходзь да малога!.. Чуеш?.. Ні на крок!..

Платон. Кактэйль піў, усяго кілішак, а гвалту! Куды там!..

Іна. Думайце, думайце, як нам да-лей быць.

Яна. І праўда ж!.. Хтосьці ж нарадзіў падкіднуў дзіця. Гэта ж судовая справа.

Платон. А не прыпішуць вам, суседзі, што гэта вы ўкралі дзіця?

Сам. Вы ж сведкі! Вы! Вы ж усё бачылі.

Жана. Маё! Не аддам! А дачушку яўсёроўна нараджу!.. Сама ад Сама. Сам, ты чуеш? Нарджу. Як толькі ачуняю ад гэтых родаў...

Сам. Тады ў мяне ёсць наперадзе яшчэ некалькі месяцаў шчаслівага жыцця. А дыходзь, Жана, а дыходзь... Так, на чым гэтая спыніўся? Ага! Няўжон не падтрымае ценас? Няўжон не заступіцца васьмязяго, за Багданчыка?

Платон. Ды што мы? Мы — заўсёды! Але ж ёсць законы... па іх нам накавана жыць...

Яна. А я так думаю: калі б дзіця было патрэбнай маці, — даруйце, матулі, што я называю яе вашым імем, — яго паддзярыма не пакінулі б. Яшчэ па шанцавала гэтаму хлопчыку, што трапіў удобрую сям'ю. Тут ён будзе самым жаданым... Усарочцы нарадзіўся...

Платон паглядзеў, у чым нарадзіўся. Параўнаў сваю сарочку з ягонай. Кіўнуў: усарочцы, так!.. І паказаў вялікі палец.

Жана. Ён спіць. Папіў малачка і заснуў. Толькі носікам пасопвае.

Яна. Пачакайце! Во, добра што ўспомніла! Там у мяне дома ёсць памперсы! Для Сашкі набрала. За разпрынясу! Усяночна перадзе — спатрэбяцца! (Выбягае).

Іна. А я выклікала б міліцыю.

Сам. Нетрэбанікога выклікаць. Я забараняю.

Іна. А хто вы такі?

Сам. Бацька... вось яго. Бацька я. Так, так. Гэта па-першае. А, па-другое, усё адбылося ў нашым доме. Там мы разам з Жанай нясем поўную адказнасць. Толькі мы. Усім зразумела? Калі зразумела, тады дзякуй вам. Усім. І Богу, які зрабіў такі нам цудоўны, такі чаканы падарунак. Цяпер, я гэта дакладна ведаю, мая жонка больш не хоча замуж.

Жана (па-ранейшаму корміць малюга). А я ўжо даўно замужам, хто не ведае!.. А па пуцёўцы на курорт паедзе Сам. За дачкой.

Усе запляскалі ў ладкі.

Прыбягае Яна з памперсамі. Яна моцна грукнула дзярыма, і насцянгагаварыў (ці зляцеў насцяны) радыёпрыёмнік. Калі ён загаварыў, усе па-рознаму адрэагавалі.

Ў гэты час трансляцыі перадаецца паведамленне: «Паважаны таварышы! Звяртаемся да ўсіх, хто нас слухае: згубілася грудное дзіця...»

Яна адчувае ня добрае, у адчай камячыць ішпурляе памперсы...

Патрансляцыі: «...дзяўчынка...»

Яна расплываецца ва ўсмешцы...

Сам (Жане). А калі б ты знайшла тое, што хацела?

Платон. А ну!.. Якая дзяўчынка?! Дзе я натут, плаксатая, можа быць?! Я кім чынам?! (Пераканаўся яшчэ раз, зазірнуў у скрутак). Ды ў нас жа хлопчык, я ж гавару! Фу, пранесла! Вунь які банцік у яго!.. Вунь!.. Мужычок!.. Э-э-э, не прывядзеце!..

Па трансляцыі: «... пяць дзён аднараджэння... Усім, хто бачыў альбо шточуў, просьба паведаміць па адрасу...»

Сам выключыў радыёпрыёмнік.

Платон. Нас двое і ён трэці. Усё правільна. Як без трэцяга, га, жанчыны? (Смяецца).

Яна (тузанула мужа за рукаў). Ты зноў за сваё, Платон?

Платон. Ды што з вамі, жанчынамі, і пажартаваць нельга?! Ды яшчэ ў такі дзень?!..

Заслона.

Пётр
КОЗИЧ

Аўтабіяграфія (лірычна-гумарыстычная)

Я, Пётр Серафімавіч Козіч, нарадзіўся ў красавіку. Але не першага, а — дваццаць чацвёртага! Адбылася гэта знамянальная падзея шэсьцідзесяць гадоў таму ў вёсцы Юнькі Пастаўскага раёна.

Колькі сябе памятаю, не развітваюся з алоўкам, старанна размаляваючы дзелавыя шыйткі бацькі. Ён падпрацоўваў шыйцём і запісаў у іх памеры қасцюмаў кліентаў. А я прымаляў там не толькі чалавечкаў, але і лічбачкі. Вясьлыя часам выходзілі ў бацькі қасцюмчыкі!.. «Мастак» ў такія моманты было не да смеху... Маці марыла ўбачыць у сыне добрага памочніка па гаспадарцы. Але не атрымлівалася. І дзяга не дапамагала!..

Выручылі ваенныя ўрачы, карэнныя ленынградцы, якія жылі па суседству і сябравалі з нашай сям'ёй. Яны гарой свайго аўтарытэта сталі на абарону свавольніка і ўгаварылі бацьку не караць «мазілку». А раптам вырасце мастак? Бацька махнуў рукой і — пайшло, паехала, пакацілася!..

Вучыўся на мастацка-графічным факультэце Віцебскага педінстытута, дзе выкладалі выдатныя педагогі. Фелікс Тумен — жываніс, Рыгор Клікушын — графіку. І сёння, нягледзячы на прыстойны ўзрост, гэтыя майстры актыўна працуюць і выстаўляюцца. Для мяне яны — узор жыццёвай пазіцыі і творчага гарэння.

З жанрам вызначыўся адразу. Графіка. Карыкатура.

Пісьмовы экзамен для маладога мастака-карыкатурыста — гэта публікацыя яго работ. У 1971 годзе ў часопісе «Вожык» з'яўляецца мой першы слабенёк — малюнак і, як ні дзіўна, гучыць вельмі цёплая ацэнка яго з вуснаў карыфеяў беларускай сатырычнай графікі — Аскольда Чуркіна і Анатоля Волкава.

Поспех, як вядома, акрыляе. Малюнак з'яўляецца ў дзесятках выданняў неабдымнага Саюза. У 1976 годзе запрашэнне аб супрацоўніцтве даслаў усёмагутны «Крокодил».

Пайшлі ўзнагароды і прызы. Самыя памятныя перамогі — першыя. У 1976 годзе надзвычай папулярная ў той час газета «Піруд» прысуджае мне 3-ю прэмію ва ўсесаюзным конкурсе на лепшую карыкатуру года, а ў наступным годзе — 2-ю. Перамогі ўмацавалі веру ў правільнасць майго выбару.

Малюнак друкуюцца ў зборніках карыкатур у Балгарыі, Германіі, Польшчы, Японіі... Удзельнічаю ў рэспубліканскіх і міжнародных выставах карыкатуры...

У 1991 годзе ўлады горада прынялі рашэнне аб стварэнні новай гарадской газеты — «Віцьбічы». Мяне запрасілі на пасаду мастацкага рэдактара. Пагадзіўся без роздумаў. Працую ў газеце і па сённяшні дзень.

За 15 гадоў сабраўся вялізны творчы багаж, звыш шасці тысяч малюнкаў. Выпушчана некалькі зборнікаў карыкатур. Аформлена шмат кніг. Дарэчы, першымі былі невялікія кніжачкі з серыі Бібліятэка «Вожык».

Шэф-рэдактар уласнай гумарыстычнай газеты «Казёл».

Член Саюза мастакоў Беларусі.

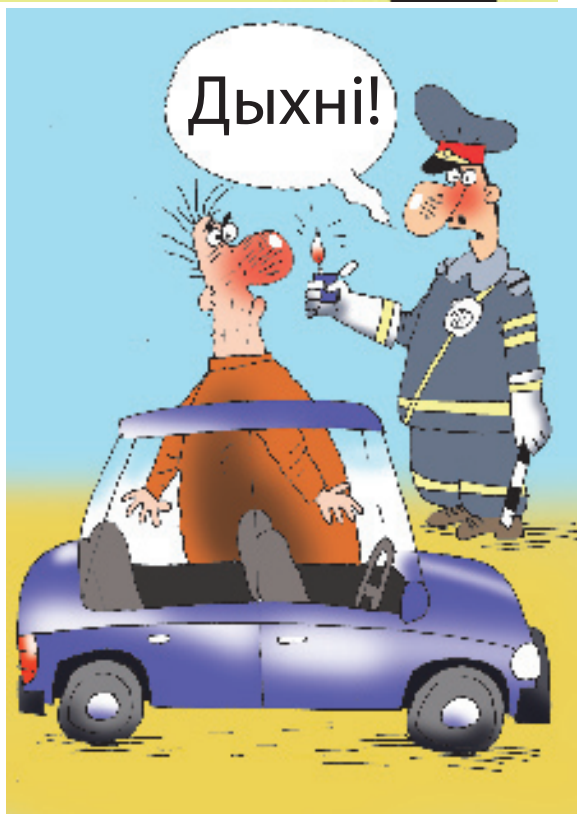
Лепшы аўтамабіль для мяне — двухкалёсны. Урач неяк парайў прагулкі перад сном. Але калі з нашага дома вечарам выйдзеш пагуляць, то напэўна вернешся з траўмай. Цёмната, ямы, аматары «зялёнага змея» з просьбай закурць... Шпады доктар прапанаваў купіць веласіпед. А што, думаю, цікавая ідэя! Купіў. Праехаўся. Прыгажосць! Але ўвесь горад вылучіў вочы, калі ўбачыў мяне на веласіпедзе. Вырашылі, што Пётр здзяцінеў... Тры разы збівалі «браткі» на «БМВ». Кожны аўтамабіліст, абганяючы, лічыў за правіла крыкнуць мне: «Каз-з-ёл!» Пасля чарговай аварыі жонка стала на калені: «Прадай веласіпед! Не хачу быць удавой!» Давялося развітацца з двухкалёсным сябрам. Абставіны жыцця, праўда, з цягам часу вымусілі мяне сесці за баранку...

Я заўзяты футбольны балельшыч. Любімая каманда — лонданскі «Арсенал». Хлопцы гуляюць у сапраўдны футбол, у адрозненне ад нашых. На мясцовы стадыён хаджу, як на цыркавы паказ, і прыношу з гэтых матчаў безліч тэм для сваіх карыкатур...

Як ні дзіўна, большасць прыхільнікаў маеі творчасці — медыкі. А як жа я іх размалёўваю!.. Але парадоксу тут няма. У медыцыне сёння — самыя разумныя і цікавыя людзі. Яны абсалютна «правільна» разумеюць карыкатуру і не бачаць у ёй асабістай абразы.

Самая любімая жывёла — кот. Быў шчаслівы час, калі ў кватэры жыў стамак з чатырох «кашакоў», што ставілі дом на вушы. Але жонка прыгразіла сысці. Пасля гэтага колькасць нахабных каткоў у кватэры зменшылася, а ў малюнках — павялічылася. Увогуле, кот у малюнках — з дзяцінства. У нашай вясковай хаце ён заўсёды быў у пашане. Гаспадар і вартаўнік. Па яго ўжормленасці меркавалі аб гаспадарох. Мне імтануе яго незалежнасць. Якасць, якой няма ў многіх людзей.

Доўгія гады ўжо ў гарадской кватэры ў мяне жыў кот Міцька. Гэты «прадвядзіцель» хвастатай кодлы, перабраўшыся на старонкі газеты, стаў не толькі любімым персанажам чытачоў, але і яе прызнаным

талісманам. Папулярнасць яго была такая высокая, што і сёння, праз пятнаццаць гадоў, наўныя чытачы тэлефануюць і цікавяцца яго здароўем. Адказваю, што жывы, здаровы, есць смятану на кухні... А любіцца даўно няма. Прызнаюся, часам яго так не хатае, да слёз...

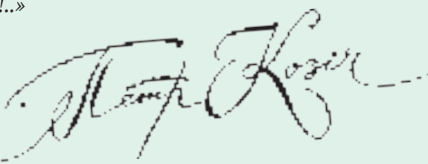
Адпачываць не ўмею. На прыроду не цягне. Мне там сумна, неразумна і нецікава. Зразумець прычыну не магу. Паездка за горад на шашлык — пакута, а ўжо праслаўтыя паездкі на мора — увагуле канцлагер!.. Для мяне адпачынак — гэта паездкі ў іншыя краіны, з напружаным графікам аглядных экскурсій. Архітэктура, музеі, тэатры — вось гэта мае. Вяртаюся адухоўленым.

Усе лічаць мяне шчаслівым чалавекам. Любімая работа, прызнанне чытачоў, любячая жонка і трое ўнукаў!.. Якія могуць быць пытанні?

Але ж я ведаю, што гэта зусім не так. У пошуках шчасця праходзіць усё чалавечае жыццё. Я ні разу не бачыў шчаслівага ў поўнай меры чалавека. Заўсёды наўкол мноства праблем. Жыццё ж штука трагічная. І я, у меру сваіх сіл, імкнуся сваімі малюнкамі адцягнуць людзей ад сумных думак. Смех умацоўвае здароўе — гэта факт.

Мары? Без іх ніяк. Мару праехаць па нашай роднай Беларусі з алоўкам, блакнотам і фотаапаратам...

Мяне часта пытаюцца, дзе я бяру тэмы для малюнкаў. Адказваю: «З рэчаіснасці, з уласнага вопыту. У малюнках — усё мае жыццё!..»

Ваш

● Паэзія

Калі рыхтавалася да друку
гэтагумарыстычнаяпадборка,
прыйшла сумная вестка:
не стала яе аўтара,
вядомага гумарыста
МіколыПятровічаВЯРШЫНІНА
(1940—2009).

У яго было нялёгкае сірочае
дзяцінства. На самым пачатку
вайны загінулі бацькі. Малы
Міколка выхоўваўся ў цёткі,
а потым — у дзіцячым доме.

Скончыў Мінскі
аўтамеханічны тэхнікум
ігістфакБелдзяржуніверсітэта.
ПрацаваўінжынерамМінскага
падшыпнікавага, старшым
інжынерамтрактарнагазаводаў,
вядучымінжынерамНавукова-
вытворчагааб'яднання«Прагрэс».

А гумарыстычныя вяршыні
айчыннагаПарнасянястомны
аўтарзпрозвішчамВяршынін
адправіўся заваёўваць,
калі служыў у пагранічных
войсках у Эстоніі. Было гэта
яшчэўтымвеку,удругойпалове.
Наягорахункутрынаццацькніг
гумару і сатыры. Ён быў
найшчырым сябрам
і аўтарам «Вожыка».

Пісьменнікжыўновыміздумамі,
чакаў новай кнігі,
але няўмольная смерць
перакрэслілаўсётворчыяпланы.
Хай будуць нам суцяшэннем
ягопапошніябайкіікаламбурсы,
якія мы друкуем
у гэтым нумары.

Мікола
ВЯРШЫНІН

БАЙКІ

ПРА МУХ І ЗУБРОЎ

Прасілася на працу неяк Муха.
Ў аддзеле кадраў Зубр сустрэў яе.
— Што за душой ты маеш, цакатуха?
Ты пакажы нам здольнасці свае,

Мо ёсць дыплом, ці, можа, маеш сілы.
А да станка хацела б ты ці не?
Тут Муха кажа: — Яб вас папрасіла
Ўлічыць, што хабаток ёсць у мяне.

— Так-так, ты кажаш,
Муха, хобат маеш?
Такія кадры — золата для нас!
Работу неблагую атрымаеш:
Грузіць дэталі будзеш нейкі час.

А потым паглядзім, мо і падвысім,
Як справы пойдучь у цябе на лад.
За працу толькі ты як след бярыся,
Мы ж добры пакладзем табе аклад.

Праходзіць час, а праца — ані з месца
І проста не відаць яе зусім,
Хоць Муха шчыра тужыцца і пнецца.
Але ж вядома, колькі ў Мухі сіл.

Хоць спрабавалі Муху зацікавіць
Матэрыяльна: можа, будзе плён?
Ды не пайшлі, вядома, лепей справы,
Бо Муха гэта, а не нейкі Слон.

Уздзейнічаць надумалі на Муху
Маральна. І сабралі тут жа сход...
Але не ўбачылі у працы зрухаў
Праз дзень і месяц, нават і праз год.

* * *

Там справы дрэнь, дзе месцы па займаюць
Ў аддзеле кадраў волаты-Зубры,
А Муху... на пагрузку пасылаюць.
Бывае й так. Да часу, да пары.

БЫК І МЕСЯЦ

Наеўся неяк Бык дурной травы
І тут давай качаць правы.
На Месяц злосна ён кідаўся,
Бонебасхіл плашчом тарэз дораздаўся.

Але, як не скакаў і не стараўся,
Да Месяца рагоў ён так і не дабраўся.
І ўрэшце так на Месяц раззлаваўся,
Запошняй сілы скочыў, ды — сарваўся.

У яміну зваліўся ён, нябога,
І сам сабе зламаў з разгону рогі.

* * *

Заўсёды ўмей свой гнеў перамагчы,
На Месяц здуру — не скачы!..

МУРАШ І СЛОН

Мураш лічыў сябе дужэйшым за Слана.
Той не падыме цяжар, як ён сам.
Мураш падыме мураша —
вядома ўсім здаўна.
Куды з ім сілай мерацца Сланам!

І вось рашыў саманадзейна, што пара
Уперціся і камень сам звярнуць.
Ад тупату Слана каменьчык
скінуўся з бугра,
І славы ён сабе не змог вярнуць...

* * *

Першчым змагацца — разлічы, якая сіла.
Глядзі, каб каменем цябенераздушыла.

КАЗА-КАРОВА

Каза прыйшла да Старшыні
І кажа: «Выдай мне даведку,
Што не Каза я — сам зірні —
Карова я. Ёсць нават сведкі».

Той не сцярпеў, зарагатаў:
«Відаць, жывёліна здурнела».
— Няўжо я дрэнна бачыць стаў?
Ці ты жартуеш так няўмела?

— А што? Шэсць літраў усяго
Цяпер кароў тваіх надоі.
І я даю не горш таго:
Тры літры з тлустасцю дваіною.

— Яно-то так, ды што рабіць,
Паправіць як такія справы?
— Карове, каб Каровай быць,
Не абы-што патрэбна — травы.

Пасуць іх з намі ўсю пару
У лазнях, а што там ёсці?
Нам дык прасцей: грызём кару,
Афішу часам схопіш дзесьці.

Так што даведку мне давай,
Бо страціш хутка й тыя кілаграмы.
Тут Козы іншыя з хлява
Прыскочылі: «І нам таксама!»

Ды Старшыню Казёл сустраў
І праўдай так яго агрэў:

— Дзе гонар твой, дзе галава?
Патрэбны справы, а не словы...

...Даведак колькі не давай,
З Казы не зробіш ты Каровы!

СВАЕ — СВАЙМУ

У лесе кожным наскі звер,
Каб не блукаў панурым,
Рашылі жыхары ў чацвер:
«Збудуем Дом культуры.

Бярвенне, дошкі ёсць у нас...
Цэмент патрэбен вельмі.
Як знойдзем — у патрэбны час
У лапы возьмем кельмы».

Ды справа тлее — не гарыць,
Далей размоў не едзе.
І вось цэменту раздабыць
Адправілі Мядзведзя.

Паехаў той і доўга быў,
Казалі, справу рухаў.
Аднак нічога не прабіў,
Няма ніякіх зрухаў.

— Усё, што трэба, я рабіў,
Стараўся аж замнога.
Ламаў сталы, лычы ўсім біў
Не выбіў жа нічога.

Што ж, сіла не дапамагла.
Дыкхітрасцьклікнуць,можа?
Ліса паміж звяроў была.
Мо, тая дапаможа?

— Я хітравала, як магла, —
Ліса пасля клялася, —
А вось цэменту не знайшла.
Няма яго на базе...

Ды ёсць ён, толькі як узяць?
Ёсцьвыхаднейкіздзесьці...

Тады на пошукі паслаць
Асла рашылі ўрэшце.

Той падарункаў не вазіў,
Вярнуўся сам шчасліва.
Вагон цэменту адгрузіў
Асёл усім на дзіва:

— Звяртаўся я да іх на «ты»,
Кантакт мы добры мелі.
Ботамсядзяцьмаебраты —
Мяне і зразумелі...

КАЛАМБУРЫ

БЕЗГАСПАДАРЧЫ ЗАГМАГ

Страху не рамантуе, пачапіў замок.
Тавар не ўкралі, але ён замок.

ПОДЫХ САТЫРЫКА

Як хочаце узвысіць творчасць —
Тады ідзіце на вытворчасць.

ЮНАМУ ТВОРЦУ

Калі зусім ты маладзён —
Табе для шчасця мала дзён.

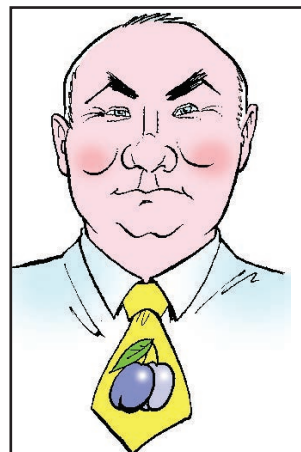
ПАТРАБАВАЛЬНАСЦЬ

Стагнаць не трэба: вой ды вай!
Ты творы лепшыя давай!

ЗАКЛАД ПОСПЕХУ

Работ адну ці тры хоць майце,
Высока гонар свой трымайце!

Магчыма, не ўсе чытачы ведаюць, што пад прозвішчам Міхась Сліва хаваецца даўні вожыкаўскі сябра Міхail Кавалёў? Ён аўтар многіх гумарыстычных кніг. А ў адной з іх «Ходканём», дзе пад «адну груву» гумарыст сабраў усё самае лепшае, напісанае ў апошні час, нават псеўданім не пабаяўся раскрэціць. Быў жа ўсё сядзяў-украінцаў свой Вішня. Чаму б па прычыне хоць бы той жа добрай зайздрасці ды не мець нам і свайго Сліву? Дык вось маем. І ў гэтым нумары альманаха знаёмімся з яго новымі гумарэскамі.

Шарж Аляксандра КАРШАКЕВІЧА.

Міхась СЛІВА

Свая каманда

— Галоўнае, каб была свая каманда, тады будуць і поспехі, — любіў паўтараць галоўны эканаміст прадпрыемства «Паўночнае ззянне» Віталь Алегавіч.

Ён быў незадаволены сваім начальнікам, часта крытыкаваў яго за падбор кадраў. А сам спаў і бачыў сябе ў дырэктарскім крэсле...

Нарэшце мара яго збылася. У галіновым міністэрстве заўважылі Віталя Алегавіча і якраз напярэдадні Новага года прызначылі на месца дырэктара ўстановы, які пайшоў на пенсію.

— Выдатна! — радаваўся новы начальнік. — Вось і пачнём у новым годзе ўвасабляць маю ідэю, ствараць каманду аднадумцаў. Пospехі не за гарамі!..

Неўзабаве сваім намеснікам Віталь Алегавіч зацвердзіў стрыечнага брата жонкі, Панчохіна. На сваю раней-

шую пасаду ўзяў прыгажуню Наташу, да якой заўсёды заляцаўся. Галоўнага бухгалтара Тараса Парфёнавіча адправіў датэрмінова на пенсію, а на яго месца пасады цешчыну пляменніцу Анжэлу Леанідаўну. Па падказцы жонкі памяняў і былую сакратарку: цяпер дзелавыя паперы і каву падавала дачка яе брата, супермодная Нэлачка. Менеджэрам прызначыў Галіну Пятроўну, жонку свайго кума. Памяняў новы дырэктар і ўсіх рэфэрэнтаў — імі сталі працаваць дзеткі шматлікай жончынай радні...

Віталь Алегавіч толькі рукі паціраў ад задавальнення: вось гэта каманда! Гэта ж трэба, усе — свае! Значыць, і працаваць будуць адпаведна. Глядзі яшчэ, што працоўны пыл супыняць трэба будзе!..

Але замест працоўных поспехаў Віталь Алегавіч атрымаў працоўныя праблемы. Раптам пайшоў на бальнічны яго намеснік Панчохін. Патэлефанаваў з дому і папярэдзіў, што хварэць будзе доўга. Доктары казалі класіцы ў бальніцу на абследаванне. Затым трэба будзе падмацаваць сілы ў санаторыі... Менеджэр Галіна Пятроўна купіла сабе пуцёўку ў кругасветнае падарожжа, паставіла дырэктара перад фактам і з'ехала... Супермодная Нэлачка, са-

рамліва чырванеючы, паведаміла, што праз месяц у яе пачнецца дэкрэтны адпачынак... Прыгажуня Наташа пачала занадта часта фліртаваць з іншымі мужчынамі. Калі ж Віталь Алегавіч строга папярэдзіў, каб не «круціла хвостом», яна стала агрызацца і пужаць, што раскажа ўсё ягонай жонцы... Галоўны бухгалтар Анжэла Леанідаўна без даў прычыны ўдарыла ў хамут, стала штодня спрачацца з дырэктарам... А маладыя рэфэрэнты працягвалі біць лынды — усё яшчэ ўнікалі ў справу...

— Усіх звольню! — ускіпеў Віталь Алегавіч. — Абібокі і лайдакі!

— Толькі крані каго-небудзь з маіх сваякоў! — надзьмула губы жонка. — Адразу ж падам на развод!..

Планавыя паказчыкі прадпрыемства за квартал з трэскам праваліліся, паўгадавыя — і таго горш... У міністэрстве ўважліва разгледзелі гэтую крытычную сітуацыю і зрабілі аргвывады: дырэктарам прызначылі Панчохіна. Той якраз да гэтага часу падлячыўся і выглядаў бадзёрым і энергічным.

Першым чынам Панчохін прызначыў на пасаду намесніка свайго зяця. А Віталю Алегавічу пасады ў новай камандзе не знайшлося...

Змей-спакушальнік

Аркадзь Макаравіч затрымаўся на рабоце, таму спяшаўся. Ведаў, што жонка будзе, як заўсёды, бурчаць: «Вечна ты цягаешся невядома дзе, а не так, як іншыя мужчыны, з працы — хуценька дахаты!..» Таму ён завярнуў на цёмную вуліцу, каб абмінуць знаёмых ды хутчэй прыджгаць дамоў. Але, як кажуць, ты — на гару, а чорт за нагу: наперадзе стаяў гурт мужчын.

«П'янюг гэтых трэба за вярсту абыходзіць!» — згадаліся Аркадзь Макаравічу жончыны словы. «Ага, абыдзеш», — усміхнуўся ён сам сабе: мужчыны пазналі яго.

— Каго мы бачым!.. — радасна закрычаў Фелікс Жыгуноў, якога даўно ўжо не было ў горадзе. Злоўжыванне спіртным давяло яго да прымусовага лячэння. А быў жа некалі фігурай — дырэктарам мясцовага сырзавода.

Мужчыны былі ўжо на падпітку, але да «нормы» яшчэ не дацягвалі.

— Як справы? — акружылі яны Аркадзя Макаравіча.

— Нармальна, — няпэўна прамовіў той. — А чаго вы тут тусуецеся?

— Ды вось не хапае на пляшку гарэлкі, а трэба горла прамачыць, — уключыўся ў размову Сямён Паўленка, былы работнік майстэрні па рамонту бытавой тэхнікі, якога за сяброўства з «злёным змеём» турнулі з работы. — Можа, выручыш?

— Чаму ж не? — адгукнуўся Аркадзь Макаравіч. Ён ведаў, што проста так не адчэпішся, і палез у кішэню.

Мужчыны ж працягвалі гутарку, якая была перапынена.

— Гэта ж вось навіна, — расказваў Жыгуноў, — звольнілі з работы Сіняўскага, намесніка дырэктара фабрыкі. Кажуць, апошнім часам стаў празмерна закідваць за гальштук. Ат, абы прычапіцца да чалавека!.. Шкада, такі хлопец добры! Памятаеш, Сенья, як мы з ім на возеры балявалі? — звярнуўся Жыгуноў да Паўленкі.

— Яшчэ б: па літры выпілі — і ні ў адным воку. Праўда, назаўтра яго ледзь адкачалі ў бальніцы.

Аркадзь Макаравіч між тым спачувальна сказаў трэцяму мужчыне, Змітраку Качалкіну:

— Гэта ж трэба, колькі зла натварыў змей-спакушальнік, колькі людзей сваё жыццё сапсавалі з-за гэтай атруты!..

— А ты — святы? — ускіпеў раптам Качалкін. — Ты што, можа, зусім у рот не бярэш?..

Аркадзя Макаравіча як варам абліло.

— Чаму ж, — зніякавеў ён, падаючы грошы, — што я — лысы? Вядома, і я выпіваю.

І тут жа прыкусіў язык, бо ўспомніў, што Качалкіна таксама звольнілі, нават з ганьбай, бо той п'яны на службовай «Волзе» ўрэзаўся ў фасад канторы, у якой працаваў. А праўда ж вочы коле...

Качалкін, трымаючы ў руцэ грошы, кінуўся ў краму. Аркадзь Макаравіч стаў развітвацца.

— Ты што, не падтрымаеш кампанію? — здзівіўся Жыгуноў.

— Не, хлопцы, не буду, — пасля некаторага вагання сказаў, як адрэзаў, Аркадзь Макаравіч. — За проста так змею-спакуюальніку не здамся!..

Сметніца

На прыгожай чыстай пляцоўцы каля новенькага шматпавярховага дома сталі два мужчыны і, смокчучы цыгаркі, ажыўлена размаўлялі. Да іх падышоў трэці, таксама з цыгаркай у руцэ.

— Вось за мяжой культура дык культура! — казаў адзін з мужчын. — Кругом чысціня, парадак, аж ззяе ўсё!..

— Так-так! — падтрымаў яго другі. — У многіх гарадах нават вуліцы шампунем мыюць!..

— А ў нас хіба магчыма такое? — уключыўся ў размову трэці мужчына. — У нашым пад'ездзе, дарэчы, учора прыбіральшчыца толькі памыла падлогу, як нейкія нягоднікі следам наплявалі і акуркаў накідалі.

— Сапраўды, гэта ўжо, відаць, у генах нашых сядзіць — паскудзіць усюды, — зноў абурыўся першы мужчына. — Я ўпэўнены, што і вось гэты дом прыгажун хутка стане, як усе: і сцены

запэцкаюць ды размалююць-распішуць, і смецця ды акуркаў будзе па калена!

— І не сумнявайся! — падтакнуў яму другі суразмоўца. — Такі ўжо наш менталітэт — нічога не шкадуем, калі дзяржава грошы выдзяляе і на будаўніцтва, і на рамонт, і на добраўпарадкаванне, і на ўтрыманне гэтых самых прыбіральшчыц ды дворнікаў. А гэта ж, урэшце рэшт, нашы з вамі грошы! Думаем, што гэта ўсё «на халяву» дастаецца!

— І дзеці ж вучацца ад дарослых! — заківаў галавой трэці. — Да чаго дойдзем? Няўжо ніколі не возьмемся за розум, не ўцямім, што ж нам самім выбіраць: жыць у брудзе ці ў чысціні?!

— Хіба нашых людзей перавыхаваеш! — з абурэннем плюнуў першы мужчына і растаптаў акуркаў.

— Сумняваюся! — са злосцю падтрымаў яго другі, шпурнуўшы пад ногі сваю недакураную цыгарку.

— Што праўда, то праўда! — зморшчыўся трэці, тушачы свой акуркаў на тратуары.

І ўсе трое, абыходзячы новенькую, прыгожа пафарбаваную металічную сметніцу, разышліся па сваіх справах.

Кветкі для жонкі

Анатоль і Дзіма — не толькі суседзі, але і сябры. На работу на завод ідуць разам, дадому вяртаюцца ўдвух. Па дарозе абмяркоўваюць свае працоўныя ды хатнія справы, іншы раз і па куфлю піва вып'юць.

Сёння ж Дзіма спыніўся каля кіёска і купіў вялікі, прыгожы букет кветак. На маўклівае пытанне сябра паведаміў:

— У цешчы дзень нараджэння, хачу парадаваць. Дый жонка ласкавей будзе

глядзець: гэта ж у студзені яе мамачцы жывыя кветкі паднёс!..

— Хм-м, — азваўся Анатоль. — Ты вось пра цешчу ўспомніў, а я ж і пра жончын дзень нараджэння, як знарок, заўсёды забываю. Не помню ўжо, калі наогул ёй кветкі дарыў!

— А ты падары сёння, проста так, парадуй, — усхадзіўся Дзіма. — Калі няма з сабой грошай, пазычу.

— Ды ёсць, толькі я ўжо адвык ад гэтых цырымоній...

І ўсё ж Анатоль паслухаў сябра, дастаў з кашалька грошы і набыў такі ж букет.

Прыйшоў дадому і ўрачыста ўручыў жонцы. Тая ад нечаканасці ажно рот разявіла. Здзіўлена пазіралі і малыя дачка з сынам.

— Што гэта? — прыйшла ў сябе нарэшце жонка.

— Хіба не бачыш? — усміхнуўся Анатоль.

— Я дык бачу, — насупілася тая. — Але з якой нагоды? Ты мне ні на дзень нараджэння ніколі не дарыў, ні ў жаночае свята... Мабыць, хочаш чаго-небудзь папрасіць?

— Нічога мне не трэба! — расмяяўся Анатоль. — Проста я хацеў цябе парадаваць...

— Парадаваць! — раскрычалася жонка. — Зіма, на кветкі такія цэны, а ў мяне і памада ўжо скончылася, духоў даўно няма! Відаць, нешта недзе ўтварыў, а цяпер хочаш паддобрыцца. Прызнавайся лепш па-добраму!

— Што ты вярэш?! — ледзь не заплакаў Анатоль. — Не можаш зразу мець рухаў майго сэрца!

— Сэрца ў яго зарухалася! Можна, бачыў хто са знаёмых, як ты да жанчыны якой заляцаўся? Ці наогул з кім-небудзь «засвяціўся»? Ты ж яшчэ ў маладосці гэтым грашыў. А зараз, калі сівізна ў скронях, то чорт, безумоўна, лезе табе ў рэбры. Прызнавайся, нягоднік! — не сунімалася расчырванелая жонка...

Каб далей не падаграваць страсці, Анатоль схапіў вядро са смеццем і выбег з кватэры.

Гаючыя ўласцівасці

Алесь Кірылавіч, як і ўсе нармальныя мужчыны, любіў заглядвацца на прыгожых жанчын. Асабліва вясной, калі пасля зімовай халадэчы яны пачыналі апранацца лягчэй, дэманструючы сваю прыгажосць. На гэты конт у Алесь Кірылавіча была нават свая прымаўка: «Паздымалі дзяўчаты боты — прыбавілася вам работы!»

І вось зусім нядаўна ён вычытаў у газеце, што ў Германіі даследчыкі прыйшлі да нечаканай высновы: сузіранне жаночых грудзей карысна для здароўя мужчын. Так яны значна менш рызыкуюць атрымаць інфаркт або інсульт. А ў Англіі іншыя вучоныя праз медыцынскі эксперымент даказалі, што гэтае самае сузіранне замяняе мужчыну паўгадзіны фізічнай працы ці заняткаў спортам.

«Вось гэта здорава!» — ўзрадаваўся Алесь Кірылавіч і рушыў у бліжэйшы магазін, дзе працавалі маладыя прадаўшчыцы. Усе яны апраналіся модна, па-сучаснаму аголена. Асабліва касірка Людміла. Ён часта тайком зыркаў на яе грудзі і ножкі.

«Ну, калі медыкі раяць, тады няма чаго саромецца! — рашыў Алесь Кірылавіч і доўга хадзіў каля паліц, разпознаваў кідаючы позірк на аголеных дзяўчат. — З маім сэрцам абавязкова трэба рабіць такую прафілактыку. Тым больш, што на працы мала рухаюся, ды і спортам займацца лянота». І так захапіўся «лячэбна-прафілактычнымі мерапрыемствамі», што не заўважыў, як краму сталі зачыняць. Ён хуценька схапіў нешта з паліцы, разлічыўся і памчаўся дадому.

Там давалося апраўдвацца перад жонкай, выдумляць, чаму так доўга за-

бавіўся. Хаця і гаварыў пераканаўча, жонка паверыла неахвотна, ды і зыркала неяк падазрона. Таму назаўтра, выпраўляючы мужа за пакупкамі, прымусіла запісаць усё, што трэба купіць, ды строга загадала, што чакае праз паўгадзіны.

Алесь Кірылавіч зноў памчаўся прымаць працэдур. Ён пачаў ужо адчуваць на сабе іх гаючае ўздзеянне. Стаў больш бадзёрым, рухавым, энергічным.

Вось і сёння. Галава светлая, настрой прыўзняты. Яшчэ і зарплату атрымаў, ажно кашалёк кішэню абцяжарвае. Выбраў усё, што жонка загадала. Заварожана гледзячы на Людмілу, наблізіўся да касы. Дзяўчына пакратала яго за рукаў:

— Дзядуля, разлічвайцеся, калі ласка!

Мужчына палез у кішэню і... О, Бо-жухна! Пуста! Нейкі нягоднік выцягнуў яго кашалёк.

Алесь Кірылавіч схапіўся за сэрца. Гаючыя лячэбна-прафілактычныя працэдур, мусіць, пайшлі ўсё ж не на карысць...

Боршч для мужа

— Алё, Толя! Слухай, я ўжо еду дадому. Успомніла, што табе на вячэру боршч абяцала. Але ж раніцай толькі на працу і паспела сабрацца, больш нічога не зрабіла. Добра яшчэ, што хоць мабільнік не забылася ўзяць з сабою... Не хвалюйся, я хутка буду, прыгатую табе боршч. Ты толькі дастань мяса з халадзільніка і пакладзі ў каструлю, хай варыцца. Усё ж хутчэй будзе. Я скор!..

— Алё, Толя! Мяса там ужо, відаць, уварылася? Дык ты, каб час не губляць, бульбы пачысці да парэж... Ага, і капусту таксама пакрышы. Яна ў халадзільніку ляжыць. Морквы яшчэ натры... І цыбулькі дадай! Ага, калі вялікая, хопіць і адной. Я еду!..

— Алё, Толя! Як там мой боршч? Усё зварылася?... Колькі солі сыпаць? Ды я сама пасалю. Ужо з аўтобуса выходжу! Налівай боршч у талеркі. Ага, пакладзі яшчэ кропу і пятрушкі троху. І смятаны не шкаду!..

— Прывітанне, Толя! Ну вось бачыш, і боршч гатовы, а ты хваляваўся. Я ж табе абяцала, што звару! Смачна есці!..

Адгулялі

Гулялі нядаўна з жонкай і дзецымі на вяселлі ў Арцюшэўскіх.

Святкаванне ладзілі ў рэстаране. Два дні гудзелі. Сам Акім Пятровіч Арцюшэўскі — мужчына круты, з новых беларусаў, а жонка яго, Ганна Сцяпанавна, надзвычайная добрая кабета, — стрыечная сястра маёй жонкі. Запрасілі нас з яе боку, як сваякоў.

— Абавязкова трэба схадзіць! — загарэлася жонка. — Хоць людзей пабачым і сябе пакажам. Ды і трэба паглядзець, як сучасныя паны вяселле спраўляюць. У нас жа дачка спее, на выданні, і сын не сёння — заўтра жаніцца захоча. Хоць не працуе нідзе і вучыцца не хоча, а прырода ўсё ж бярэ сваё...

(Дзеля справядлівасці трэба адзначыць, што сыноў Акіма Пятровіча такі ж бэйбус, як і наш, адно ведае, што бацькавы грошы транжырыць.)

Цэлы тыдзень жонка бегала па крамах ды атэльэ, пакуль падабрала сабе прыстойныя ўборы. Ну, а мне што збірацца? Ёсць касцюмчык, як кажуць, на

ўсе выпадкі жыцця, вось яго і апрану. Чаравікі толькі наваксю.

Карацей кажучы, рушылі мы ўсёй сям'ёй на вяселле. Было яно, вядома, на вышэйшым узроўні. Толькі вясельны картэж складаўся з вясемнаццаці машын, і ўсе — крутыя іншамаркі. «Васемнаццаць — любімая лічба бацькі жаніха», — патлумачыў нам сват Арцюшэўскіх, таксама з новых беларусаў.

— Глядзі ты, — шапнула мне жонка, — багаты цягнецца да багатага...

У ЗАГСе шампанскае лілося ракой. Я нават падумаў, што тут і вяселле распачнецца. Але памыліўся. Гэта так толькі, для пачатку...

Затым, паехалі катацца па памятных мясцінах, фатаграфавалі на памяць. Адправіліся ўскладаць кветкі і да Вечнага агню. Пачалі маладых муж і жонка падымацца па прыступках і недзе на сярэдзіне лесвіцы малады Арцюшэўскі незнарок наступіў нагой на фату маладой. Хваляваўся чалавек, ды і шампанскага глынуў удосталь... Маладая тут жа развярнулася і ўляпіла мужу добрую аплявуху. Той не разгубіўся, выцягнуў з кішэні моднага пінжака пасведчанне аб рэгістрацыі шлюбу, у імгненне вока разарваў яго папалам і шпурнуў у агонь.

Што тут пачалося! Сведкі і госці кінуліся мірыць маладых. Маці нявесты абхапіла галаву рукамі і асела на зямлю. Старэйшы Арцюшэўскі накінуўся з кулакамі на сына...

Праз нейкі час супаколіся. Узгадалі, відаць, што рэстаран чакае. Ды і аплачана там ужо ўсё...

На сталах мы з жонкай налічылі ажно трыццаць шэсць страў.

— Трыццаць шэсць — любімая лічба маці жаніха, — шапнула мне жонка. — Матай на вус!

Госці, якіх набіўся паўночкі рэстаран, завалілі маладых падарункамі. Здавалася, што тостам, як і гарэлцы, каньяку, вінам і іншым напоям, не будзе канца. Музыканты рвалі струны на гітарах...

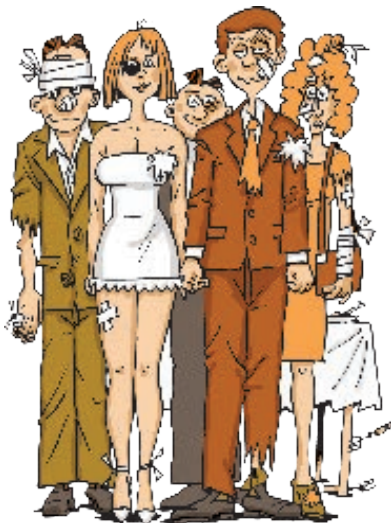
Жонка мая ад зайздрасці аж з твару змянілася, а потым на мяне такімі

злымі вачамі пачала зыркаць, што не расказаць. Ну, думаю, дома запіліць да смерці. Маўляў, ці ж з тваёй зарплатаю такое вяселле зробіш?

І тут нешта не паладзілі паміж сабой сябры маладога. Сталі высвятляць адносіны. Спачатку ўзяліся штурхаць адзін аднаго, а затым і кулакі паказалі... Бацькі маладых кінуліся іх супакойваць. А госці, што ўжо ўдосталь напіліся і наеліся, бокам-бокам ды паціху пачалі разбегаліся ад граху падалей. Схапілі мы сваіх дзетак і таксама рванулі дадому...

Назаўтра ўсе зноў сабраліся ў рэстаране. На пахмелку. Стары Арцюшэўскі быў з перавязанаю галавой, у яго свата пад вачамі ззялі «ліхтары», а малады кульгаў на правую нагу... Некаторыя госці таксама былі крыху пакалечаныя і пакамечаныя. Усе разгублена маўчалі, пераглядваліся. Аднак гарэлка з каньяком зрабілі сваю справу — і праз якую гадзіну госці зноў пілі, елі, спявалі і танцавалі.

— Вось і адгулялі людзі вяселле, — уздыхнула жонка, глядзячы на гасцей і сватоў. — Па-багатаму, на вышэйшым узроўні. Запомніў? У нас яшчэ ўсё наперадзе!..

Павел Саковіч даўно пасваіў сабе зважаную і эпіграмай. Адна з ягоных кніг так і называлася — «Эпіграмы і крэкламы». І, відаць, не знойдзеш у Беларусі паэта, якога б «не заўважыў» Павел Паўлавіч сваім парадыйным вокам.

Шарж Аляксандра Каршакевіча.

Павел САКОВІЧ

Пад дыктоўку Бога

Маёй рукой таксама водзіць Бог,
Хаця й пішу я рэдка і нямнога.
Напэўна, мог бы, ў прынцыпе, і сам
Свайму натхненню зрэдку даць патолою...
Хведар ГУРЫНОВІЧ

Маёй рукой напэўна водзіць Бог,
Хоць мне яшчэ далёка да святога.
І з гэтым вершам ён мне дапамог:
Па почырку і то відаць — ад Бога!

Магчыма, й сам бы мог штось напісаць,
Калі б натхненне надышло якое,
Аднак навошта мне рызыкаваць:
А што, як раптам напішу не тое?

Я свой сакрэт нікому не прадам,
Таму страчу радкі без засцярогі.
Крытыкаваць нікому іх не дам.
Скажу я крытыку: — Пабойся Бога!

Няўжо я стаў «невязны»?

А вечарам мяне ты будзіш
І кажаш, сеўшы ля акна:
«З табою ў Менску разам будзем,
А ў Празе буду я адна».
Леанід ДРАНЬКО-МАЙСЮК

Ніколі слоў тых не забуду,
Што ты сказала ля акна:

«З табой я толькі ў Менску буду,
А ў Празе буду жыць адна».

Мне крыўда грудзі бы ўспарола
І боль працяў мяне скразны.
Ну чым, скажы, незадаволіў,
Што я ў цябе «невязны»?

Ці мной ты грэбуеш, пражанка?
Я ж для жанчын — далікатэс!
Прытулак дасць мне й парыжанка...
Ды ці адна была стаянка,
Як мчаў мяне еўразэкспрэс?!

Танцуйце ўсе «ЛЯВОНІху»

Тут кажуць: «Добры дзень, Лявон».
Іду я, і радасна мне,
Што ў пляшцы — гарэлкі глыток...
Леанід ДАЙНЕКА

У вёсцы роднай я заўсёды свой:
Вітаюць з непакрытай галавой.
Працяжна гэтак: «Добры дзе-ень, Лявон»
(Бы намякаюць мне на чарак звон).
Не памыляюцца вяскоўцы-землякі —
У пляшцы ёсць яшчэ на тры глыткі...

Ды вёска што — я і ў сталіцы свой!
Сярод пісак прэстыж высокі мой.
За прозу паважаюць,
мо, найперш,
Але хутчэй за ўсё — за гэты верш.

Янызаўжды,—скажу,якнадуху,—
Танцуюцьлямяне...«ЛЯВОНіху»!

Насіў я дзевак на руках

Успомніў ты, як на руках
Насіў дзяўчат, кружыў у танцы.
Дык, можа, рана адвыкаць,
Ты і сягоння маеш шанцы.
Казімір КАМЕЙША

Праз вёску ўсю я на руках
Насіў дзяўчат сваіх на танцы,
Бо рос на матчыных харчах
І не ўпускаў, як кажуць, шанцаў.

Было, па дзве, а то й па тры
Садзіў сабе на шыю, плечы.
Ну, а ў руках трымаў я дрын:
Не падыходзь чужы — знявечу!

Я быў вынослівы юнак,
Хоць мазалёў нацёр багата...
Насіў я шмат. Шкада, аднак:
Адно ўсяго данёс дахаты!

Хто каго?

Прымоўк лісток, як немаўля, —
дрыготкі сын асіны:
сарока глушыць салаўя,
трашчыць што мае сілы.

Віктар ЯРАЦ

Такога і не бачыў я,
Ну дзіва нейкае прыроды:
Сарока глушыць салаўя,
Як КДБ глушыў «Свабоду».

Напаяўшы чорна-белы фрак,
З узнята горда галавою
Стракоча, ды нахабна так,
Свой «вершык» з рыфмаю адною.

І ўсё ж расплаты час праб'е:
З густой асінавае кроны
Імпэт сарокі ўраз саб'е
Асіплы крык сівой вароны.

З чаго піць?

Трое —
з Менска, Бярэсця, Гародні —
Ледзьве знаюць адзін аднаго.
Дык з чаго яны п'юць
так гаротна?
Проста так. Проста п'юць.
Ні з чаго.
Уладзімір НЯКЛЯЕЎ

Трое —
з Менска, Бярэсця, Гародні —
І чацвёрты, «саюзнік» з Арла,
П'юць на лаўцы вакзальнай
гаротна,
А з чаго п'юць? Ды проста...
з гарла!

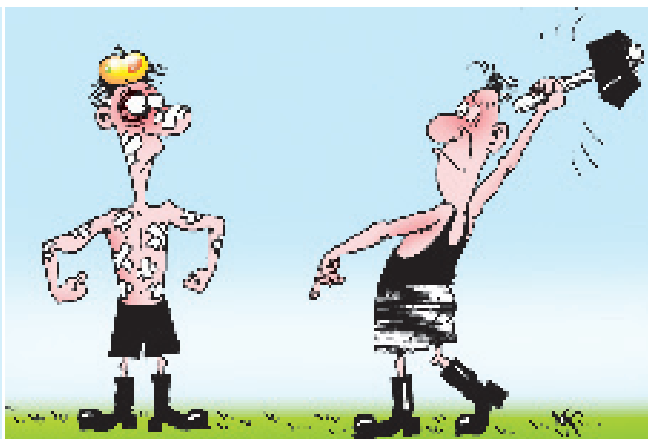

Малюнкi
Аркадзя
ГУРСКАГА.

Малюнак Алега ПАПОВА.

Малюнак Аляксандра КАРШАКЕВІЧА.

Малюнак Алега КАРПОВІЧА.

- Рог дастатку не гарантуе здаровага стравання.

- Калі прыйшоў даварожкі, рыхтуйся шчо драплаціць сваю будучыню.

- Ні адзін дзяцел не зваліў яшчэ дрэва: цяжка думаць дзяўбці адначасова.

- Выпадкова сцэўнікальная сваёй заканамернасцю.

- Каб не згубіцца ў натоўпе, варта зліцца з ім.

- Пастаянства нічога не хавае: гэта мы хаваемся ў ім.

- Ён шмат пабачыў за сваё жыццё. А што разгледзеў?

- Нечытай радкі: усе пішацца паміж імі.

- Па тварах можна многае прачытаць. Але і па масках — таксама.

Андрэй МАЦУР,
Пастаўскі раён,
в. Коўзаны.

- Слепа давярацца каму ці ча-му — не будзь недальнабачна.

- Бабнік, які ток, ідзе шляхам найменшага супраціўлення.

- Лужы патрэбныя дзеля таго, каб хоць зрэдку бачыць неба.

ТАЦМІР, г. Гомель.

● Прикмета XXI стагоддзя:
чымдалей улес, тым болей
аўтамабіляў.

● Памятка маладым: разысці-
ся лёгка, раз'ехацца цяжка.

● Небяспечна ехаць у тумане,
асабліва калі ён у галаве.

● Той, хто едзе з чортавай
хуткасцю, абавязкова патра-
піць у пекла.

● Песіміст — гэта чалавек, які
прыпераходзе вуліцы зад-
на баковым рухам глянціць у
абодва бакі.

● Скупы рыцар: не купляе бі-
летаў, але саступае месца
дамам.

Кастусь КАРНЯЛЮК,
г. Віцебск.

● Гумар — не грошы, яго ўсу-
седа не пазычыш.

● Чым больш будзешла маць
галаву, тым менш наламаеш
дроў.

● Апошні крык моды перашка-
джае спаць многім жанчы-
нам.

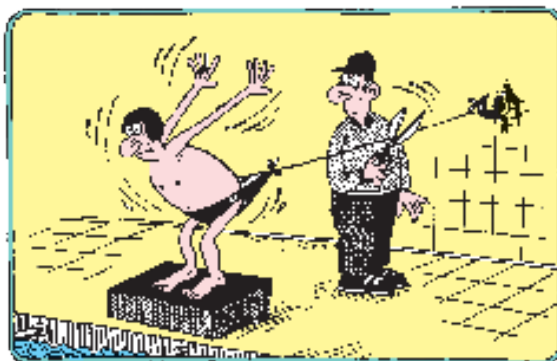
● Бураўшклянцы вады часта
ўзнікае з-за ветру ў галаве.

● Няма горшага свінства, чым
свіны грып.

● Падчас гарачай спрэчкі ісці-
на можа выпарыцца.

Малюнак Міколы ГІРГЕЛЯ.

Малюнак Алега ПАПОВА.

Малюнак Вікенція ПУЗАНКЕВІЧА, тэма Канстанціна КАРНЕЛЮКА.

Малюнак Алега КАРПОВІЧА.

Малюнак Міколы ПРГЕЛЯ.

● Божую іскру запалкамі не
заменіш.

● Нехта смяецца даслёз, нех-
та плача ад смеху.

● Каб спяваць дыфірамбы, не
трэба мець добры голас.

● Іншая жанчына паплачаў
камізэлькуі— атрымае нор-
кавае футра.

● Любіцелі выпіўкі хутка ста-
новяцца прафесіяналамі.

● Іншую «песню года» не хо-
чацца слухаць нават адзін
дзень.

● Часта жанчынносяць на ру-
ках з-за прыгожых ног.

Барыс КАВАЛЕРЧЫК,
г. Гомель.

● Пакуль усе працавалі, ён
грыз граніт навукі, а зараз
скардзіцца, што няма гро-
шай на ўстаўную сківіцу.

● ...Амалодшы братажніўся
з царэўнай-жабай. І гэтая ца-
рэўна такое балота ўхаце
развяла, што зараз ні ся-
рэдні, ні старэйшы брат да
яго ў гасці не ходзяць.

● Калі паглыбляешся з гала-
вой у чужыя праблемы, не
забудзь надзець акаванг
раўнадушша.

Таццяна ДЗЕМІДОВІЧ,
г. Брэст.

Ці трэба мець разрад па бегу, каб угнацца за славай?

Шматдляагошырокікругагляд — гэта тэлевізар з шырокім экранам.

Складрозумутаксамапавінен мець загадчыка.

Мода так часта крычыць, шторызыкуесарвацьголос.

Муж—ненадзейнаяпора, калі ён пад абцасам.

На сходзе ён біў сябе ў грудзі, а на ўлонні прыроды — бутэлькі.

Калімаўчаннезолата, дык кожная рыбка — залатая.

Віктар САЛАНЕЦ,
г. Любань.

Адна бяда не ходзіць, яе людзі прыводзяць.

Певень уранні сваім спевамнегаспадароўбудзіць, а — курэй.

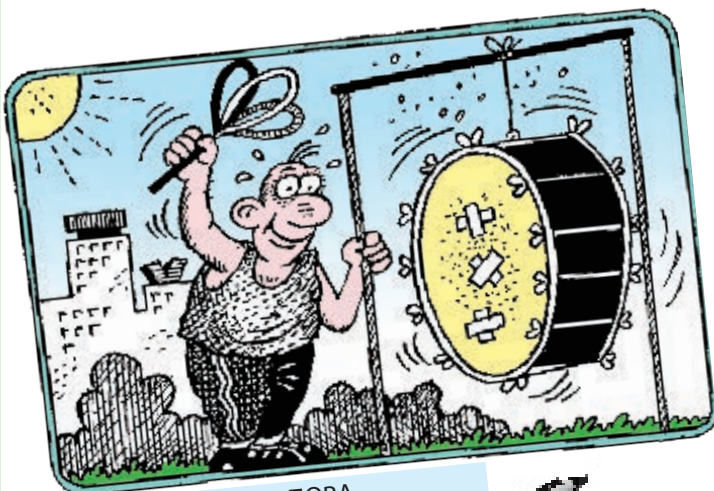
Хоцьпадклаўсуседусвінню, азканамічнайпраблемыне вырашыў.

Грош цана дутай славе з мыльнай бурбалкі.

Віктар ЛОЎГАЧ,
Гомельская вобласць,
г. п. Акцябрскі.

Малюнак Віктара МІХЕЕВА.

Малюнак Алега ПАПОВА.

Малюнак Юрыя ЗЯНЬКОВА.

● Паэзія

У кагорце
сённяшніх гумарыстаў
і сатырыкаў
імя Міхася УЛАСЕНКІ
даволі прыкметнае.

Узяцца за пяро
аўтара аднойчы
зmusіла ўменне
«вострасловіць»
ды востры,
прыдзірлівы зрок.

У сваёй кнізе
«Дробязі жыцця»
М. Уласенка
назваў сябе
«правінцыяльным
задзіракам».

Хоць Горкі
на Магілёўшчыне,
дзе ён жыве,
не такая ўжо і правінцыя.

Іакадэміяй сваёй слаўная,
і Парнас,
кажуць, блізка.
Да яго часта
прыглядаецца
задзірысты аўтар
Міхась Уласенка
і знаходзіць там,
ды і наогул у жыцці,
столькі нечаканага
і смешнага,
што бачаць
і не заўважаюць іншыя.

Усё гэта
можна сустрэць
у яго «Церушынках»,
якія прапануюцца
вашай увазе.

Міхась УЛАСЕНКА

ЦЕРУШЫНКИ

Колькіглупства,слёзіздадры
Нарабіў наш век штармовы!
І камусь язык гавяды
Даражэй ад роднай мовы.

Сэнс, вядома, не ў манерах,
Унутры ён, у начынках:
Сябе цэнём па намерах,
А ўсіх іншых — па учынках.

Усё цячэ, усё мяняецца,
Няма палёгкі ні на пенс.
Свядомасць сэнсам
напаўняецца,
А цела траціць змест і сэнс.

Любоў — нікчэмнасць?
Не скажы!
Яна настойліва і смела
Ператварае стан душы
Ва ўчынкі цела.

Калі дзяўчо
Засвеціць целам,
Становіцца мужчына
Смелым.

Здаецца, ідзем «не туды»,
Ды ўсё сваю долю знаходзяць.

Зноў смеласць бярэ гарады,
Нахабства жхаромы ўзводзіць.

Усюдыісны Фігаро
Усмяшкай мілай захапляе
І творыць без канца дабро
Хоць тым,
што зла не прычыняе.

Мне брухавік прыдумаць вечны,
Адаўся б гульням
закулісным...
Ды стала надта небяспечна
Злучаць прыемнае
з карысным.

Не знайду ніяк
Сябе закутка я,
Жыццё маё —
Ліхая інквізіцыя.
Калі дрэнна —
Забірае «хуткая»,
А як добра —
Дык сама міліцыя.

Калі ўсе вакол чужыя,
Цяжка выбіцца у людзі.
Каб не атрымаць па шыі,
Бі мацней сябе у грудзі!

Шэф малады і наравісты
Напрацыдзены ночкарпеў.
І да таго душэўна чысты,
Шторук запэцкаць непаспеў.

Акцёр тэатра Ясь Мамонаў
Душы ў разсорок Дэдэмону
На сцэне,
дома,
дзе б ні стрэў —
Ужыўся ў ролю, азвярэў!

Уновы век прышоў ён панам.
Мужык быў, бачна, ад сахі.

Ажыццявіццановымпланам
Не далі даўнія грахі.

Навучаны з маленства
Лынды біць,
Быў хутка да гультайства
Прыяхвочаны.
І зараз
Ад няма чаго рабіць
Ён пастаянна чымсьці
Заклапочаны.

Так, свет — тэатр
І людзі ў ім — акцёры,
Зайздраснікі,
лісліўцы,
бузацёры...

Пражэкты ладзяць
Толькі людзі,
І тут паўкрока да бяды:
Неведаем,штозаўтрабудзе,
Але плануем на гады!

Верце мне ці не верце,
Дам параду дарма:
У справу ўкладвайце сэрца,
Калі грошай няма!

У жыцці не ўсё гарэзна,
Вось вам мудрасць уся:
Калі ўвінчваюць у крэсла —
Не выкручвайцеся!

Пад вярбоў Ясь ляжаў,
Пра каханне разважаў,
Цыгарэтаю дыміў,
Зіне галаву тлуміў.
А яна: «Дыміць дымі,
Ды руку з калень здымі!»

Аддадзім належнаебязмежжу,
Імкнучыся апырэдзіць час:
Мыбясконцаспажываемежу,
Што дашчэнтупаядае нас.

Коньстарыбарознаўнепсуе,
Сіл араць глыбока не стае.

Жыве баба без турбот,
А рыпіць, як новы бот!

Рот на гузік не зашпіліш,
Калі возьмеш лішні кіліш.

Без бойкі іншае вяселле,
Што агарод без пустазелля.

Агрыпіна і Мацей
Напладзілі гурт дзяцей.
А як дзеці падраслі —
Хату тую растраслі.

Згаджаюся,
Што ісціна — ў віне,
Калі фужэрчык
Наліваюць мне.

Дзе пры уладзе
Моські верхаводзяць,
Там і Сланы
На задніх лапках ходзяць.

Лёсам нам дадзена:
Вечна

Спрацацца аб тым,
Што бясспрэчна.

Любоў сляпая?
Быў і мне урок:
Як ажаніўся,
дык вярнуўся зрок.

Паэты!
Утаймуйце ярасць:
Прызнанне з'явіцца
Пад старасць!

Намвынікнясевыпадковасць.
Аднопастаяннаеўвечнасці:
Сардэчнаянедастатковасць
Аднедастатковайсардэчнасці.

Жыў-быў
Чынны у нас пастаялец —
Знаўца він
Ды і хваткаю — князь.
Не ударыўшы
Пальцам аб палец,
Мог ударыць ён
Тварам у гразь.

Акамп'ютэрчык,міжнамі,—
Залаты памочнік мой:
Варушы сабе рукамі
І не трэба галавой.

Заснуць да раніцы не мог,
Кідала ў жах ад ложка
цвёрдага...

Я перад сном лічу да трох,
Ну, максімум —
да паўчацвёртага.

Спіна баліць —
сагнуцца не магу,
А доктар кажа:
— Зараз памагу!
А ну, ніжэй сагніся, галубок.
— О, боль цяпер
перамясціўся ў бок!
— Яшчэ ніжэй галоўку асадзі!
— Здаецца, так лягчэй!
— Ну, так вось і хадзі...

Жвавы будзь, упарты,
Давай у справе перцу
І не прымай інфаркты
Дужа блізка к сэрцу.

У нас зашмат рэзерваў —
Ад ног да галавы.
Усе хворасці — ад нерваў,
А нервы — ад яды.

Рабі як след.
Турбуйся спакваля
І аб душы сваёй,
і аб прыпасе.
Багаты будзь,
як матухна зямля,
Але ў абдымкі з ёю
не спяшайся!

Я шмат бадзяўся і не змог
Знайсці сябе
Ў жыццёвым скрутку.
Як мала пройдзена дарог,
Як многа зношана абутку!..

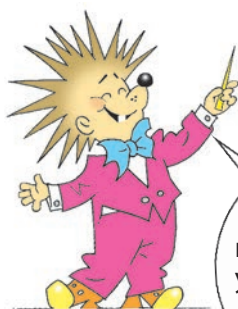
Малюнак Вікенція ПУЗАНКЕВІЧА.

— Дарагая, дару табе ўчастак на Месяцы!
— А я думаю, чаму ён не поўны.

Малюнак Андрэя СЛУЦКАГА.

перей

У нас
у гасцях —
нашдаўнісябра,
українскікалега
часопіс
«Перац»!

—Казалажтабе—зрабірамонт!Вуньжо
маманты праз дзіркі пралазяць!

Віталь ГРЫНЧАНКА.

— Я напісаў цудоўны раман!
—Спачаткузнайдзіцецудоўнагаспонсара!

Анатоль ВАСІЛЕНКА.

Іван САЎЛЮК.

— Тата,
купі мне
феерверк!

Піліп ЮРЫК

Эх, шкада...

Бывальшына

Убальнічнай палаце—трыжанчыны. Укутку—вольны ложка. Адчыняюцца дзверы. Упалату заходзіць медсястра. А за ёй чалавек з коўдраю і прасцірадламі.

—Праходзьце, праходзьце. Тут цудоўныя дзяўчаты—сумна не будзе. Вунь натым ложку і размяшчайцеся.

Медсястра пайшла, а мужчына пачынае зацілаць ложка.

Жанчыны ў роспачы.

—Няўжом мужчыну нам падсяляюць?—паднялася з ложка пухлая маладзіца.

—Бачыце ж, што не жанчыну,—у тон ёй кажасу хапарая суседка з загіпсаванаю нагою.

—Толькі гэта ганепа, — абурэцца папершая.

—У наш час што хочаш можа быць,—дадае другая.

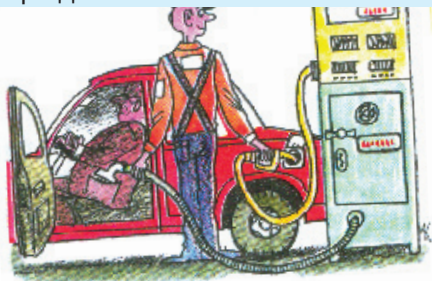
—А што тут такога?—усміхаецца ім мужчына. —Ложка ў мужчынскіх палатах не хапае—самі ж бачылі, што людзі ў калідоры ляжаць.

—Дык тож у калідоры! А тут—ужаночую палату! Такая шчэ не было...—зжукта падала голас старэнькая бабулька.

—Шэф, мы выявілі сляды хакера...

Уладзімір АДАМОВІЧ.

Мікола КАПУСТА.

Сяргей СЕМЕНДЗЯЕЎ.

Абараняў свой гонар так, нібыта, сапраўды, ён у яго быў.

Мікола ЛЯВІЦКІ.

— Чамуж? — не здаецца мужчына, працягваючы засціланне. — Вы што, мужчынніколі не бачылі?

— Якое гэта мае значэнне?! — віснула поўная маладзіца. — Мы не збіраемся спавядацца перад вамі, каго бачылі ды ў якім стане. Вас тут не павінна быць!

— Чаму гэта? Вы хочаце лячыцца, а мне, значыць, нельга?

— Лячыцеся на здароўе, — падтрымалася седкуша парая, — толькі ў палац для мужчынаў боўкалідоры. А нам ня зручна сціне патрэбны!

— Ну, які тут ня зручнасці? — надзяваючы навалачку на падушку, казаў мужчына. — Я

вам перашкаджаць не буду. Буду ляжаць ціха, не бегаць, не гарцаваць.

— Але ж вы зразумейце, што на мтрэбабудзе пераапранацца, — не здавалася поўная, — а вы ж мужчына...

— Нуды кішто? Хіба я ніколі не бачыў, як жанчыны пераапранаюцца? Акалібітак, тоўтэлевізары зразможна і такога пабачыць... Я ж вас не ўем. Наадварот, магу дапамагчы нешта расшпіліць ці зашпіліць. Я гэты справы ўмею рабіць — несумнявайцеся. Перад вамі — майстар.

— Мужчына! Як вы сюды паселіцеся, то пашкадуеце! — падала голас старэнькая.

— Чаму гэта? — здзівіўся той.

Жанчына, як віно,
спачатку затуманьвае
галаву, а потым ста-
віць на калені.
Раман РУДЫ.

Уладзімір АДАМОВІЧ.

Анатолий ГАЙНО.

— Суседзі лопнуць ад зайздасці, што ў нас бананы растуць...

Васіль ФЛЁРКА.

— Боях рапутах, што з суседніх палат пры-
бгаюць мяне будзіць.

— Ой, томы — калегі! Я жыву ў прыватным
сектары! Як захрапу, то наўсёй вуліцы сабакі
пачынаюць перабрэхвацца!

— Вона пасцяннашыя галовы! — сумна
прамовіла сухапарая.

— Не! Трэба ісці да галоўнага ўрача! — ра-
шуча адрэзала поўная.

— А які гэтане дапаможа — ваўпраўленне
аховы здароўя патэлефануем! — падтрымала
яе старэнькая.

Утуюж хвіліну адчыніліся дзверы, і ў палату
зноў зазірнула медсястра. Незвяртаючы ўвагі
на здзіўленых пацыентак, яна запытала:

— Ужо гатова?

— Так! — адказаў мужчына.

— Заходзьце! — гукнула яна ў калідор. Двое
санітараў занеслі ў палату і паклалі ў ложак
жанчыну.

— Пазнаёмцеся, — сказаў мужчына. — Мая
жонка Алёнка. Будзе разам з вамі лячыцца.
... У палаце стала ціха...

Жанчыны пераглянуліся.

— Ды мы бмаглі і вас прытуліць, — здзіў-
лена глядзячы на мужчыну, раптам прамовіла
поўная.

— Ды, на жаль, ужо месцаў няма, — утон-
ейдадала сухапарая суседка з загіпсаванаю
нагою.

Віктар ПАПОЎ.

— Відаць, учора дображылава...
Анатоль ГАЙНО.

Сяргей СЕМЕНДЗЯЕЎ.

Класікаў зараз няма.
Ёсць толькі лаўрэаты.
Васіль МАМАЦЮК.

Алесь ЖОЛДАК

Пазычайла

Як пазычыў у Івана
Сто рублёў Цімоха.
Год мінуў, а не вяртае
Грошай, выпівоха.
Неяк згледзеў, як у бары
Той віно глытае.
— Ты чаму гэта, галубе,
Доўг мне не вяртаеш?
А Цімох насупіў бровы
І ў адказ Івану:

— Вось я зараз, мой харошы,
У нататнік гляну, —
І выцягвае з кішэні,
І блакнот гартае:
— Каваленка, Бугаенка,
Смактунок, Глытаеў...
Во, знайшоў за Івановым
І Скарабагатым.
Ты запісаны, Іване,
Толькі дваццаць пятым.
Бачыш, вунь перад табой
Доктар і рабочы.
Ну, а ты, нахабнік, хочаш
Без чаргі праскочыць...

— У інтэрнаце газ выбухнуў?
— Не, гэта Дзень студэнта
святкавалі.

Анатоль ГАЙНО.

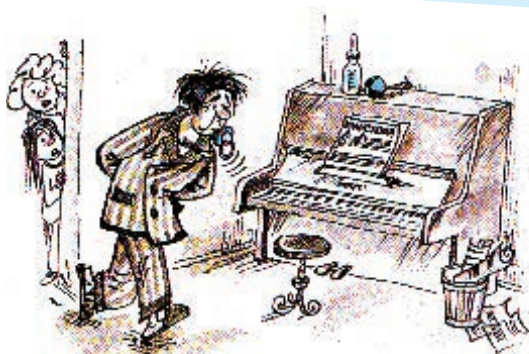
Пакуль язык давеў да
Кіева, дзядзьку звольні-
лі з працы.

Анатоль АБРЫНЬБА.

— Кажуць, што ў вас найлепшыя палітычныя прагнозы
знаходзяць...

Анатоль ВАСІЛЕНКА.

— Нечапай татку, ён працуе над калыханкаю.

Валерый ЧМЫРОЎ.

Усмешкі з канверта

Адрас

Да АндрэяўндзелюзабягаесябраСашка.

—Годзетабекалякам'ютэрасядзець.Надвор'епростадзіўнае.Давайлепшнапрыроду махнём.

— Давай! А на якім сайце?

Скарга

У аддзеле міліцыі:

—ЯхачупадацьскаргунасвайгокумаПятра. Ён разбіў у мяне на галаве пляшку.

—Выскардзіцеся,штоПятростукнуўвас па галаве?

—Прычымтутмаягалава?Упляшцыяшчэ было больш палавіны гарэлкі.

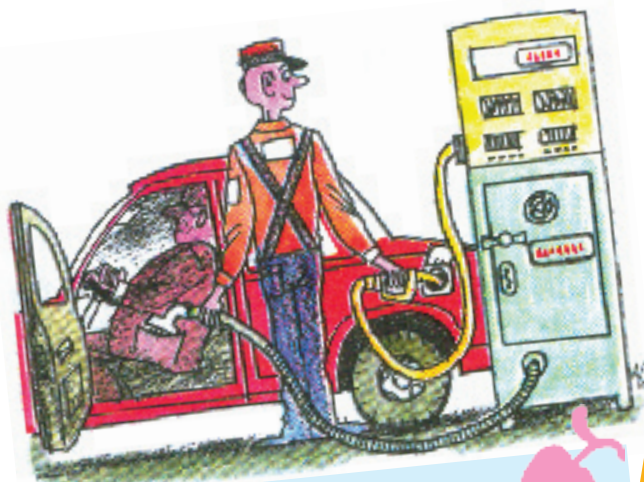
Такі час

—Сафійка!Тынамалявалавясёлкузтрох колераў, але ж іх сем, хіба ты не ведаеш?

— Ведаю, але эканомлю.

Надзея СЯМЕНА.

ЗукраінскайпераклаўКазімірКАМЕЙША.

Мікола КАПУСТА.

Мы і горы перавернем, каб не злазіць з печы.

Фларыян БОДНАР.

Іван САЎЛЮК.

Сяргей ФЯДЗЬКО.

Анатоль ЦЫРКУНОЎ

ЭПІГРАМЫ

Гора-аратар

Ліхі аратар-пустазвон
Крычаўзтрыбуныўмікрафон
Натоўпузкрыўдайідакорам:
«Хай каменем ў мяне кідае
Той, хто грахоў сваіх немае»...
Ў яго шпурнулі памідорам.

Багатым усюды добра

Хто прывык шырока жыць
У сваім палацы,
І на могілках ляжыць
На асобным пляцы.

З-за безграшоўя

З-забезграшоўясённяіпаэты
Ўзяліся за брутальныя
куплеты.

Каб раніцой было чым
пахмяляцца,
Прыходзіцца з папсою
забаўляцца.

Кампазітар-мічурынец

Ён вывеў нейкі новы сорт
шпінату,
Палепшыўгарбузовыяплады,
Вось толькі фартэп'янную
санату
Неможаскончыцьдоўгіягады.

Усё сваё

У хабарнікаў і барыг
У кішэнях еўра і даляры,
А ў літаратараў старых
Толькі ключы ды акуляры...
Затое кожны скажа горда:
«Omniameamecumporto».*

*«Усёсваёнашузсабой»(лац.)

Дрэнны прыклад

Ахоўнікаммаралінедатвару
Падлеткаў за свавольства
папракаць,

Пакульбабулідзеляганару
На сцэне будуць голая
скакаць...

Эпітафія сатырыку

Нарэшце супакоіўся навек
Для прайдзісветаў шкодны
чалавек,
Шмат іх цяпер з палёгкай
уздыхне:
Нікогаёнстыломнезакране...

Пасля шлюбу

Здаваласяўнявестахгурый,
Пяшчотна і слабая,
Чаму ж у жонках стала
фурыяй,
Сварлівай, злою бабаю?

На Лысай гары

Да святочнага стала
Ведзьма торт сабе спякла.
Ды прыйшоў галоўны чорт
І адзін з'еў гэты торт...
Пэўна, кажуць нездарма:
Роўнасьці нідзе няма.

Новы Сізіф

— Мне надакучыла дарма
Ўгару валун каціць,
Цяпер такіх дурных няма,
За ўсё трэба плаціць...

ДАЙЦЕ ПАРАДУ

Ліст у редакцыю

«Дарагія таварышы літаратары, атакса маработнікі чорнай, магчыма, каляровай металургіі!

Улічваючы важнасць пытання звяртаюся да вас за парадай.

Здарылася так, што нядаўна напісаў верш «Металаломігром», які стаўся байкай. Пра гэта даведаўся, калі мой першы літаратурны твор выйшаў у свет, а сціплажучы — быў надрукаваны ў нашай шматтыражнай заводскай газеце.

Адразу ж пасля гэтага май старнашага цэха Шышкін, якога прыціснуў словам і рыфмай за безгаспадарчасць, неэфектыўнае выкарыстанне металалому, зрабіў намёк на контмай будучых прэміі і іншых заахвочванняў. Я пачаў хвалявацца. Але Міша, мой сябра, сказаў: «Плюнь, Коля, на пагрозы... Яшчэ тры такія байкі, і ў нас будзе другі майстар цэха. Байка мяне ўразіла, калі я чытаў яе перад сном. У будучым толькі трэба больш рабіць у творах загібай і паваротаў».

Не супраць, відаць, каб я пісаў байкі, і інжынер завода Хобатаў — яму таксама ўдзяліў там увагі. На сходзе Хобатаў заявіў: «Гэта вельмі добра, таварышы, што пра хлеб чорнай металургіі клапаціцца слесар Бурачкоў. Але яму, відаць, улітаратурнай дзейнасці замінае яго непасрэдная работа? Гэта ж бядзе, мы можам дапамагчы...».

Падбядзёрыў і рэдактар шматтыражнай газеты. Вось яго словы: «Пішы далей, Бурачкоў. І ты альбо ўштаценай рэдакцыі апынешся, альбо дзе-небудзь у іншым месцы...».

Словы свае ён падмацаваў справай: даў мне заданне напісаць байку «Дапамога металургам неробіцаштурмам» праз каномію каляровых металаў.

Перш чым зноў узяцца за пера, я звяртаюся да вас з пытаннем: ці былі выпадкі, каб паэзія садзейнічала развіццю чорнай каляровай металургіі? Калі так, то прашу пацвердзіць гэты факт пісьмова, бо інжынер Хобатаў перамаўляе цахшодзень майстрам Шышкіным, і я сур'ёзды жуа будучыню свайго літаратурнага таленту.

Слесар-літаратар Мікола БУРАЧКОЎ».

Ліст у редакцыю прынёс Васіль НАЙДЗІН.

Малюнак Алега ПАПОВА.

Міні-яцюры

Ніна ГАЛІНОЎСКАЯ

Не зацугляў

Упарта рваўся да Парнаса:
Так зацугляць хацеў Пегаса.
Як узабраўся на Парнас,
Дар паэтычны тут жа згас.

Яўген МІКЛАШЭЎСКІ

Крывое люстра

— Як ты хочаш усім падабацца!
І ў люстэрках усіх адбівацца...
А між іх ёсць, напэўна, крывыя,
Што высмейваюць рысы жывыя,
Змяняць выгляд і воблік дзявочы...
Лепш глядзіся ў адно — мае вочы.
Зразумей, гэта люстра, якое...
— Разумею, яно ж і крывое.

Журналіст
з Магілёва
Віктар АРЦЕМ'ЕЎ
добра вядомы
чытачу
сваімі
публікацыямі
ў «ЛіМе»
і часопісе
«Полымя».
Даўно сябруе
Віктар Іванавіч
і з гумарам.
Свае занатоўкі-
бываліцы
ён сабраў
у зборнік
«Чарэйцаў Круг».
Сёе-тое з іх
прапанаваў
і чытачам
нашага
альманаха.

Як бакунаўцы ў Маскву ездзілі

Вёска Бакунавічы ў Чэрыкаўскім раёне не самая вялікая. Затое ў сярэдзіне мінулага стагоддзя была самая знакамітая, можа, не меней, чым тыя ж Аўцюкі. Пра іх тады і паміну не было.

У Бакунавічах жылі стараверы. Сваім розумам жылі заўсёды. Чужым — аніколі! Калі на лазні, якая была без страхі, вырасла добрая трава, то бакунаўскія мужчыны маладога бычка туды ўсцягнулі, каб ён свежанькай травіцай пажывіўся. Другім разам вавёрку лавілі ўсёй вёскай. А тая забегла ў каноплі (на той час ніхто ж не ведаў, што каноплі — наркатык) і сядзіць. Мужчыны скемілі, што без хітрасці вавёрку не зловіш. Яны прыцягнулі бярвяно і давай качаць на каноплях. Выгналі-такі вавёрку. Праўда, усе каноплі спляжылі...

А яшчэ да вайны (дакладна не скажу, да Першай ці Другой) бакунаўцы ў Маскву ездзілі. Бо аднаго дня, мабыць, пасля Масленіцы, бакунаўскія мужчыны ўсчынілі спрэчку: Бакунавічы такія ж, як Масква, ці лепшыя? Спрачаліся адзін дзень, другі, а на трэці вырашылі: трэба самім туды з'ездзіць, там і спрэчку скончыць. Адзін бакунавец ведаў, што да Масквы шляху якраз два тыдні, калі ехаць толькі на ўсход, толькі ціхай ступой і з усходу да заходу сонца.

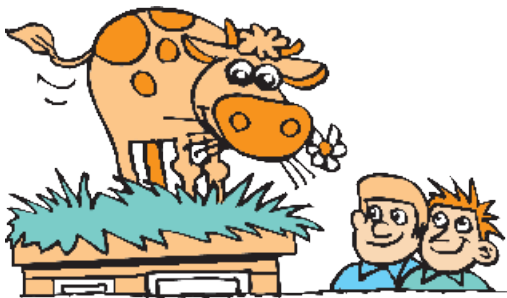
Сталі збірацца ў дарогу. Падрыхтавалі двое саней, вупраж, запас ежы сабе і корму — коням. Як назаўтра сонейка паказалася, дык запраглі лепшых коней (дарога ж доўгая) і на сані селі чацвёрэ самых разумнейшых бакунаўцаў (на сходзе выбіра-

лі), у тым ліку і той, які ведаў, у якім баку ўсход і колькі часу ехаць.

Ехалі дзень, другі, трэці... Настаў і сёмы дзень, якраз палова шляху будзе да вечара. На захадзе сонца папрасіліся ў адной вёсцы на начлег. У пуні ўкінулі корму коням. Самі павячэралі і ляглі спаць. Не спалася толькі таму, хто дарогу на ўсход ведаў. Пайшоў ён на двор, быццам бы па сваёй патрэбе. Ды і паставіў сані аглоблямі наадварот, г. зн. на захад...

Ранкам прагнуліся бакунаўцы. Запрэгли коней і — у дарогу: туды, куды аглоблі паказваюць.

...Канчаецца другі тыдзень падарожжа. Хутка Масква. На захадзе сонца бакунаўцы ўбачылі вёску:

— Глядзіце, мужыкі! Масква такая ж, як нашыя Бакунавічы.

Пад'ехалі бліжэй. Хаты можна разгледзець.

— Праўду сказаў Грышка! Масква і не лепш, і не горш.

— Ой, божанькі, праўда! Глядзі, вунь твая жонка ваду нясе з крыніцы.

— А твая — бялізну з вярэйкі здымае...

З тае пары бакунаўцы больш не спрачаюцца, бо Бакунавічы, не раўнуючы, як Масква. Самі бачылі.

Пачуў я гэты аповед у Чэрыкаве ў 1955 годзе ад Ліпянкова Уладзіміра Ільіча. І як жа быў здзіўлены, калі праз трыццаць гадоў у Карэліі праслухаў ад экскурсавода такі ж, слова ў слова, аповед. З тою розніцаю, што

яна расказвала, як карэлы ў Маскву ездзілі.

Ці то чэрыкаўскі беларус завёз гэтую «байку» ў Карэлію, калі быў там на лесанарыхтоўках, ці мо прывёз яе з карэліцкіх лясцоў і «прыладзіў» да бакунаўцаў. Таго не ведаю і наўрад ці буду ведаць...

Фёдар і Праскоўя

Вялікая група радзішынцаў (саней трое ці чацвёрта) паехала ўзімку ў суседнюю вёску Займішча на хрэсьбіны. Таго шляху — рукой падаць, усяго нейкіх два кіламетры.

...Вярталіся, захмялелыя, ужо пад раніцу. А тут мяцеліца яшчэ падхапілася. Дарогу замяло. Словам, збіліся са шляху. Спыніліся. Пачалі ўглядацца ў наваколле.

Збоку цямнеецца нейкая будыніна. У акне агеньчык ад капцілкі мільгае. На першых снях сядзеў Фёдар Казлоў. Яго і паслалі даведацца, як дабрацца да Радзішына.

Фёдар падышоў да хаты, пастукаў у шыбу і пытаецца:

— Цётка, якая гэта вёска? Ці далёка да Радзішына?

— А гэта і ёсць Радзішына, — адказвае жанчына.

— А чыя гэта хата?

— Фёдара Казлова.

— А ты хто будзеш?

— Я жонка яго, Праскоўя...

Вось дзе было рогату! Колькі дзён запар смяялася ўся вёска.

Мая маці Маўра таксама гасцявала тады ў Займішчы. Па дарозе ў сумётах згубіла галёшы з валёнак. І часта ўспамінала тую вясёлую гісторыю з Фёдарам і Праскоўяй.

І ў лужыне ўтапіцца можна

На адным з кадзінскіх хутароў жыў Сцяпан Якавіцкі. Гаспадарлівы, май-

стравіты чалавек. Перасяліўся ён у Халмы, што над Дняпром. Лодку сабе змайстраваў. Праўда, на самім хутары аніякага вадаёма не было, да таго ж Сцяпан зусім не ўмеў плаваць. І ўсё ж ездзіў на лодцы па Дняпры, рыбацый.

Пасля вайны ў Магілёве быў толькі адзін мост праз Дняпро, далёка ад Халмоў. А горад — вось ён, толькі праз раку перабрацца. Вясковыя кабеты ўпрасілі Сцяпана перавозіць іх цераз Днепр — туды і назад.

Аднаго разу паехалі яны з клункамі жыта ў млын. Назад вярталіся з мукой. Лічы, перавёз іх Сцяпан, але перад самым берагам паспяшаліся жанчыны прайсці наперад, лодка закалыхалася і — перакулілася.

Сцяпан плаваць не ўмеў і таму з усяе сілы пачаў біць па вадзе рукамі і нагамі. Пырскі ляцелі ва ўсе бакі, аж нічога бачна не было. Калі Сцяпан выбіўся з сіл, то рашыў: «Ат, буду тапіцца! Пэўна, лёс такі». Апусціўся на дно рэчкі, а галава тырчыць: вады па пояс ці таго меней. А кабеты спадніцы прыўзнялі, каб не замачыць, і на яго дзівацца...

Затым доўга смяяліся, як Сцяпан у лужыне хацеў утапіцца.

Ніхто не смяяўся

Было гэта больш за паўвека таму. У 1950 годзе ў Парычах у ноч на 1-га красавіка на пошце дзяжурыла дзяўчына. Сумавала ў адзіноце, пакуль не ўспомніла, што наступіў дзень жартаў. Каму патэлефанаваць? Абанен-

таў мала, і тыя — начальства. Крутанула апарат на нумар пажарнікаў:

— Ратуйце склады нарыхтэбожжа! Пажар!

Пажарнікі паспешна запрэгли коней у павозку. Па дарозе да іх далучыўся і раённы пракурор Айзенштат (той надзеў боты на босыя ногі і на негліжэ накінуў шынель).

Праз лічаныя хвіліны былі каля пакаў заўзбожжасховішча. Агню не бачна. Туман вельмі ўжо густы. Аб'ехалі ўсе будынкі. Ціха. Цёмна. З саламяных стрэх — кап-кап, кап-кап — вада паволі сцякае. Вясна пачалася.

Нехта ўспомніў, што сёння 1-га красавіка. Пракурор даў каманду:

— На пошту!

Сувязістка спалохалася. Маўчыць. Нарэшце прызналася:

— Я пажартавала...

Над жартаніцай быў суд. Прысудзілі два гады турмы. Адсядзела дзяўчына, як кажуць, ад званка да званка.

Не засмяяліся з яе жарту ні пажарныя, ні пракурор, ні парычаны...

«Дакажы, што ты муж!»

Жонка штодня папікае свайго мужа: «Ты такі, ты гэтакі, ты не туды хадзіў, ты не тое рабіў!..»

А ён чалавек памяркоўны, заўсёды цвярозы, кемлівы, гаспадарлівы, слова дрэннага на яе ніколі не сказаў.

Цешча між тым усё чуе і бачыць. Аднаго разу слухала-слухала доччыны папрокі ды і не вытрымала:

— Зяць, а зяць! Вазьмі ў рукі гуж ды дакажы, што ты ёй муж!..

Аддала доўг

Дар'я, стрыечная сястра (дачка дзядзькі Макара з Рудзіц), выйшла замуж. Жылі маладыя нейкі час без прыгод.

Але аднаго дня яе муж выпіў звыш меры. Прышоў дахаты, прычапіўся да жонкі без дай прычыны ды яшчэ і ўдарыў. Яна змаўчала: што п'янаму дакажаш?

Мінула ноч. Дар'я прыгатавала сняданак. Потым узяла ладны дубец, пабудзіла мужа і кажа яму:

— Ты ўчора мяне п'яны цвярозую пабіў, а я сёння цябе цвярозага паб'ю!

І дубцом, дубцом яго!

Ён да яе:

— Адарка, за што ты мяне так?

А яна яму:

— Я табе доўг аддаю!..

Пасля таго муж на жонку ніколі рукі не падымаў.

Дзе заяц сала ўзяў?

Зімовым марозным адвячоркам прыехаў бацька Дзмітрый са Шклова. З прамерзлай торбы дастаў кавалачак сала, што застаўся пасля дарожнага абеду, і працягнуў малому сыну:

— Трымай, Уладзік, гэта табе заяц падарунак перадаў.

— А што, заяц кабана забіў? — здзіўіўся хлопчык.

Ці ж з прывітання цукерак наясіся?

У Алега бацькі — настаўнікі. Паехалі ў райцэнтр на жнівеньскую нараду. Сход зацягнуўся, у краму зайсці не

паспелі. Вярнуліся дамоў з пустымі рукамі. Маці, каб неяк падлагодзіцца да сына, кажа:

— Алежка! Табе цётка Вольга прывітанне перадавала!

— А ці ж я з таго прывітання цукерак наемся? — усхліпнуў хлопчык.

«Пастанавілі: лугі нашы!»

Вёска Займішча, непадалёк ад ляснога масіва Гебелеўшчына, што на Шклоўшчыне. На прызбе каля сялянскай хаты штодня збіраліся вясковыя мужчыны. Размовы вяліся на ўсялякія тэмы.

Аднойчы нехта прынёс газету «Камунар Магілёўшчыны». Яе ўзяў у рукі селянін, якога ўся вёска ведала як чалавека непісьменнага. Засяродзіўся. Чытае. Сусед падказвае:

— Ты ж, Мікола, газету дагары трымаеш! Пераварні. Ды чытай уголос, каб усе чулі.

Рабіць няма чаго, пачаў чытаць:

— Паст..., паста..., пастан... Ага! Пастанавілі: лугі нашы!

Выбухнуў дружны рогат усяго гурту. Сапраўды, было з чаго пасмяяцца, бо загаловак газетнага артыкула гучаў так: «Пастанова Лігі Нацый».

«Які дурань табе грамату падпісаў?»

Загадчык сельскага клуба з Бялыніцкага раёна прыехаў у Магілёў скардзіцца, што яго з пасады звольнілі. Начальнік пагарту працоўную кніжку, іншыя паперы і гаворыць:

— Правільна цябе звольнілі. Дрэнна працаваў.

А той не пагаджаецца:

— Ды не, добра працаваў! Мяне нават граматай узнагародзілі!

— Які дурань табе грамату падпісаў?

— Вы, Іван Васільевіч! Глядзіце, вось ён, ваш подпіс!..

Анекдот ад пацыента

Адзін хворы хадзіў, хадзіў да ўрачоў — аніякага толку. Дайшлі да яго чуткі, што ў суседняй Грузаўцы нехта лячыўся «жывой» і «мёртвай» вадой.

Прышоў ён у вёску. Зайшоў у першую хату і пытаецца:

— Гэта ў вашай вёсцы мужчына лячыўся «жывой» і «мёртвай» вадой?

— Ага, у нашай. Ды толькі ён памёр, пухам яму зямелька.

— А калі хворы пачаў піць тую вадку?

— Ды яшчэ калі быў зусім здаровы!..

Вячоркі

Бабуля Хадора з радасцю ў голасе пераказвала нам, малым дзецям, як даўней (калі яшчэ былі хаты-курніцы, у якіх не было комінаў) сялянскія хлопцы і дзяўчаты збіраліся зімовымі вечарамі на вячоркі. Пры лучыне ці смаляным карчы яны пралі пражу, спявалі песні, ладзілі гульні... Рыхтавалі няхітрую вячэру. Часам хлопцы маглі і ў суседскі склеп зазірнуць: замкоў на дзвярах тады ўвогуле не было.

Аднаго вечара прынеслі аблупленую тушку зайца. Кладзі ў гаршчок ды вары. Так і зрабілі. Вельмі смачная атрымалася страва. А калі ўволю пад'елі, у хату завітаў сусед. Усмінуўся:

— Зайца майго з'елі? Смачны?

— Вельмі смачны!

— Ну, то на здароўе! Але ж гэта кот. Надакучыў мне, збродлівы, дык я яго для вас і падрыхтаваў. Бо ведаю, што цягаецца ў мой склеп!

Што тут было! Хто паспеў выбегчы на вуліцу, а хто — не... Вячэру тую на ўсё жыццё запамнілі...

Шарубіха

Жыла ў Ордаці баба, Шарубіхай звалі, па прозвішчы мужа. Ведалі яе не толькі ўсе ардачане, а і ў навакольных вёсках. Праславілася.

Аднекуль здалёк прыехаў у Ордаць чалавек. Грушы прадае. Падыходзіць да воза Шарубіха:

— Ай-яй-яй! Якія ж вялікія грушы! Добры чалавек, скажы мне, а дзе ж яны такія растуць?

— На вярбе, жанчына.

— Дзе? На такой вось вярбе? — і Шарубіха пачала ўзірацца на вярбу, што расла побач.

Садоўнік таксама глядзіць уверх на тую вярбу і расказвае жанчыне байкі, як тыя грушы растуць. А Шарубіха тым часам спрытненька накідала з возу груш у прыпол спадніцы і падалася ў хату.

Суседкі бачылі ўсё. Смяяліся...

Другім разам быў у вёсцы бацюшка. Заходзіў у кожную хату, тварыў малітву... Сяляне яму за тое дзячылі: хто каўбаскай, хто кусам сала, хто збожжам. Ну, і частавалі, вядома.

Зайшоў святар і да Шарубіхі. І хоць дагэтуль пабываў у дзесятках хат, прымаючы ў кожнай па адной царцы, не адмовіўся ад пачастунку і тут. Закусіў хлебнай скарынкай і маленькай шкваркай.

Шарубіха хвалюецца:

— Бацюшка! Што ж вы не закусваеце?

— Закусіў я, дзякуй.

Тая не на жарт устрывожылася:

— Што вы, бацьшэ! Г... вы з'е-лі! — і да мужа:

— Сямён! Аблупі яйка ды солі пасып!..

Сяляне, праўда, расказвалі крыху па-іншаму, але тое на паперу не кладзецца.

Як дзядзьку частавалі

Дзядзька Адам Трафімаў (муж бацькавай сястры Маўры) мне запомніўся па такім эпізодзе. Быў ён у нас у гасцях. Бацька ў той дзень дзесьці паехаў, маці — на працы ў калгасе. Частавала гасця бабуля Хадора. На стол паставіла чацвярцінку гарэлкі (у той час сяляне выпівалі нячаста і мала: чацвярцінкі хапала), суп і каўбасу.

Дзядзька Адам, выпіўшы чарку, стаў закусваць. Да каўбасы дакрануўся раз, другі, але есці не стаў. Бабуля Хадора занепакоілася:

— Добрая каўбаса, Адаме! Чаго ж не адведзеш яе?

Дзядзька мусіў сарамліва прызнацца:

— Не магу разрэзаць.

Бабуля падхапілася, кінулася да талеркі, каб парэзаць каўбасу, і войкнула:

— Ай-яй! Гэта ж свінны хвост! Пераблытала я, Адаме!

Яна хуценька дастала з печы чыгунку і паклала на талерку каўбасу. Дзядзька Адам павесялеў і з апетытам умяў пачастунак...

Пазней, у розны час, як толькі ў нашай сям'і ўспаміналі дзядзьку Адама, які загінуў на фронце, то ўгадвалі і гэты выпадак з каўбасой.

Трасцу еў

Старшыня калгаса прывёў раненька дадому прадстаўніка ўлады ці то са Шклова, ці, можа, з самога Магілёва. Загадаў жонцы, каб пакарміла чалавека, а сам пайшоў у калгасную кантору.

Гаспадыня толькі што распаліла ў печы. Снядак яшчэ не гатвала, таму запыталася ў гасця:

— Ці елі вы што сёння?

— Трасцу еў, — з ветліваю усмешкаю адказаў чалавек.

І гаспадыня стала спакойна завіхацца каля печы далей: ведама ж, чалавек не галодны, няхай крыху пачакае. Ды і страву еў нейкую мудрагелістую, модную — трасцу...

Неўзабаве вярнуўся гаспадар:

— Ці пакарміла ты гасця?

— Не яшчэ. Скажаў, што еў ужо, трасцу нейкую. Дык я рашыла пачакаць, пакуль бульба зварыцца.

— Што ты нарабіла! — аж падскочыў гаспадар. — Трасцу еў — гэта значыць, што нічога не еў!..

Пасмяяліся потым усе разам, паснедалі. І новае слоўца ўвайшло ў лексікон вяскоўцаў.

Пятак

Цацак для дзяцей у той даваенны час не было амаль ніякіх. Маленькаму хлопчыку ці то далі, каб забаўляўся, ці то сам знайшоў на падлозе пятак — манету вартасцю пяць капеек. Нагуляўся. Вырашыў — дзіця ж! — і на смак пакаштаваць. Паклаў манету ў рот і... нечакана праглынуў. Якраз маці ўбачыла. Расхвалявалася. Павезлі хлапчука да «фэршала».

Доктар уважліва агледзеў малага і параіў пачакаць: ану ж гэты пятак сам выйдзе. Так праз пару дзён і здарылася... А паколькі пра тое здарэнне ведала ўся вёска, то нехта, убачыўшы хлопчыка на вуліцы, прамовіў:

— Гляньце, вунь наш Пятачок ідзе!

Было ў хлопчыка да гэтага добрае гучнае імя — Анатоль, але з таго часу ўсе называлі яго не інакш, як Пятачок. А калі падрас, памужнеў, дык пачалі клікаць больш паважліва — Пятак. Жаніўся, дзеці пайшлі, пазней — унукі... І ўсе былі — Пятаковы.

Сёння няма ўжо ў вёсцы нікога з Пятаковых: старэйшыя паўміралі, а маладзейшыя жывуць па іншых вёсках і гарадах. Відаць, там яны ўжо і не Пятакі...

Язёрскі серадняк

У пасляваенныя гады сяляне жылі небагата. Толькі з рэчкі, лесу ды свайго агароду трымаліся людзі і ў вёсцы Язёры Чэрыкаўскага раёна. Хадзілі сяляне часцей за ўсё з кошыкамі і з торбамі. А каб зручней было несці паклажу, падвешвалі торбы наперавес: спераду і ззаду.

— Вунь пайшоў язёрскі серадняк, — кажа мне неяк знаёмы, старэйшы кінамеханік раёна Уладзімір Ліпанкоў.

— Адкуль ты ведаеш, што ён серадняк? — пытаюся.

— А хіба сам не бачыш? Паглядзі добра: торба спераду і торба ззаду, а сам — пасярэдзіне. Значыць, серадняк!..

Яшчэ два разы: Гаўрыла!

Вядомы беларускі літаратар, прафесар, былы выхаванец Ліменскай школы-камуны Іван Васільевіч Гутараў у кішэню за словам ніколі не лез.

У канцы 40-х гадоў мінулага стагоддзя я чуў у Магілёве пра яго такую гісторыю. Было тое яшчэ перад вайной. Паехаў Іван Васільевіч у Мсціслаўскі раён. На станцыю Крычаў цягнік прыбыў у начны час. Цемень, ды яшчэ і дождж прысыпаў. Гутараў пайшоў напярэмак праз чыгунку і заблудзіўся. Нарэшце ўбачыў чалавека ў брызентавай накідцы, у башлыку. Падышоў да яго, па-сяброўску ляпнуў рукой па плячы і сказаў:

— Здароў, Гаўрыла! Як тут прайсці на вёску Воўкаўку?

Чалавек павярнуўся да яго тварам і адказаў, як адрэзаў:

— Плаці штраф дзесяць рублёў за незаконны пераход чыгуначнага палатна!

Прафесар моўчкі дастае з кішэні тры чырвонцы (немалыя па тым часе грошы) і аддае вартаўніку.

— Няма здачы, — кажа той.

— Ну, тады яшчэ два разы: Гаўрыла! І будзем квіты.

Вартаўнік свайго імя так і не назваў. Але дарогу ўсё ж падказаў...

Гэтыя
старонкі
альманаха
адрасаваны
нашаму
маленькаму
чытачу,
клічуць яго
ў свет,
дзе шмат
прыгожага,
вясёлага,
загадкавага,
казачнага
і павучальнага.
Калючык
запрашае да
супрацоўніцтва
літаратараў,
мастакоў
і дызайнераў,
чакае ад іх
новых цікавых
і займальных
твораў для
дзяцей.

Лёля БАГДАНОВІЧ

КЕШКА

Ёсць у Віці папугай
Па мянушцы Кешка.
Сам з сабою размаўляе
І дзяўбе арэшкі.
А як мяўкне кот Самсон,
Кешка замаўкае.
— Бо з катамі, —
кажа ён, —
Я не размаўляю.

ХОВАНКІ

Смяецца сонейка
з люстэрка —
У хованкі гуляе з Веркай.
На сценцы раптам
выплывае,
У посуд мамін заглядае.

То, як стракаты матылёк,
Налямпусядзенезнарок.
Змарылася дзяўчынка:
«Досыць. Цяпер мяне
Знайдзі ты», — просіць.
Сядзіць за шафаю малая,
А сонца Верку не шукае.

ЯЕЧНЯ

Тупаў вожык каля рэчкі,
Нёс у рэшаце яечкі.

Па сцяжынцы шустра
Зайка бег насустрач.
Зачапіліся за пень
Рэшатам, канечне.
Вожык з зайкам
цэлы дзень
Елі ў смак яечню...

ВЯСЁЛАЯ НЕБЫЛІЦА

Няньчыцькошкакацянятка,
Пеўнік з куркай —
куранятка.
У каровы нашай Мушкі
Сын — бычок,
дачка — цялушка.
У казы ёсць казлянятка,
Ёсць у мышкі
мышанятка,
У лісіцы — лісянятка,
У зайчыхі — зайчанятка.
Мышка з кошкай
сябравала,

З зайкам козачка скакала.
А бычок з сястрой
цялушкой
Кацяня у люльцы гушкаў.
Ліска з куранём спявала.
Дык ці праўду я сказала?

КОЦЯ

Коця-каток,
Чырвоны раток,
Маленькія вушкі,
На лапках падушкі.
Вось прыслухаўся: здаецца,
Падпадлогаймышскрабецца.
Навастрыў наш Коця вушкі,
Кіпці выпусціў з падушкі...
Пазяхнуў, расплюшчыў вочы,
І... да малака пакрочыў.

ЧЫСЦЮХА

Хто там плюхаецца ў ванне,
Гэтак мыецца старанна,
Ды і песеньку спявае?
Гэта Волечка малая.
З мылам мые
Ручкі, шыю,
Ножкі, валасы і вочы —
Пойдзе чыстая ў садочак.

Як у вокны глянуў ранак,
Паімчаліся мы ў краму.
Дзень прабегалі дарма,
Бо і ў краме іх няма...

ТАПКІ НА ГУСІНЫЯ ЛАПКІ

Гусак енчыць: «Га-га-га!
У мяне баліць нага.
Пракалоў яе на цвік я,
Бо не маю чаравікаў».

ПУЖЛІВЫ МІКРАФОН

Антон спяваў у мікрафон,
З апошніх сіл стараўся.
Так моцна гарлапаніў ён,
Аж мікрафон спужаўся...

Малюнак Рамана ШЫКА.

Загадкавыя калючынкі

Уладзімір МАЦВЕЕНКА

На кусце
У лесе рос.
Грэла сонца,
Вецер трос.
А як выспеў
Гэты зух —
На вавёрчын трапіў
Зуб.

(хеду)

Шапка
Бегае ў бары,
Дзе вада
І шмат кары.
Бо кара —

То не сакрэт —
Пойдзе шапцы
На абед.

(бабед)

Белы,
Быццам снег,
Да вады
Пабег.
Плаваў,
Як умеў,
Колькі захацеў.
Выскачыў
Затым

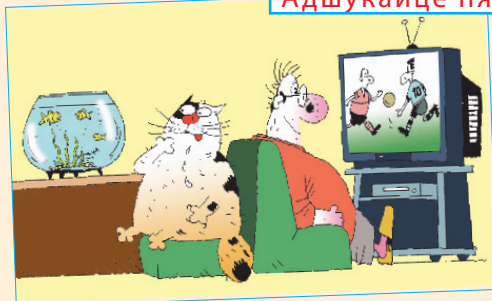
З той вады —
Сухім.

(гусак)

Мышак ловіць,
Ды не кіска ён.
Лісты носіць,
Ды не пашталён.
Каб лісе
Не трапіць на зубок,
У калючы
Скруціцца клубок.

(вожык)

Адшукайце пяць адрозненняў.

Вольга ЛАБАЖЭВІЧ

Без рук, без ног
Малюе так,
Сапраўдны нібыта
Мастак.

(Мароз)

Рассыпаўся гарох
На семдзесят дарог.

(град)

Што ўніз расце
вяршыняй?

Засвеціць сонца —
хутка згіне.

(Ляцвя)

Брат да брата едзе
ў гасці,

Ды хаваецца
ён штосьці.

(Сонца і месяц)

Рассыпалася ноччу
зерне,

А раніцай ніхто
не верне.

(Зоркі анімаваны)

На дзесяцярых
братоў
Хапае двух кажухоў.

(Рукавіцы)

Пераклад
з рускай мовы.

Галава перашкаджае

— Ты, Віцька, ужовялікі. Час зарозум брацца, — павучае дзед унука.
— Дыяштодзень заягобяруся, але мне галава перашкаджае да яго дастаць, — апраўдваецца ўнук.

Шкада кароўку

Цётка Зося доіць карову. Маленькая верачка глядзіць на гэта і ўздыхае:
— Цёця малакоў кароўку адбірае...

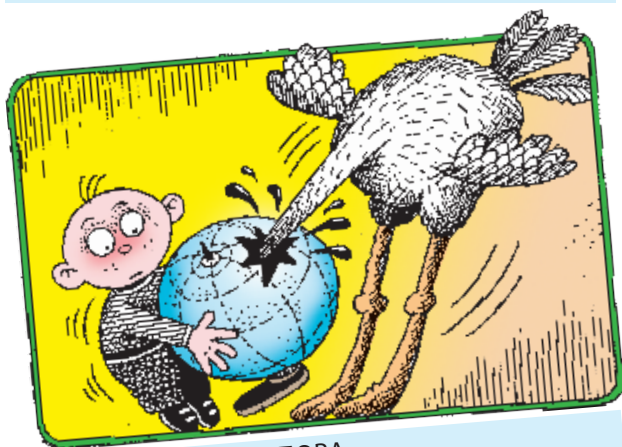
Лаві яго!

Маці варыць крупнік. Ён закіпеў і выцякае з каструлі.
Стасік усхвалявана крычыць:
— Суп уцякае! Хутчэй лаві яго!

Малюнок Алега ГУЦОЛА.

Малюнок Алега ПАПОВА.

Малюнок Алега ГУЦОЛА.

Спалохалася

Пачаліся гримоты і свінцовыя блокі
закрылі неба. Не стала і сонейка.

Я зэпка тлумачыць тату:

— Вось бачыш, сонейка гримот спа-
лохалася і схавалася...

Запісаў Віктар ЛОЎГАЧ,
Гомельская вобласць,
г. п. Акцябрскі.

Хачу многа!..

Васілёк — звычайны хлопчык. Не-
звычайнае ў ім хіба толькі тое, што ён
надта любіць салодкае. І калі яго хто-
небудзь частуе ласункамі, ён заўсёды
дзякуе, а летутжа прыгаворвае: «Хачу
многа!» Заімават мянушка замацава-
лася — «Васілёк Хачу Многа». Хлопчыка
ўсе ўсям'і вучылі, што сквапнасць —
дрэнная рыса, але ўсё дарэмна.

— Дай, бабуля, мне яблыкаў. Дыне
адзін, а многа...

— Купі мне, мама, арэхаў. Толькі
многа купі!

— Прынясі мне, тата, цукерак. Толькі
многа каб было!

— Чаму, дзядуля, ты мне толькі адну
грушу прыніс? Хачу многа!

Аднойчы бабуля Ганна не вытрымала:

— Чаму ж табе, Васілёчак, усяго трэ-
ба многа? У цябе ж галава адна, рот
адзін і язык адзін...

— А ў мяне зубоў многа! — знайшоў-
ся Васілёк.

Бабуля засмяялася і вымушана была
даць унуку прычэння. Многа прычэння!..

Даслаў Канстанцін КАРНЯЛЮК,
г. Віцебск.

Комікс на мотывах славіянськїх казак

Андрэй за ўсіх мудрэй

Цікава,
пра што гэта
гісторыя!..

*Пайшоў Андрэй у
іншы горад, а шлях
туды быў праз лес.*

Прайшоў нейкі час...

Капайце
глыбей!
Яшчэ глыбей!

Пакуль —
нічога, акрамя
карэнняў.

Здаецца, ты
абдурый нас,
хлопец!

Нават
не думаў.
Вылазьце!

*Паспрабавалі
разбойнікі
з ямы вы-
брацца па-
аднаму — не
атрымалася.
А қалі сталі
адзін аднаму
на плечы, дык
адразу выбра-
ліся, хоць яма
вельмі глыбо-
кая была.*

Сяброўства — вось
сапраўднае багацце!
А без сяброў і мех
золата не дапаможа.

Мастак Аляксандр КАРШАКЕВІЧ.

Чарговая гісторыя ў наступным нумары.

На Лысай гары, у вялікай нарыжы-быў стары Барсук.

Сабраўся ён не як сястру праводаць, а як за сінім возерам, удрымучай пушчы жыла.

Паклаў у торбачку акрайчык хлеба, трысушаныя баравічкі, жалудоўнасыпаў і, як толькі світаць пачало, ударогу рушыў.

Убачыў Барсука Янот, вылеззду плады пытае:

— Куды ідзеш, Барсук?

— За сіняе возера, удрымучую пушчу. Сястру праводаць.

— Вазьмі мяне з сабой! — просіцца Янот. — Хачу свет пабачыць.

— Добра. Удвух весялей будзе.

Хацеў Янот сабой ударогу крыху морквы ўзяць, але паленаваўся. Маўляў, патрэбна яна мне, як лыса мугрэнь, без яе абдыся. Так і пайшоў з дому ні з чым.

Ужо і сонейка на чыстае неба ўскацілася. Птушкі спяваюць.

Ідуць яны дый ідуць, ажно Ласку лёгкаю, як матылёк, на палянцы сустрэлі. Даведалася Ласка, куды Барсук з Янотам шлях трымаюць, і да іх папрасілася. Скача за імі ў след, спяшаецца, аж прападна мацунак забылася.

Ідуць яны дый ідуць, а возера таго з пушчаю і блізка не відаць. Сонца за цёмную хмару схавалася. Пярэнь, як жармаці, ударыў,

ажно зямля здрыганулася і дрэвы захісталіся.

Янот перуна, як чорт крыжа, баяўся. Пабялэў, нібы смерць. Дакараеся бе, як з Барсуком унаблізкую дарогу выправіўся...

Але перакалі яны не як грывоты і далей пайшлі. Ласка ўжо не скача. Ідзе, нібыта не сваімі нагамі.

Янот ужэ сцізахацелася. Зірне ён на барсукую торбачку, як воўк на авечку. Убачыў каля дарогі дзічку і абрадаваўся. Грушак на ёй, маленькіх, зялёных, штора сына траве. Страсянуў Янот

дзічку, падняў адну грушку, пакаштаваў дый скрывіўся. Кіслая, ажно па шэнкі зводзіць.

Прайшлі сябры шчэ з паўварсты і каля паваленай ветрамелкі спыніліся. Барсук нарэшчэ торбачку развязаў. Паклаў на калоду акрайчык хлеба, стаў дзяліць на тры роўныя кавалачкі.

— Свой хлеб — і на калодзе абед! Гэта ж наш паратунак! — закрычаў адрада сці Янот.

І Ласка зноў заскакала, як козачка.

— Але, ідзеш на дзень, а хлеба бяры на два, — заківаў галавою стары Барсук. — Зразумелі навуку?

Падмацаваліся яны брыхам, баравічкаў жалудамі пакаштавалі і зноў палясной сцяжынцы затупацелі...

Василькова радасць

Ноччу выпаў сняжок, густавы белі ўзямлю, хаты і дрэвы, рыпеў пад нагамі. Але выглянула з-за марсонейка — і заплакалі капяжы, нападворку з'явіліся невялікія лужынкi. Уіх чырыкалі, купаліся шэрыя верабейкі.

Нестрываў, выбег нападворакі Васілёк. Пастаяў лужынкi, уякой вёсяліліся верабейкі, і да дзеда Мікіты, у яго майстэрню скіраваў.

Атампіла гудзіць. З-пад ястружак насыпалася. Дзед Мікіта зэдлік майстраваў. Убачыў унука, усміхнуўся. Відаць, спадабалася яму, што Васілёк яго работай цікавіцца. Выключыў станок ды кажа:

— Васілёк, скорашпакі прылятуць. Лаўка нікуды не дзенецца. Давай лепш некалькі шпакоўняў зробім.

— Давай, дзядуля, зробім! — запляскаў ад радасці ў далонькі Васілёк.

Давечарая ніз майстравалі аж ночатыры шпакоўні. Тры павесілі ў садзе на бялынях, а чцвёртую — надубе, ля самай сажалкі на выгане.

... І вось аднойчы, надзівасонечным, цёплым днём у сад прыляцелі шпакі. Яны хутка заўважылі на бялынях шпакоўні і паяліліся ў іх. А тая шпакоўня, што вісела на дубе, птушкам чамусьці не спадабалася. Яна засталася пустой.

Засумаваў Васілёк. А дзед Мікіта і кажа яму: «Не хвалюйся, унучак, шпакам домік не спадабаўся, дык вераб'ям падыдзе». Але прайшоў ты дзень — другі, а шпакоўня на дубе так і засталася незаселенай.

Яшчэ больш засумаваў Васілёк. Усю ноч не спаў. Араніцою, калі ў сад зелясва іх домікаў заспявалі птушкі, ушхпіўся і дадуба пабег. Глядзіць, а на ім вавёрачкамі тусіцца. Прыгожая такая, рыжавата-чырвоная, а вушкі — з кутасі камяна канцах. Цокнула на Васілька і шуснула ў домік.

Навіна аб тым, што ў Васільковай шпакоўні надубе пасялілася вавёрка, маланкай прляцела паўсёй вёсцы. Паглядзець на яе прыбеглі Васільковыя браты — Алеська, Пятрусь і Лявонка. У іхніх шпакоўнях усадзета кама жылішпакі. Але вось каб вавёрка пасялілася, такога яшчэ не было!

Радасці ж Васілька не было межаў...

Малюнак Аляксандра КАРШАКЕВІЧА.

Узялёненькім садочку,
На зялёненькім
грудочку,
Непрыкметная як
быццам,

Жыла Котка-працаўніца.
Меладомзвычайнысамы,
Двое дзетак, нават маму.
Удварышчыневялічкім—
Курка, Гуска ды Індычка.
Ну, а клопатаў хапае,
Пра сямейку Котка дбае.
Котка з раніцы шчыруе,
Нешта мые і шаруе.

Аяшчэёсцьклопатгэткі—
Паліваць у садзе кветкі.
Цэлы дзень, а то і ўночы
Котка вёдрамі бразгоча,
Рэчку вычарпаць баіцца,
Котцы мроіцца і сніцца:
Ля варот яе — крыніца.

Бачыць неяк пад абед:
Пёс ідзе, яе сусед.
Котказпросьбай(дыякой!):
— Бачыш, суха як вакол?
Трэбанамкапацькрыніцу.
Ты ж капач нядрэнны
быццам.

Хоць нялёгкая работа,
Я аддзячу табе потым.
Той адразу за вароты:
— Не па мне твая работа.
Я не піць, а есці ласы,
Дый зусім не маю часу.

* * *

Пёс пад вечар заявіўся.
Бачна, добра пажывіўся.
І ў запас спажыву мае:
Костку у зубах трымае.
Супыніўся каля саду,
Плотісадабвёўпагляддам.
Косткукінуўшыпадвішню,

Хітрая Котка Казка

Ямку рыць пачаў увішна.
А пасля закопваў яму,
Дзесхаваўзапастойсамы.
— Вось дык кус здабыў
жаданы,

Будзе добрым і сняданак.
Ды, наеўшыся, заўжды
Вельмі цягне да вады.
І шукаць яе ў адчаі
Самі ногі паімчалі.

Коткаўсклікнула,хітрыца:
— Будзе ў нас
цяпер крыніца!

Тут жа костку адшукала,
Зверху яму зараўняла
І пайшла сабе дахаты,
Дзе заўсёды спраў багата.

* * *

Раніцою Котка бачыць:
Пёс да вішні зноўку скача.
Рые ямку, ды дарма —

Косткі ў ёй чамусь няма.
— Вось дык дзіва!
Ну і дзіва!
Незнайдусваёйспажывы.
Як мне костку адшукаць?
Будуўсёжглыбейкапаць...
Котка з даху паглядае:
— Вось капае, дык капае.
Закапаўся так, бядак,
Аж самога не відаць.
Раптам чуе:
— Ой, бяда!
Тут не костка, а вада!
Ой,ратуйце,—лемантуе,—
Гіну я праз костку тую.

* * *

КурказГускайпадлятаюць
І вярхоўку ўніз кідаюць.
Дружна,ажнокрэччуцьсамі,
Валакуць тапельца з ямы.

Котка здзіўлена пытае:
— Што ты робиш тут?
— Не знаю... Знаю!
Гэта ж я табе, сястрыца,
Сёння адкапаў крыніцу.
Ты ж сама мяне прасіла.
І смяецца Котка міла:
— Дзякуй-дзякуй,
мілы дружа.

Дапамог ты мне, і дужа.
Вось табе за гэта костка!
Будзе добрая пачостка.
Я капала сёння градкі,
Падняла я лапаткай.
Пёс адслоўтыхажзнямеў,
Ўсё адразу зразумеў:
— Ну ты, Котка, і хітрыца.
Бог з табою.

Ёсць крыніца.
Ёсць крыштальная вада.
Піце ўсе!
Нам не шкада!

Аскольд ЧУРКІН

Аўташарж.

1983 г.

— Дзе, сыноч, столькі карасёў налавіў?
— Ды вось на гэтай дарозе.

1982 г.

— Вызваляйце
«рабочае
месца»: зараз
наша змена
пачынаецца.

Таму, хто добра ведаў Аскольда ЧУРКІНА (1930 — 1985), здавалася, што нават у сне ён не разлучаўся ні на хвіліну са сваім верным спадарожнікам і сябрам — алоўкам. Востра, а падчас з непрытоеным гумарам і з'едлівасцю, успрымаў юнак хібы студэнцкага жыцця і трапна перадаваў іх дакладным графічным штрыхом. Пазней яго работы ўсё часцей і часцей сталі з'яўляцца на старонках перыядычнага друку — у газетах «Звязда», «Советская Белоруссия», «Сельская газета», часопісах «Работніца і сялянка», «Беларусь» і інш. Часцей за ўсё ягоныя малюнкi сябравалі з сатырычным часопісам «Вожык», у рэдакцыі якога ён неўзабаве стаў працаваць галоўным мастаком (1958 — 1972), а потым упэўненай хадой яны выйшлі і за межы рэспублікі. Аскольд Мікалаевіч друкаваўся ў сатырычных часопісах

рэспублік СССР — украінскім «Перцы», грузінскім «Ніянгі», малдаўскім «Кіпэрушы», літоўскай «Шлуоце» і інш. Не раз змяшчаў яго малюнкi патрыярх сатырычнага фронту «Крокодил», газета «Правда», а таксама замежныя выданні.

З 1956 года А. Чуркін удзельнічаў у мастацкіх выстаўках. А ў 1967 годзе ў Маскве выйшаў альбом яго малюнкаў у серыі выданняў «Майстры савецкай карыкатуры», які засведчыў аб шырокім і заслужаным прызнанні мастака. Мастак плённа працаваў у жанры палітычнай карыкатуры. Яго малюнкам на бытавыя, палітычныя, вытворчыя тэмы ўласцівы востры сюжэт, яны вызначаліся мастацкай смеласцю, самабытнасцю і выразнасцю графічнай мовы, плакатнай прастотой, кампазіцыйнай яснасцю і лаканізмам, завершанасцю. Добра зарэкамендаваў сябе Аскольд Мікалаевіч і як афарміцель кніг беларускіх пісьменнікаў. У Бібліятэцы «Вожыка» выйшлі зборнікі карыкатур «Карыкатуры» (1971) і «Трапныя стрэлы» (1980), а таксама «Мае альбомы» (1967), «Твар свабоднага свету» (1983) і інш.

Прыгадваючы ў «Вожыку» некалькі гадоў таму (з нагоды 65-гадовага юбілею часопіса) часы сваёй працы ў выданні, Янка Сіпакоў так пісаў пра вядомага мастака-

— З-за гэтай будоўлі да нас пакупнікі зусім захадзіць перасталі.

1984 г.

Ілюзіяніст.

1984 г.

1984 г.

— Чакай, не пішы прагул: можа, яшчэ
дойдзе да станка.

1983 г.

— Наогул, дзеці, вулкан у час вывяржэння
вельмі нагадвае нашу заводскую трубу.

карыкатурыста: «...А душою калектыву несумненна з'яўляўся Аська Чуркін — так ласкава звалі яго ўсе вожыкаўцы. Прыходзіў у рэдакцыю з часам з песнямі, а часцей за ўсё з якой-небудзь мелодыяй, якую міжволі мурлыкаў сабе пад нос. Ён умеў усё зрабіць, дастаць, арганізаваць. Цікавы, арыгінальны, вясёлы чалавек. Дарэчы, філосаф — ён закончыў філасофскае аддзяленне Белдзяржуніверсітэта. Аскольд нарадзіўся, калі яго бацьку, сьляхаму кампазітару Мікалаю Мікалаевічу Чуркіну, было ўжо шэсцьдзесят гадоў.

Амаль увесь час маёй працы ў «Вожыку» мы сядзелі ў адным пакоі. Здавалася, перад ім не бывала ніякіх перашкод: што ён задумае, тое і зробіць, здзейсніць.

Прыходзіць неяк на працу ў добрым гуморы, напывае якісьці прымітыўны матыўчык.

— А ці не зрабіць нам з табою, Ваня, сёння свята? — пытаецца ў мяне і тут жа бярэ трубку, звоніць:

— Коля? Ну, што там у цябе? Што-небудзь цікавае ёсць? Шампіньёны? Ах, шампіньёны! Мае любімыя шампіньёнчыкі! Я так люблю шампіньёны. Усё, мы зараз да цябе едзем. Пастаў там у халадзільнік...

Кідае трубку і тут жа бярэ яе зноў:

1984 г.

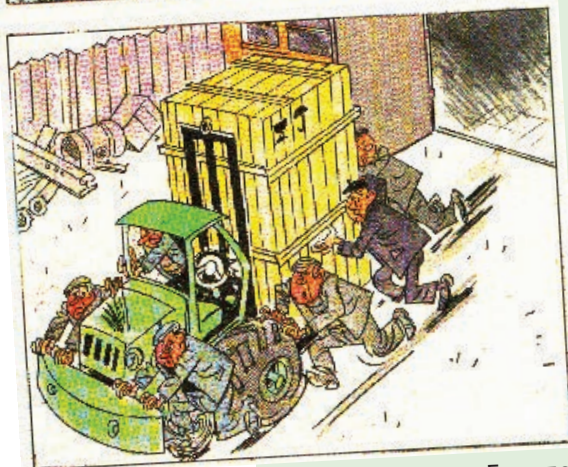
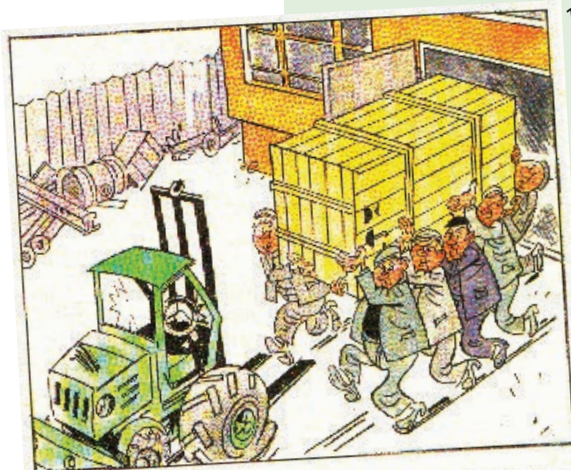
— Лёша, ну як ты там? Ты не вельмі заняты? Трохі? Ну, тады добра. Слухай, адвясі нас з Ванем у аэрапорт. Усё, мы выходзім. Пад'язджай да цэнтральнага ўваходу.

І дзіва — мы выходзім, а машына ўжо чакае нас. Вялікая, элегантная, чорная.

Едзем па праспекце, і я неўзразумела паварочваю галаву да Аскольда: усе міліцыянеры чамусьці аддаюць нам чэсць. А каторы, бывала, зазяваецца, тут жа спахопліваецца, бярэ пад казырок услед нам і ўсё кланяецца, кланяецца: маўляў, прабачце, вінаваты. Аскольд ажыўлена гаворыць пра нейкія дробязі з шафёрам, а мне паказвае рукою: не звяртай увагі, усё нармальна.

Урэшце становіцца вядома, што Лёшава машына возіць ці то сакратара ЦК, ці то старшыню Саўміна, а Коля — шэф-повар рэстарана ў аэрапорце, дзе нас ужо чакае прыгожа сервіраваны стол, у цэнтры якога Аскольдавы любімыя шампіньёны...»

А мы, угадаўшы слыннага мастака-карыкатурыста Аскольда Чуркіна, якому сёлета споўнілася 60 гадоў, прыпомнім і яго некаторыя работы.

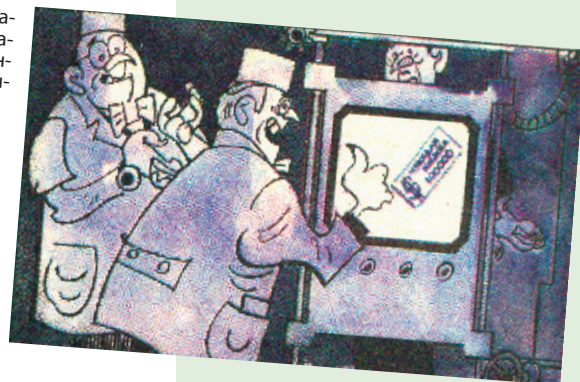

Без слоў.

у краінах капіталу дорага каштуе медыцынскае абслугоўванне.

— Як здароўе нашага пацыента?

— Нядрэнна, на ўсе сто...

1982 г.

Сатыра ды гумар схіляюць нас да роздуму над рэаліямі нашага жыцця, бачыць у смешным сур'ёзнае і наадварот. Гэта хто як умее бачыць. І як жа тут не давяраць нашаму чытачу, што сам непасрэдна знаходзіцца ў віры таго жыцця, а то і ў самой глыбінцы. І няма нічога дзіўнага, што чытач наш не толькі чытае, але яшчэ і піша і малюе. Пошта штодня прыносіць лісты з апаваданнімі, гумарэскамі, вершамі, мініяцюрамі, малюнкамі... Не ўсе, вядома, яны дацягваюць «да ўзроўню». Аднак трапляецца і тое, што варта ўвагі, дзе ёсць і свае творчыя знаходкі, і добра літаратурная задума, і нават свой мастацкі падыход. Лепшае па магчымасці мы будзем змяшчаць у чытацкім раздзеле «Вясельная пошта».

Жарты нарачанскія

Прывітанне, шаноўнае спадарства!

Хто я такі? Вясковы жыхар. Жыву на беразе. Вёсачка наша з дваццаці двароў. Пасярэдзіне — крыж, з трох бакоў — бор, анаперадзе — прыгажэйшае і сцейшае ў Еўропе возера.

Платоўлянашых хат няма. Калі надзвяхавісіць замок, дык гэта гаспадарыці ў Кабыльнік, ці ў Мядзел, ці ў Паставы выправіліся.

Народу нас працавіты, сціплы. Унукі з маленства на чысцюткай беларускай мовелапочуць. Жывём адной сям'ёй. Розныцца

толькі нябожчыкі: адных на прываслаўных могілках хаваюць, другіх — на каталіцкіх, а трэціх — на стараверскіх...

Любяць у нас і пажартаваць. Я часам пешшу панаваколівавандруюдыжартытыязапамінаю. За тое мне мянушка далі — Алесь Таптун. Мне падабаецца!

Алена воштатыяжартыўадной галаветрымаць? Вось вы вырашыў падзяліцца з вамі. Чытайце, калі ласка!

Чэрці ў хаце!

Дужа многа было летась хрэну. Не ведалі, куды падзець. Накапаў мехкарэнняў і Сяржук, мой сябра з таго берагу. Памыў, пачысціў. Трэба на тарцы драць, а ў Сержука на гэту справу алергія. Але ён — гаспадар заможны, у яго ўсё ёсць, у тым ліку і процівагаз.

Нацягнуў ён гэтую гумовую прыладу на галаву — і за работу.

Ды, як нагрэх, суседка завітала. Зірнула на яго, збялела ды наўцёк:

— Ратуйце, людзі, ухаце — чэрці!..

Глянула бабулька ды сам лела: — А мая ты ўнучачка! Праўда Францаўна прайтой крызісказала, халера яго бяры!

Крыху ачуныла ды дзеду: — Стары, кліч суседа! Яшчэ аднаго парсюка трэба калоць!..

Байструкі

Зарабіў Лявон-бабыль грошы. Зноў нейкаму магнатугмах, які ў нашых мясцінах растуць, як грыбы пасля дажджа, дапамагаў узводзіць.

Стаў замочваць працоўныя пспехі. Дзень, другі, трэці... Пакуль грошы не скончыліся.

Ачунай праз тры дні. Выйшаў з хаты на свет божы, а ляганка жоўтыя камочкі пілікаюць.

— Тэрэза, — крычыць суседцы, — забірай сваіх пылянят!

— Дык не мае яны, — адказвае тая. — Тож твая рабая байструкоў вывела, пакуль ты адпачываў. Цяпер гадуй!..

Антонавіч

Пяць гадзін раніцы. Антонавіч, наш самы зможны гаспадар, ідзе кабылу Розу на луг выганяць. І сам сабе кажа:

— Параўжобульбу барагнаваць... Ахамуту Розы... Трэба ў пятніцу на кірмаш ехаць... Можна, і амарцізатарна «Гольф» заадно куплю... Ты ў нуку скажы, хай у Інтэрнеце паглядзіць, можа, у вастамтаннейшыя...

«Во, думаю, перарабіўся чалавек! Сам з сабою размаўляе!»

— Алё, алё!.. Во, зноў падзарадка села! — кажа Антонавіч і здымае з шыі шнурок з мабільнікам...

Перад Вялікаднем

Напрыпынку, які тутэйшыя з гонарам мянуюць «Аэрапорт»,

уваходзіць бабулька. Сціпла, але чысцютаапанутая, светлы твар. Перадала грошы на цэтлік. Аўтобусікнашкрануўся. Дакасцёлаў Кабыльніку ашчэ хвілін дваццаць язды.

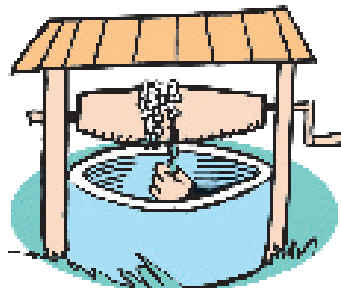
— Сядайце, шаноўная, — кажу, — ямчэй будзе.

— Дзякуй, сыноч. Але жя пакутую, як наш пан Езус!..

Дрэнные сусед

Васіль парадкуецца па гаспадарцы. Раптам чуе жаночы лямант: «Ратуйце, мой укалодзеж уваліўся!»

Кінуўся на суседскі двор, зазірнуў у калодзеж. Атам сусед паміж першымі і другім кругамі на вядры завіс, нагамі з усяе моцы ў бетон упіраецца.

Перагнуўся Васіль, схпіўсябра за грудкі ды выцягнуў. А выратаваны яму за тое — у карак:

— От, дурань! Каб я яшчэ троху ў калодзежы пасядзеў — меў бы са сваёй кабеты паўлітэрку!..

Алег ТАТУН,
Мядзельскі раён,
к. п. Нарач.

Малюнак Генадзя ГОВАРА,
тэма Кастуся КАРНЕЛЮКА.

— Па гараскопу я — Цялец.

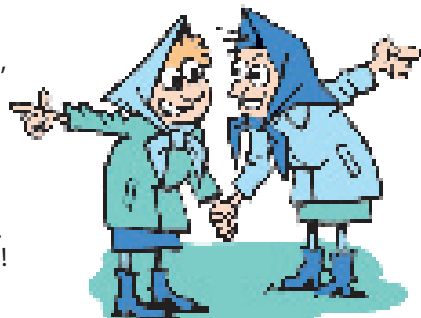
— А я цялушка.

Дзве Марылі гаварылі...

Дзень увесь прагаманілі
Дзве суседкі, дзве Марылі.
Серыялы дакаралі,
І ўсе пары перабралі,
Ператрэслі вінаватых
(Хтозайздроснік, хто багаты).
Да драбніц усё злічылі,
Каго трэба — правучылі.
Каму трэба — наківалі,
Плёткі ўсе абмеркавалі.

І ў каго дачка распуста,
І ў каго ў кішэнях пуста,
Штоўкагоў гародзёродзіць,
І куды Мікіта ходзіць...
Языкамі так мянцілі,
Ажно іх на верадзілі!
Прытаміліся бабулі,
А нікога не мінулі
Дзве суседкі, дзве Марылі.
Прасябежсказаць — забылі!

Вольга САКАЛОВА,
г. Мінск.

Лазня

Снег замёў дарогі,
Колецца мароз.
Холадна мне ў ногі,
Адмярзае нос.
Але ўпартым бегам,
З торбай на плячах,

Я па коўдры белай
Пракладу свой шлях.
Лазня мне, як маці,
Пятніцай – туды.
Як сядзецьме ў хаце
Хлопец малады?!
Лазня ўсіх раўняе,
Тут няма чыноў.

Вечарам збірае
Пад гарачы схой.
Венічак дубовы
Ды з бярозы дровы.
Дайце пары, мужыкі!
Прыпякае у бакі!..

Яўген КІШКО,
г. Клецк.

Пасля рэкламы

Фядора неяк для красы
Пафарбавала валасы.
Найноўшы сродакадшукала —
Яго рэклама падказала.
Аназвафарбы — «Порыгода»,
Бочалавек — дзіця прыроды.
І чуд адбыўся з валасамі:
Яны пазелянелі самі.
Праз колькі часу пажайцелі
І неяк дзіўна затрымцелі.
А толькі восень завітала,
Дык валасоў зусім не стала.
Цяпер Фядора з галавою,
Як дрэва голае зімою.

Уладзімір КУЧМІНСКІ,
г. Маларыта.

Малюнак Аляксандра КУРЫЛЫ.

КУЗУРКІ

Дарагая живёла

Ахвярны баран і казёл
адпушчэння, —
Жывёлааднолькавагаўяўлення.
Нічога нямадаражэйзаяе,—
Безскурыніколіяна не бляе.

Дабрадзейка

Змяізусімнешкодаджала,—
Цішком усіх яна джыгала
І задаволена казала:
«Язноўкагось...пачаставала».

Мікола СІСКЕВІЧ,
г. Мінск.

Прыгоды Хвядоса

Кожны ранак, у нядзелю,
Прылізаўшы чуб-кудзелю,
Да акна прыліпне ён,
Як да цела скарпіён.

Калупае носік Домна,
Галаву ж трымае роўна.
У Маланні — бігудзі,
Пальца ў рот ёй не кладзі!

Як царэўна сёння Міла,
Паглядае гэтак міла.
Падмігнула хлопцу. Жаж!
Сэрца скокнула ў грудзях.

...Загубіў сябе хлапчына,
Ды на тое ёсць прычына:

Малюнак Вікенцыя ПУЗАНКЕВІЧА, тэма Міхася СТЭФАНЕНКІ.

Сярод тых жанчын прыгожых
Жонкі выбраць ён не можа!..

Ганна АТРОШЧАНКА,
г. Гомель.

Сямейнае шампанскае

Даволі нечакана
Дамой вярнуўся муж...
Купіў ён для каханай
Букет бялуткіх руж.

Адразу жонка ружы
Схапіла у руку
І цалавала мужа
У вусны і шчаку.

І сакатала ўдзячная,
Нібы спяваў анёл.
Затым вячэру смачную
Паставіла на стол.

З усмешкай муж ашчэрыў
Зубоў бялуткі плот
І кажа:
— Мне вячэра
Дальбог, не лезе ў рот:

Калі табе не цяжка,
Лепш шклянкі б падала...
Дастаў з кішэні пляшку
І — плясь — сярод стала.

Ды жонка прапанову
Сустрэла у штыкі,
Хоць і не здаўся новым
Ёй паварот такі:

— Дарэмна ты стараўся,
Бо я не буду піць,
Ты лепш бы здагадаўся
Шампанскае купіць.

Затым надзьмула губы
І адварнула нос.
А муж:
— Ну хопіць, люба, —
І чаркі сам прынёс, —

Навошта тая сварка?
Не хочаш, дык не пі.
Я буду ліць у чарку,
А ты шыпі... Шыпі...

Анатоль ГАРАЧОЎ,
Іўеўскі раён,
в. Даўнары.

Малюнак Рамана ЦІХАПЮА.

Дыялог

Пятро спытаў нясмела:
— Работа ёсць у вас?
Чыноўнік з харчаддзела
Цікавіцца ў адказ:

— Адкуль прыйшоў і хто ты?
Чый сябра, сват, сусед?
За права на работу
Які прынёс прэзент?

— Прабачце, сам шукаю
Я працу, каб пражыць.
Пасрэднікаў не маю:
Кішэня не трашчыць.

— Заняты месцы ўсе ў нас, —
Чыноўнік адказаў,
Зірнуў на дзверы гнеўна —
На іх і паказаў.

Галіна НУПРЭЙЧЫК,
г. Клецк.

Калі маеш грошы...

Сваё плячо, сваю руку
Меў на каго аперці.
Ды Бог наканавуў дзядку
Раптоўна так памерці.

Мінуладзевяць, сорақдзён —
Дзядулю памянулі.

І тое, што пакінуў ён,
У клунках расцягнулі.

Граблі ўсе, хто несці мог
Дзядулевы «ахвяры»:
Схапілі нейкі там кіёк
І нават акульяры.

А роўна цераз год, у дзень,
Калі іх дзед пакінуў,
Зноў загудзелі неўспадзеў,
Як вераб'і ў мякіне.

...Трашчэлі бэлькі і страхы.
Крышылася падлога.
З грашыма не знайшлі мяха,
Бо не было такога.

Вацлаў ХАДАСЕВІЧ,
г. Мінск.

Дружбакі

Аднойчы ды пад Новы год
Прыходзіць да Лукі Фядот.
Прынёс гарэлкі,
шчэ й капусты,

Для жонкі дружбаковай хустку,
Дасвята — дробныя дарункі,
Усялякай смакаты-ласункаў.
І гонар у Лукі падрос,
Ён чарку дружбаку паднёс.
Лука Фядоту дагаджае,

Зпрыязнасцю застолсаджае.
Дружбак прыняты быў як след.
Наладзілі яны банкет...
І так пад'елітых «прысмакаў»,
Што з хаты выпаўзалі ракам.
А ўжо назаўтра нацянькі
Фядот паплёўся да Лукі.

Валерыя МІХНО,
Віцебская вобласць,
г. п. Ушачы.

«Языкасты» падатак

Аднойчы скардзіўся
сусед суседу:

— Павер, нікуды не іду,
не еду...

Мяне з кватэры плеткары
не выпускаюць,
Я тут, нібы ў нары, сяджу,
а так даймаюць.

Ці чортам дадзена яно,
ці мо ад Бога, —
Як толькі выглянуў у акно, —
аблога!

Вунь... Тэкля з Нэляю
сустрэліся,

Паўдня гамоняць,
як чаго аб'еліся.

Сусед паморшчыўся:

— Праблемы ёсць у нас
з парадкам.
Вось аблажыць бы іх усіх
падатакам.

Тады пляткарылі б,
але не гэтак смела,
Ды і казна б якісь
прыбытак мела.

Уладзімір ДАНИЛЮК,
Маларыцкі раён,
в. Чарняны.

Сон

Смяюцца анёлы з маіх
намаганняў
За смешныя грошы
здаволіць жаданні:
Машыну, кватэру,
джэк-пот і каменні.
З павагай прымаюць
мае уяўленні.
І смешны заробак,
і пенсіі жарты
Не будуць тады
задуменнасці варты.
Смяюся і я. Ды толькі
пры гэтым
Раз-пораз на шчасце
купляю білеты.

Сяргей ПРЫЁМКА,
г. Мінск.

Карэктарскія агрэхі

- ✓ Гарохавы пуп.
- ✓ Канцэртны буян.
- ✓ Кішэнны вожык.
- ✓ Дизельны пухавік.
- ✓ Медны крот.
- ✓ Гумовы пот.
- ✓ Жавальная думка.
- ✓ Сасновы трус.
- ✓ Галоўная пыса.
- ✓ Більярдная муза.
- ✓ Насценны брук.
- ✓ Лясны дуралом.

Заўважыў Міхась ДУБОВІК,
Бярэзінскі раён,
в. Арэшкавічы.

Пазнаёміліся...

Неяк падчас маёй працы ў адным НДІ года дырэктар Уладзіслаў Аляксеевіч даручыў арганізаваць сустрэчу з пэўным спецыялістам. Я знайшоў патрэбнага чалавека, узгадніў час і месца спаткання...
І вось мы ўваходзім разам у кабінет дырэктара.
— Нозік, — з парога адрэкамендаваўся спецыяліст.
— Уладзік! — шчыра паціснуў руку ў адказ Уладзіслаў Аляксеевіч.

Узгадаў Сяргей ЛАПЦЁНАК.

Не той старшыня

Прайшло за таго часу не меней за пяцьдзсят гадоў, як мой бацька ў сваім лісце да мяне ўсталіцу не без гумару пісаў,

што сярод занадта жвавых і спрытных асоб нашага вясковага сельсавета паніка, уіх вялікая непамыслота, страшны перапалох. А як жа іначай? Старшыня сельсавета прызначылі... кабету!
Што жанчына — яшчэ перажыць можна, але ж на гарэлкі ў рот зусім не бярэ! Таму і ніякай справы ў старшыні цяпер за сто грам ды на хмяльную халяву, як кажуць, не залатвіш! Непярэліўкі, ды і толькі!..

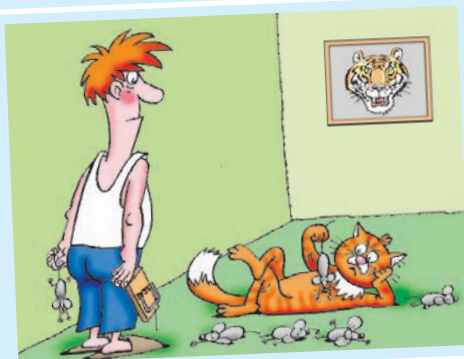
Даслаў Генрых ХАРЭВІЧ.

Вось дык вось!

Размаўляюць два бамжы:
— А ведаеш, дружа, — гаворыць першы, — хутка можа адбыцца такі землярэс, што зямная вось вылезе наверх!.. Другі пачухаў за вухам:
— А з чаго зроблена тая вось?
— Відаць, з нержавейкі.
— Гэта ж калі здаць яе ў прыёмны пункт «Другасная сыравіна», колькі грошай можна атрымаць! — усклікнуў прадпрымальны сябар.

Падслухаў Мікола НАВАРЫЧ.

Малюнак Аляксандра КАРШАКЕВІЧА
тэма Міхайла ШУЛЬГІ.

Кажуць студэнты...

«Да Якуба Коласа можна аднесці такіх паэтаў, як Янка Купала, Міхась Лынькоў, Іван Шамякін».

«Сюжэт «Пінскай шляхты» наступны: Грышка і Марыська просяць царскую ўладу дапамагчы ім ажаніцца. Прыязджаюць Кручкоў і Пісюлькін. І дапамагаюць».

«Міхалка служыў у Скуратовіча прабабам».

«Аліндарку пасадзілі ў турмутаму, што ён хацеў адкасіць ад арміі».

«Масей Сяднёў перад вайны закончыў вышэйшы педінстытут, а потым яго ў ліку дзесяцічалавека дправілі на калым».

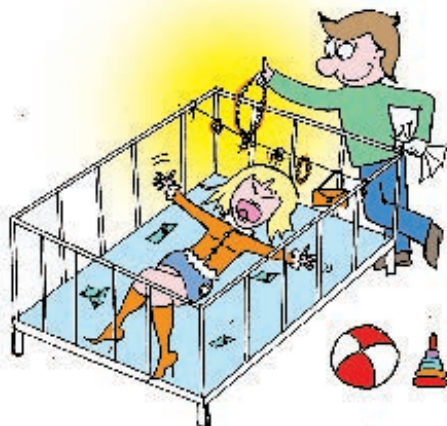
«Зтвора «Наростанях» я вынесладумку, што кожны чалавек можа працаваць настаўнікам у школе».

«Гархадзіў на полаўцаў. Гэта былі беларусы».

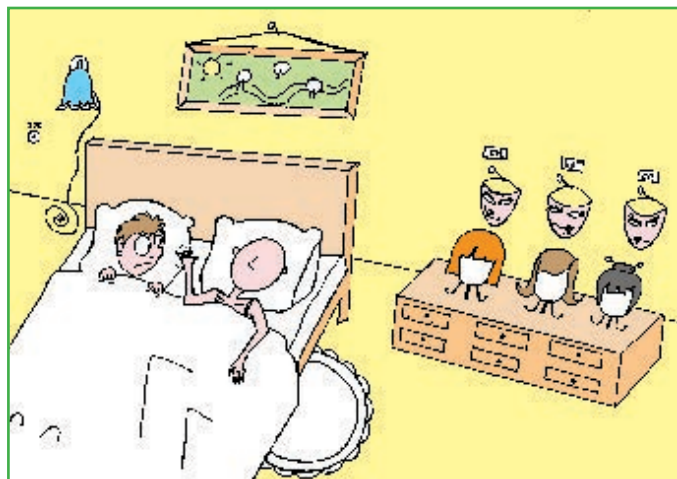
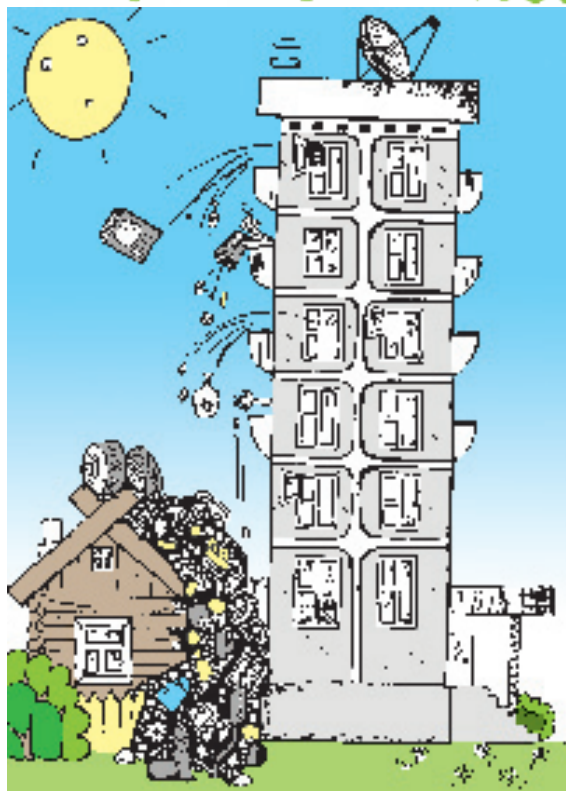
— Колькі каштуе такса?

— Дзвесце даляраў за метр!

Малюнкi студэнтаў
Таццяны
МАСОЛ
(4-ты курс БДУ),
Андрэя
ЗАХАРЭЎСКАГА,
(4-ты курс БДПУ).

«У перыяд Рэфармацыі Будны перакладаў лозунгі».

«Гусоўскі прышоў у літаратуру ад князёў літоўскіх».

«Адам Міцкевіч — рускі пісьменнік, а піша па-беларуску».

«У «Казках жыцця» паказаны чалавек, які даў інавацыйнае гарманальнае рэцэпт».

«Надзея Русак — галоўная героіня апавесці вана Шамякіна «Палеская мадонна». Ёй толькі трыццаць чатыры гады, але ў яе ўжо чатыры дзяцей. Без спецыяльнай адукацыі яна найшла працаваць цялятніцай».

«Крыўда — разумелая. Гарэцкі сядзеў у турме. Быў рэпрэсаваны. Расстраляны. Як жа яму пасля гэтага не крыўдаваць?» (з характарыстыкі апавядання М. Гарэцкага «У чым яго крыўда»).

«Студэнты Каранкевіч за тое, што яна адзначала дзень нараджэння без дазволу дэканата, аб'явіць вымову» (з распараджэння дэканата).

«Запісвайце на дошцы дамашняе заданне, але не прыкметна, каб вучні не бачылі» (з кансультацыі выкладчыка).

Запісаў Сяргей УКРАЇНКА,
г. Мар'ілёў.

ІМЁНЫ І ДАТЫ

110 гадоў з дня нараджэння

Кузьма ЧОРНЫ (24.6.1900 — 22.11.1944)

Хоць і пражыў Кузьма Чорны (Мікалай Карлавіч Раманоўскі, маёнтak Боркі Слуцкага павета, цяпер Капыльскі раён Мінскай вобласці) невялікае жыццё, а спадчыну нашай літаратуры пакінуў вялікую. Даўно сталіся класікай ягоныя раманы «Зямля», «Бацькаўшчына», «Трэцяе пакаленне». Ён — аўтар многіх апавесцей і апавяданняў.

К. Чорны быў вясёлым апавядальнікам, жартаўніком. Гумарыстычны талент пісьменніка найлепш праявіўся ў раннях апавяданнях, у апавесці «Скіп'еўскі лес», у фельетонах і памфлетах, што друкаваліся ў газеце-плакаце «Раздавім фашысцкую гадзіну». У гады Вялікай Айчыннай вайны ён жыў у Маскве, працаваў у гэтым выданні. Тады ж выйшла кніжка фельетонаў «Кат у белай манішцы» (1942).

Гумарыстычныя творы сабраны ў зборніку «Вяселле ў Скіп'еўскім Пераброддзі» (1971).

100 гадоў з дня нараджэння

Якаў ГЕРЦОВІЧ (1.1.1910 — 21.4.1976)

Якаў Бенцыянавіч Герцовіч (вёска Сяліба Бярэзінскага раёна Мінскай вобласці) з'яўляўся крытыкам, аўтарам шматлікіх літаратурна-крытычных артыкулаў, зборніка замалёвак ваеннага часу «На вайне як на вайне». А вось гумарыстычны жанр у творчасці пісьменніка па-сапраўднаму загучаў у 1953 годзе, калі ён прыйшоў працаваць у часопіс «Вожык». Тут у 1969 годзе ў Бібліятэцы «Вожыка» выдаў кнігу гумарыстычных і сатырычных твораў «Не пугай адзінай». Сапраўды, не адзінай толькі пугай змагаўся сатырык з рознымі недахопамі і заганами ў грамадстве, а і трапным сатырычным словам.

80 гадоў з дня нараджэння

Яраслаў ПАРХУТА (8.3.1930 — 20.3.1996)

Як прызнаваў сам Яраслаў Сільвестравіч Пархута (вёска Мілейкі Івацэвіцкага раёна Брэсцкай вобласці),

у жыцці яму сустракалася шмат хорошых людзей, але трапляліся і людзі «з чарвяточынкай». Пра першых ім напісана шмат нарысаў, замалёвак, навел, апавяданняў, што ўвайшлі ў кнігі «Жаваранак над полем», «Зямля бацькоў нашых», «Пад высокім сонцам» і іншыя. Пра другіх — багата фельетонаў і гумарэсак.

Падчас працы ў часопісе «Вожык» (у 1973 — 1977 гг. — намеснік рэдактара і рэдактар аддзела) у яго Бібліятэцы выйшла кніга апавяданняў, гумарэсак і фельетонаў «Мудрая цялушка» (1976).

80 гадоў з дня нараджэння

Уладзімір БАРАНОЎСКИ (15.1.1930 — 1988)

Уладзімір Уладзіміравіч Бараноўскі (вёска Станькава Дзяржынскага раёна Мінскай вобласці) слыў вядомым карыкатурыстам. Яго добра ведалі чытачы «Вожыка», «Крокодила» і іншых гумарыстычна-сатырычных выданняў.

Адно з кніг карыкатур, што выходзіла ў Бібліятэцы часопіса, мастак назваў «Калі хата не з краю» (1976). Хто ж сёння скажа, што яго «хата» была з краю?! Не, ён заўсёды знаходзіўся ў гушчы жыцця і вострым сатырычным вокам падмячаў усё адмоўнае ў ім, адгукаўся на надзённыя, актуальныя тэмы. Сведчаннем таму з'яўляецца і другая кніжка карыкатур «Ваяўнічы аловак» (1985).

75 гадоў з дня нараджэння

Леанід ГАЎРЫЛКІН (22.5.1935 — 5.2.1989)

У літаратуры Леанід Іванавіч Гаўрылкін (пасёлак Стэп Добрушскага раёна Гомельскай вобласці), здаецца, апрабаваў ледзь не ўсе яе жанры. Пісаў рамамы, аповесці, апавяданні, навелы, не абыходзіў увагай п'есы і кінасцэнарыі. Але нават у сур'ёзных творах з мастацкай палітры пісьменніка не знікалі ні досціп, ні жарт, ні іронія, нават у драматычных абставінах жыцця ён здольны быў бачыць вясёла-камічныя праявы.

Працуючы ў «Вожыку» загадчыкам аддзела літаратуры (1986 — 1989), не забываў, вядома, і пра гумар. Выдаў кніжкі гумарыстычных апавяданняў «Мадэльер з Баршчоўкі» (1980), «Як Клава мужа шукала» (1985), «Жыццё Ігната Валуна» (1989).

Па гарызанталі: 5. Худасочны батон, які меціць у мадэлі. 6. Яго форме адпавядаюць арбіты планет. 9. Хаўруснік бандыта. 11. Паўтарае зямны шар. 12. «Бонус», які атрымлівае студэнт пасля заканчэння вучобы. 15. ... не схаваеш у мех. 17. «Малодшы» палец. 18. Аконны пераплёт, які мыла мама. 19. 3 гэтай глінянай пасудзіны прыемна піць малако, ваду ці іншы вадкі прадукт. 20. Старога вераб'я на гэтым корме не правядзеш. 24. Брат ласкі, мае гнуткае тулава і пушыстае футра. 25. Ахвотнік павесяліцца. 26. Сямейны, дамашні агонь. 29. Фурман, якога просяць не гнаць коней (песен.). 30. Будзе ... і на нашай вуліцы. 31. Непрыяцель мінора. 33. Вялікі сабака. 34. Невялікая эстрад-

ная п'еса жартулівага зместу, «дзіця» інтэрмедыі.

Па вертыкалі: 1. Зялёны са- брат вожыка. 2. ... — прыпасі- ха, зіма — прыбярыха. 3. Пес- ня, якую спявае мадэмуазель. 4. Два спараныя прадметы. 7. «Стаж» аўтамабіля. 8. Месца жыхарства багоў. 10. Дасціпны, вясёлы жарт. 13. Выключная з'ява ці чалавек. 14. «Глухая» птушка. 16. Даюць «на лапу». 18. Лаціна-амерыканская фер- ма. 21. Спрошчаны царцёж. 22. Традыцыйная беларуская рыбалоўная снасць. 23. Начны вядзьмарскі сход. 27. Шыць на ... 28. Старажытны заходні «грэш». 31. Яе можна зрабіць на твары, а можна і ўзарваць. 32. ... руку мые.

Адказы

Па гарызанталі: 5. Аба- рэт, 6. Элітс, 9. Аб- рэт, 11. Гробус, 12. Дыплом, 15. Смех, 17. Мезенец, 18. Рэма, 19. Званок, 20. Мякіна, 24. Тхор, 25. Вясюлін, 26. Аяат, 29. Ямшык, 30. Кірмаш, 31. Мажор, 33. Ліна, 34. Скетч.

Па вертыкалі: 1. Какуц, 2. Лета, 3. Брыз, 4. Спарыш, 7. Прабег, 8. Алімп, 10. Хома, 13. Феномен, 14. Цяпурук, 16. Ха- бар, 18. Рэма, 21. Схе- ма, 22. Мярэжа, 23. Шабош, 27. Вырат, 28. Пястр, 31. Міна, 32. Рука.